

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Summula Casuum Conscientiæ

In Qva Agitur De Præceptis Ecclesiæ, De Officio Confessarii, Ac De
Censuris

Petrus <a Sancto Josepho>

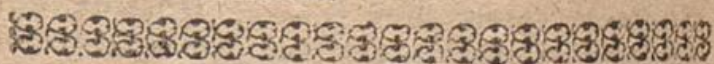
Coloniæ Agrippinæ, 1652

Opvscvlvm III. De censuris Ecclesiæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41572

aduertit, quamdiu pœnitens non longè ab eo distans, genibus flexis orat, quidam dicunt sic distanti abolutionem posse impendi, quia voluntas habitualis obtinendi absolutionem adhuc in eo perseverat. Non tamen dubito quin tutius sit pœnitentem tunc vel aduocare, vel adire, ei que absolutionem impedere.

Præterea non tenetur confessarius per se restituere, quando pœnitentem non monuit vt restitueret, cum ex officio confessarii non teneatur procurare bonum creditoris, sed salutem pœnitentis promouere. Imò & si confessarius bona fide dixerit, non esse restituendum, nec possit pœnitentem monere, restituere non tenetur. Si tamen ex culpa lata, vel ex ignorantia crassa monuit restituendum non esse, tenetur restituere, nisi opportunè moneat pœnitentem vt restituat. Quia sic ex graui culpa, est causa damni creditori illati.

OPVSCVLVM III.

DE CENSVRIS ECCLESIE.

CAPVT I.

DE CENSVRIS IN GENERE.

ARTICVLVS I.

Quid, & quotuplex sit censura, & à quo infligi possit.

DVBIVM est: quid sit censura. Respondeo censuram hoc vel simili modo posse describi. Censura est pœna spiritualis per quam delinquens quorundam spiritualium bonorum vsu priuatur. Quod vt clariùs intelligas.

Nota.

Nota 1. Censuram dici pœnam spirituale[m] vt distinguitur à pœnis corporis, quæ interdum, à potestate Ecclesiastica infliguntur, vt sunt ieiunium, incarceration, &c.

Nota 2. per censuram non priuari hominem bonis spiritualibus internis, cuiusmodi sunt gratia, virtutes, & merita; his enim nemo inuitus priuari potest, sed tantum bonis externis communibus, qualia sũt auditio Missæ, participatio Sacramentorum, &c. Quamuis autem censura priuet interdum vsu corporaliũ, id non fit nisi per ordinem ad spirituale bonum illius, cui talis pœna infligitur, vt nimirum confusus ad mentem redeat; vel etiam aliorum, ne ex illius consortio inficiatur.

Nota 3. censuram vt priuat tantum vsu bonorum spiritualium, distingui ab irregularitate, depositione, & degradatione; quia hæc quantum in se est, ipsam potestatem spiritualement homini simpliciter, & irrevocabiliter adimunt: adeoque non tolluntur nisi per dispensationem seu relaxationem legis, vel sententiæ simpliciter, seu irrevocabiliter latæ. Cùm tamen censura, quia est pœna medicinalis; per modum vinculi facile solubilis, tollatur per absolutionem posita resipiscentia Rei, quam maximè intendit.

Nota 4. censuram infligi tantum per Ecclesiasticam potestatem, seu per superiores Ecclesiasticos, habentes iurisdictionem spiritualement in foro externo. Quò fit vt nec iudices seculares censuras ferre possint, nec priuatio sacrorum, quæ interdum imponitur in Sacramento pœnitentiæ, sit censura.

Dubium est 2. quotuplex sit censura. *Respondeo 1.* Tres esse tantum censuras propriè dictas, nempe excommunicationem, suspensionem, & interdictum. Quæ diuisio maximè sumitur ex iure canonico, & ex cõmuni Theologorum consensu. Additur autem à nonnullis congruentia non spernenda, sumpta ex triplici modo quo quis vsu sacrorum priuari potest:

nam vel censura priuat omnibus fere bonis exter-
nis, tam actiue, quam passiue: vel tantum aliqua co-
rum parte, idque aut actiue duntaxat, aut etiam pas-
siue. Si primo modo, est excommunicatio; si secun-
do est suspensio: si tertio, est interdictum, vt ex eo-
rum effectibus clarius intelligetur.

Respondeo 2. censuram rursus diuidi, vt alia sit à iu-
re, alia ab homine. Censura à iure dicitur, quæ fertur
à legislatore aliquod statutum perpetuum conden-
te. Censura verò ab homine, quæ fertur à Superiore
præceptum aliquod transitorium imponente.

Quo loco aduerte, inter has censuras illud esse dis-
crimen, quod prior manet quamdiu statutum non
reuocatur, etsi illius conditor mortuus sit, aut iuris-
dictionem amiserit. Posterior verò non habet vim,
nisi quamdiu durat conditoris iurisdictio, vtraque
tamen semel incurta manet, donec relaxetur.

Respondeo 3. aliter diuidi censuram, vt vna sit lata
sententiæ, alia ferendæ. Prior est quæ ipso facto in-
curritur: posterior, quæ non nisi post sententiæ iudi-
cis. Quænam autem censura sit lata, quænam feren-
dæ sententiæ, ex sequenti regula intelligi poterit.

Quando in lege dicitur, si quis id fecerit, excom-
municatur, vel, est excommunicatus: vel, sit excom-
municatus: vel, subiaceat excommunicationi: vel,
declaro eum esse excommunicatum; vel quid simi-
le, est excommunicatio lata sententiæ. Et similiter
quando additur aliqua particula denotans censu-
ram eo ipso incurri, vt & quando dicitur, Anathema
sit.

Est autem excommunicatio sententiæ ferendæ,
quando dicitur, incurrat excommunicationem, vel
præcipimus sub pœna excommunicationis, vel iu-
bemus vt excommunicetur: vel prohibemus sub in-
terminatione excommunicationis. Idemque à pari
de aliis censuris dici debet.

Quòd si ex terminis legis probe nequeat intelligi,
an censura sit lata, an ferendæ sententiæ, resque
sub

sub dubio maneat, praesumendum erit esse tantum
sententia ferenda: cum ex vulgari regula iuris, fau-
res sint ampliandi, & odia restringenda.

Dubium est 3. quinam possint ferre censuras. Re-
spondeo 1. eos omnes qui habent iurisdictionem Ec-
clesiasticam in foro externo, posse per se loquendo
ferre censuras. Talis siquidem potestas, cum valde
necessaria sit ad rectum Ecclesiae regimen, iis omni-
bus competere debet.

Vnde summus Pontifex habet potestatem ordina-
tiam ferendi censuras in toto orbe, respectu Christi-
anorum. Item legatus à latere potest ferre censuras in
tota prouincia, ad quam mittitur. Et Episcopus in
sua diocesi, per ordinem ad suos subditos: qua eti-
am potestate gaudet vicarius illius Generalis. At
simplex Parochus, cum non habeat iurisdictionem in
foro externo, censuras propria autoritate ferre ne-
quit; nisi eam autoritatem per legitimam consuetu-
dinem obtinuerit.

Nota, cum censeatur eadem Episcopi, & Vicarii ge-
neralis iurisdictione, sicut & idem vtriusque Tribunal,
adeo vt appellatio non valeat à sententia vicarii ad
Episcopum; hinc fit vt quando suspenditur, vel ex-
tinguitur iurisdictione Episcopi, etiam Vicarii genera-
lis illius iurisdictione suspendatur, vel extinguatur.
Quare tunc ferre censuras ad Capitulum, & ad illius
Vicarium spectat.

Respondeo 2. foeminas non posse ex iure communi
ferre censuras, quia talis potestas non solet concedi
nisi clericis. An autem absolute sint capaces illius,
in dubium verti potest; qua in re sententia commu-
nior tria statuit: 1. non posse Praelatum summo Pon-
tifici inferiorem, potestatem ferendi censuras foe-
minae, sicut nec viro laico committere, quia id re-
pugnat iuri communi. 2. Pontificem Romanum id
posse, quia quod foemina nequeat ferre censuras, id
non repugnat iuri naturali, aut diuino, sed tantum
iuri communi Ecclesiastico, in quo Papa dispensare
potest.

potest : præsertim quia cum Abbatisse beneficia conferant, quæ sunt aliquid spirituale, dici non potest eas esse omnino incapaces iurisdictionis spiritualis. Tertio nunquam tamen de facto alicui feminæ potestatem ferendi censuras à sede Apostolica concessam fuisse, neque expedire ut concedatur.

Respondeo 3. eos qui habent potestatem ordinariam ferendi censuras, posse talem potestatem alteri delegare sicut autem à potestate ordinaria ferendi censuras, excluduntur laici, ita & à delegata: imò & clerici qui sunt coniugati, aut bigami. Quare ij non possunt Vicarij generales ab Episcopis iuritati.

Vbi nota delegatum ab Episcopo, aliove inferiori ad censuras ferendas, non posse ad hoc alterum subdelegare, sine speciali facultate delegantis. Legatus tamen à latere summi Pontificis potest id munus alicui delegare in sua prouincia.

ARTICVLVS II.

In quos censura ferri possit, & quæ de causa.

DVBIVM est i. quatenus censura affici possint. *Respondeo 1.* ut quis censura directe afficiatur, eum debere esse viuentem, cum Christus dederit Apostolis potestatem ligandi, & soluendi super terram, non sub terra, ut loquuntur summi Pontifices, id est, viuos, non mortuos.

Dico directe, nam Ecclesia prohibere potest, ne viuentes pro mortuo peccatore suffragia faciant, neue illius corpus donent sepultura, & eatenus eum indirecte excommunicare: sicut potest è contrà viuis concedere facultatem sepeliendi mortuum, & suffragia pro eo ferendi, sicque eum aliquatenus à censura absolueret vel absolutum declarare.

Ex quo intelligis, si Caius mandauit Titio ut clericum occideret, & Titius mandatum non expleuit

nisi post Caii mortem; Caium non incurrere excommunicationem, ob mortem clericus.

Respondeo 2. neminem posse directè affici censura, quin sit baptisatus, quia aliàs non est subditus Ecclesie: at censura non potest validè ferri nisi in subditum. Neque baptisatus qui non est doli capax, cum censura non feratur nisi ob peccatum. Imò etsi impubes habens rationis vsus, possit valdè censuris ligari, non tamen licet eum maiori excommunicatione afficere, quia eiusmodi pœna nimis grauis est, vt ea quis in tam tenera aetate plecti debeat. Verùm interdictum latum in communitatem aliquam etiam ab impuberibus seruari debet.

Non tamen requiritur actualis vsus rationis, vt quis censuram incurrat. Vnde si dum dormit Caius, ex illius mandato occiditur clericus, somnus non impepit quin Caius excommunicationem necurreret. Idem die si Caius, antequam perficeretur illius mādātum, in amentiam incidit; tunc enim ob præcedens peccatum, excommunicatione à iure lata ligatus censetur.

Verùm si Caius committit peccatum, sub pœna censuræ ferendæ, prohibitum, tuncque antequam resipiscat, in amentiam incidit, etsi in eo casu possit validè à iudice excommunicari, non tamen æquum est vt excommunicetur, cum talis censura neque ipsi neque aliis sit profutura. Maximè si nulla habeat lucida interualla, & amentia medicorum iudicio credatur perpetua, aut valde diuturna. Quin potius valde rationi consentaneum est, vt in costatu absoluat, à censura, si quam antea incurrit.

Respondeo 3. etsi censura suspensionis, & interdicti ferri possit in communitatem, non tamen excommunicationem quæ longè grauior est pœna, in eam ferri posse: quia non decet innocentes cum nocentibus ea ligari. Quare si aliquando fertur excommunicatio in communitatem, ea non cadit nisi supra singulares illius personas, quæ criminis ob quod
ferunt,

fertur, sunt participes. Adeoque innocentes non incurrunt irregularitatem, si sacrum faciant; imo nec peccant, si absit scandalum.

Respondeo 4. Episcopos ligari excommunicatione generaliter lata à summo Pontifice, nisi illorum fiat exceptio. Non tamen ligantur censura suspensionis, vel interdicti ab eo generaliter lata, nisi expressè illorum mentio fiat, quia quo ad hæc à iure excipiuntur, Et idem dic de Prælatiis superioribus.

Dubium est 2. ob quam causam censura ferri possit. *Respondeo* censuram non posse infligi nisi ob peccatum, & si ea sit gravis, ad eam infligendam requiri peccatum mortale. Vnde non valet maior excommunicatio, vel gravis suspensio, vel graue interdictum latum pro peccato veniali v. c. pro leui furto, aut pro verbo otioso

Loquor de graui censura, leuis enim ferri potest pro peccato veniali. Vnde excommunicatio minor incurritur pro communicatione in humanis, cum excommunicato denunciato, aut notorio percussore clerici, quæ ex se est tantum venialis.

Nota 1. etsi affectus internus sit mortalis, si tamen externus ad peccatum mortale non sufficiat, grauem censuram non incurrit. Hinc non innodatur excommunicatione, qui clericum leuiter percutit, etsi fortè habeat affectum mortaliter prauum erga illum.

Nota 2. interdum materiam ex se aliàs leuem, posse prohiberi sub peccato mortali, sicque esse posse causam censuræ: si nimirum fiat gravis ex aliqua circumstantia. vt si graue alicubi oriatur scandalum, ex eo quod clerici comam nutriant. Vnde si Episcopus sub graui censura prohibeat clericis, ne ibi comam gestent violator talis præcepti peccatum mortale, & censuram incurrit.

Nota 3. eum qui furatus est materiam leuem, cum aliis quorum singuli abstulerunt etiam materiam leuem, ita tamen vt ex eorum omnium furtis fiat

materia

materia grauis, sufficiens ad mortale, cum inquam
 utpote peccati mortalis reum, ligari excommunica-
 tione in fures lata.

Responleo 2 non sufficere ad censuram, quod pec-
 catum sit mortale, sed praeterea requiri ut sit aliquo
 modo externum, quia Ecclesia de merè internis non
 iudicat. Vnde sicut non potest praecipere, aut prohi-
 bere actum, merè internum, ita nec propter omisso-
 nem, aut positionem illius censuram inferte.

Si tamen actus internus consideretur, ut coniun-
 ctus est cum externo, sic ab Ecclesia puniri potest:
 quò fit ut excommunicentur inquisitores, qui ex-
 odio, vel spe lucri puniunt innocentem. Et in senten-
 tia communi quae statuit, attentionem internam
 esse necessariam in recitatione officii, dicendum est
 excommunicationem ferri posse in eos qui volun-
 tarie, sine attentione horas recitant.

Nota 1. etsi censura ferri nequeat propter actum per
 se occultum, seu spirituale, posse tamen ferri pro-
 pter actum per se externum, etsi per accidens sit oc-
 cultus. Vnde excommunicantur haeretici occulti,
 modo haeresim aliquo signo externo sufficienter de-
 clarauerint.

Nota 2. non sufficere ad censuram, quod actus ha-
 beat exterius malitiam mortalem, si cum actu inter-
 no proportionato coniunctus non sit. Vnde non ex-
 communicantur, qui bene interius sentientes de fi-
 de, aliquam haeresim exterius proferunt.

Responleo 3. requiritur ad censuram inferendam, ut
 peccatum coniunctum sit cum inobedientia, & con-
 tumacia per quam Ecclesiae praecipientis autoritas
 contemni videatur. Verum non opus est ut ille sit for-
 malis contemptus, sed virtualis, seu interpretatiuus
 sufficit in eo consistens, ut quis non absteineat a pec-
 cato, sciens illud ab Ecclesia sub graui poena pro-
 hiberi.

Ex qua doctrina sequitur 1. censuram validè inferri
 non posse, ob peccatum soli iuri naturali, aut diuino
 repug-

repugnans, sed requiri contumaciam quæ præceptū Ecclesiæ adiunctum spernatur.

Sequitur 2. censuram infligi non posse ob peccatum mere præteritum, quod nullam præsentem contumaciam adiunctum habet. Vnde etsi qui horas Canonicas non recitauit, possit puniri in pœnam talis peccati, non tamen propterea potest Superior eum excommunicare, aliaue censura propria afficere.

Quod si censura lata esset contra non recitantes officium, qui post sufficientem monitionē horas nō recitaret, censeretur, inobediens, & contumax contra præceptum Superioris, adeoque excommunicationem contraheret.

Respondeo 4. ad Censuram incurrendam requiri, vt effectus quem superior prohibet, sit completus. Vnde Titius lapidem, vel sagittam in clericum iaciens, non incurrit excommunicationem contra percussores clericorum latam, si eum de facto non percutiat. Et similiter Caius, cuius mandato, vel consilio Titius clericum percutere tentauit, non ligatur excommunicatione in mandantes, vel consulentes lata.

ARTICVLVS III.

Quomodo multiplex censura incurratur, & quid dicendum de mandantibus, & consulentibus.

DVBIVM est, quomodo per plures actus, aut per vnicum multiplex incurratur censura. *Respondeo 1.* eum qui pluries committit actum, cui annexa est censura, plures incurere censuras, modo actus sint formaliter, & moraliter distincti: secus si talem distinctionem non habeant, esto physicè distincti sint.

Hinc eundem clericum pluribus ictibus, cum morali interruptione grauiter percutiens, plures excommunicationes incurrit. At non nisi vnicam, si pluri-

es sine interruptione morali eum percutiat, etsi grauius peccet. Quia moraliter hæc censetur vna tantum percussio, & vnum peccatum.

Respondeo 2. facientem aliquem actum realiter vnum, cui adiunctæ sunt duæ malitiæ specie distinctæ, quarum quælibet sub censura prohibita est, duplicem censuram incurrere. Vnde *sequitur 1.* si lata sit excommunicatio contra fures, & contra sacrilegos, eum qui furatur in Ecclesia, duplici excommunicatione innodari.

Sequitur 2. eum qui tempore interdicti, publicè excommunicatum in Ecclesia sepelit duplicem excommunicationem incurrere; imò quadruplicem, si ille etiam sit nominatim interdictus, & publicus usurarius.

Sequitur 3. eum qui monachum percutit, qui simul est clericus, duplici excommunicatione ligari: quia cum status clericalis, & monasticus inter se distincti sint, talis percussio duplicem specie malitiam habere censetur, adeoque duplicem excommunicationem infert, quarum altera lata est contra percutientes clericos, altera contra percutientes monachos.

Oppositum tamen dicendum est, si quis percutiat clericum habentem plures ordines; quia cum licet pluralitas ad eundem statum clericalem spectet, vna tantum censetur percussio, adeoque non nisi vnam excommunicationem infert.

Respondeo 3. ex aliquorum sententia, vnicò ictu percutientem plures clericos, non nisi vnam excommunicationem incurrere. Verùm alii communiter sentiunt plures incurrere, iuxta numerum clericorum; quia secundum moralem æstimationem, id perinde est ac si sigillatim singulos clericos percussisset.

Respondeo 4. non ligari duplici censura, facientem actum ab eodem Superiore pluries sub censura prohibitum, neque prohibitum à diuersis Superioribus

can-

eandem potestatem habentibus, v. c. à diuersis Pontificibus; quia moraliter censetur vnus Superior, etsi diuersa sint personæ. Secus si à diuersis Superioribus distinctam potestatem habentibus v. c. à summo Pontifice, & ab Episcopo prohibitus sit; propter duplicem contumaciam formalem in eo actu reperiuntur.

Nota 1. hoc intelligi modo Superior censuram tulit tanquam suam. Nam si alter vult tantum censuram alterius innouare, aut publicare, non nisi vna censura incurritur. Vnde qui contra vnum aliquod statutum Bullæ cœnæ peccat, non nisi vnam censuram incurrit, etsi hæc Bulla in ipsius Diœcesi singulis annis publicetur, & renouetur.

Nota 2. quando vnus Superior prohibet aliquid sub censura, itemque illius successor, iste tamen censuram reseruat, cum prior non reseruasset, id non sufficere vt præceptum transgrediens duplicem incurrat censuram, sed tantum vt censura quam incurrit, sit reseruata.

Dubium est 2. quando mandantes, vel consulentes fieri aliquid ligentur censura. *Respondeo 1.* mandantes innodari censura, etiam non sequuto effectu, quando mandatum principaliter sub censura prohibetur. Quare ex communi sententia, mandantes aliquem occidi per assassinos, excommunicantur, etiam non sequuto effectu. Secus contingit si mandatum tantum accessorie prohibeatur, vt sit in statuto quo prohibetur sub censura percussio clericum.

Respondeo 2. interdum è contra mandantes, aut consulentes non incurrere censuram, sequuto effectu: quando scilicet illi ad talem effectum non influxerunt, quia mandatarius aliunde impulsus delictum patraturus erat. Quo fit vt si Titius ex odio priuato clericum interficiat, non habito respectu ad vllum mandatum, vel consilium extrinsecum, mandantes, & consulentes non ligentur excommunicatione. Secus

cus

cas si voluntatem Titij auxerint, vel ad citius interficiendum efficaciter impulerint.

Respondeo 3. vt mandans non ligetur censura, sequuto effectu, sufficere quod ante executionem mandatum reuocet, eaque reuocatio mandatario innotescat. Quia cum mandatum non fiat, nisi gratia ipsius mandantis eo retractato, mandans non censetur inuenire in effectum.

Vt autem consulens non incurrat censuram, non sufficit, ex multorum sententia, quod ante executionem consilium reuocet. Quia cum consilium utilitatem mandatarij spectet, potest illum mouere, quamuis retractatum sit. Vnde aiunt, consulentem, quando spectatis circumstantiis probabiliter dubitat, effectum vi consilij dati perficiendum, etsi illud reuocet, teneri eum monere contra quem consilium datum est, vt sibi caueat; non tamen ei debere personam indicare, quæ à proposito concepto abstinere non vult.

Alij tamen non improbabiler existimant, consulentem qui consilium quatenus potuit retractauit, censuram non incurrere, sequuto effectu. Quia tunc effectus non tam ipsius consilij suasionibus quam executorij malitiæ tribui debet. Quod maximè verum est, si consilium petens non tam rationibus quam autoritate consulentis ad effectum patrandum inductus fuit. Eademque ratione existimant, neque irregularitatem, neque restituendi obligationem contrahi à consulente, dictum suum serio retractante; cum non sit verè causa effectus.

Respondeo 4. certum esse, non sufficere ad non incurrendam censuram, quod mandans, aut consulens statim de mandato, aut consilio dato doleat, & conuincatur: quemadmodum non sufficit ad cauendam irregularitatem, quod iaciens sagittam in aliquem, actum contritionis eliciat, antequam eum interficiat. Quia adhuc telis actus iure ei imputari debet.

Nota 1. ex multorum sententia, eum non incurrere censu-

censu-

cenfuram, qui Titio parato occidere clericum, consulit ut eum tantum percutiat, esto sequatur percussio, vel etiam occisio. Verum hæc sententia nobis non probatur, cum percutere clericum simpliciter sit malum, adeoque & illius percussorem consulere. Quare existimo eum qui Titio in eo casu, gravem clerici percussorem consulit, excommunicationem incurrere, si illum de facto ex eius consilio graviter feriat.

Nota 2. quæ hoc dubio dicta sunt de mandantibus, & consulentibus, intelligi debere in casu quo lex prohibens aliquid sub censura, comprehendit etiam mandantes, & consulentes. Vnde si lex de iis non loquitur, certum est eos censura non affici.

ARTICVLVS IV.

De loco in quo censura ferri potest, & in quo contrahitur.

DVBIVM est 1. an possit Episcopus ferre censuram in aliena Diœcesi. sine consensu Ordinarij. *Respondet* non posse, quando ad eam ferendam opus est iurisdictione contentiosa. Quia sic alienam iurisdictionem inuadere videtur. At quando iurisdictione contentiosa non est necessaria, posse.

Vnde Episcopus existens extra propriam Diœcesim, potest ferre censuras in proprios subditos, pro re manifesta, ad quam non requiritur iuridica causæ cognitio, vel quæ si requiritur, in propria Diœcesi facta est. Et similiter potest ibi proprium subditum, in foro conscientia, à censuris absoluerè.

Si tamen Episcopus extra proprium territorium vi eiiceretur, posset in loco suo Episcopi operari viciniori, potest, etiam non obtenta licentia, ab Ordinario illius loci, iurisdictionem in suos subditos exercere, adeoque illos censuris afficere.

Dubium est 2. an censura ab Episcopo lata, obliget sub-

subditos extra Diocesim existentes. *Respondeo* 1. si censura sit lata per modum statuti, non obligare, ex communi sententia. Quia statutum afficit territorium, adeoque extra illud non obligat.

Vnde si Episcopus aliquis statuto edito, prohibeat sub poena excommunicationis latae sententiae, ne quis die festo ludat aleis, subditus illius ludens aleis die festo, in aliena Diocesi, non incurrit talem excommunicationem. Et idem die si ludat in loco Diocesis ab Episcopi iurisdictione exempto: quia id perinde est, ac si extra Diocesim luderet.

Hoc autem sic intellige, ut quamuis crimen sub excommunicatione prohibitum, in propria Diocesi inchoatum sit, non incurratur censura, si in aliena perficiatur: ut si stuprum sub censura prohibitum sit, & puellam quis vi abductam, extra propriam Diocesim violet: & similiter si quis hominem intra propriam Diocesim persequatur, & extra illam interficiat. Nisi illum ante egressum lethaliter vulnerasset: quia tunc homicidium in propria Diocesi substantialiter compleverit censetur.

Respondeo 3. quod de statuto diximus, à nonnullis ad sententiam extendi. Verum cum illud assignari soleat discrimen inter statutum, & sententiam, quod statutum afficit territorium, sententia vero ipsas personas, alii probabilius dicunt, subditos extra propriam Diocesim existentes, posse ligari censuris à proprio Episcopo, per sententiam latis.

Vnde si Episcopus simpliciter prohiberet clericis sub excommunicatione, ne aleis luderent, clericus qui in aliena Diocesi, vel in locis exemptis luderet, excommunicationem contraheret. Quod multò magis verum puto, si Episcopus specialiter prohiberet, ne clerici in aliena Diocesi, vel in locis exemptis luderent.

Quo loco *adverte* 1. ab omnibus concedi, si lata sit excommunicatio contra clericos ludentes aleis, ut compareant intra mensem, clericum qui extra territorium

ritorium lufit, ligari excommunicatione, faltem propter inobedientiam, nifi intra terminum præscriptum compareat.

Aduerte 2. certum apud omnes eſſe, exiſtentes extra proprium territorium, tunc faltem cenſura ligari, quando res circa quam peccant, exiſtit in proprio territorio. Quò fit vt ſi Epifcopus excommunicet non residentes in propriis beneficiis, excommunicationem incurrant etiam clerici, extra Diœceſim exiſtentes.

Aduerte 3. eum qui commiſit delictum in proprio territorio, vbi poſtea propter illud cenſura infligitur, eiufmodi cenſuram contrahere, etſi ſtatim poſt patratum delictum domicilium mutauerit. Vnde ſi Parisiis feratur excommunicatio contra eos qui aliquam Eccleſiam ſpoliarunt, niſi intra menſem reſtituant, Titius criminis reus incurrit excommunicationem, niſi intra tempus aſſignatum reſtituat, etſi ante latam cenſuram domicilium ſuum in alienam Diœceſim tranſtulerit.

Aduerte 4. eum qui delictum commiſit extra territorium, in quo domicilium habet, ſi coram proprio Epifcopo conueniatur, poſſe ab eo cogi ſub cenſura, vt parti læſæ ſatisfaciat. Et niſi intra terminum conſtitutum ſententiæ obediatur, in cenſuram incurſere.

Dubium eſt 3. an cenſuræ latæ in aliqua Diœceſi ligent extraneos ibi per breue aliquod tempus commorantes. *Reſponſio* communis eſt, cenſuram alicubi latam per ſententiam, non ligare extraneos, niſi maiore anni parte ibi velint commorari: eam verò quæ fertur per modum ſtatuti, eos ligare. Et ratio diſcriminis eſt, quia ſententia directè fertur in perſonas, vt earum contumacia frangatur, quare non reſpicit niſi illos qui propriè ſubditi ſunt. Statutum verò per ſe primò prohibet delictum, & fertur pro ipſo territorio, vt quicumque in eo exiſtunt, tali modo operentur: vnde reſpicit etiam extraneos, quia obbe-

num

num commune, tenentur se conformare legibus propriis loci in quo versantur.

Nonnulli vero eiusmodi discrimen non admittunt, adeoque e contrario modo putant extraneos censura ligari, siue quia eorum aliqui generatim docent, extraneos non teneri per se loquendo, & secluso scandalo, ad leges particulares locorum, in quibus exiguo tempore commorantur siue quia alij etsi putent, extraneos iis legibus probabiliter tueri, quoad vim directiuam, ita vt peccent eas non obseruando, non tamen quoad vim coactiuam, ita vt incurrant censure eiusmodi peccatis impositas. Quia id expresse decernitur in Cap. à nobis 2. de sententia excommunicationis, & aliunde non videtur consuetudine inductum vt extranei censuris ligentur, sicut vsus obtinet, vt leges ipsas obseruent.

Addi potest faciendum saltem esse, si extraneus peccet contra statutum, aut contra sententiam qua aliquid prohibetur, aut præcipitur sub censura, eum tam ratione delicti, Episcopo illius loci fieri subditum, adeoque ab eo posse citari, quamdiu ibi manet, etsi comparere, aut satisfacere renuat, censura affici.

ARTICVLVS V.

De causis excusantibus ab incursum censura.

QVBIVM est i. de ignorantia. *Respondeo* i. censuram non incurri ab eo qui ignorat inculpabilitate operi malo quod perpetrat, adiunctam esse censuram. Quia cum censura grauis sit poena, æquum non videtur vt ab eo incurratur, qui illam violare non intendit; est o. faciat actum cui adiuncta est. Quod ex eo confirmatur, quia cum ex communi sententia, censura valide feri non possit, nisi præcedat monitio aliqua, sub comminatione censurae, inde vide-

tur consequens, censura non ligari eos qui illam omnino ignorant.

Vnde collige, excommunicatione lata contra percutientes clericos, non ligari ignorantem, eum quem percutit, esse clericum; aut percussorem clericum, sub pœna excommunicationis prohibitam esse.

Sequitur 2. iam dicta procedere, non modo de ignorantia antecedente, quæ est causa operis, sed etiam de comitante, quæ non est causa illius. Quo fit ut non incurrat excommunicationem, clericum percutiens cum tali ignorantia; etsi habitualiter ita affectus sit, ut æquè percuteret, quamvis sciret esse clericum & excommunicationem ab iis incurri, qui clericum percutiunt.

Ignorantia tamen consequens, seu quæ voluntatè aliquo modo consequitur, non exusat a censura, siue ea sit directè volita, seu affectata, siue tantum indirectè, quo modo crassa, seu supina dici solet. Verùm prior ignorantia minus excusat, quàm posterior. Imò si censura lata sit contra eos, qui tale quid scienser, vel temerario ausu egerint, vel agere præsumpserint, ignorantia crassa omnino excusare videtur.

Dubium est 2. de appellatione. Respondeo quando sententia excommunicationis, vel alterius censura simpliciter est lata, eam non suspendi per simplicem appellationem: at si tantum sit lata sub conditione, interiecta appellatione ante aduentum conditionis, suspendi, etsi postea conditio adueniat.

Porro tunc censura dicitur simpliciter, seu absolute lata, quando aliquis censura ligatur, propter actum sub comminatione censura, ipso facto incurrendæ prohibitum, sub conditione verò, quando superior præcipit subdito, ut faciat aut non faciat aliquid sub pœna excommunicationis, alteriusve censura incurrendæ.

Vnde si lata est excommunicatio contra clericos ludentes, clericus qui ludit est iam de facto excommunicatus.

municatus, adeoque per appellationem superuenientem impedire non potest, quin eiusmodi censuram incurrat. Si vero inferior præcipiat alicui sub pena excommunicationis, vt intra mensem compareat, talis censura per interpositam appellationem suspenditur, dummodo intra mensem appellatio fiat: adeoque non comparens tempore statuto, censuram non incurrit.

Vbi nota 1. ad vitandam censuram, non requiri formalem, seu expressam appellationem, sed virtuales seu tacitam sufficere, vt fit dum quis se submittit protectioni superioris, aut cum iter ad illum arripit, antequam censura innodatus sit.

Nota 2. vt non incurratur censura, requiri vt appellatio siue expressa, siue tacita fiat cum causa sufficiente, & probabili, vel saltem cum bona fide; ita vt appellans probabiliter existimet, sibi causam legitimam appellandi subesse. Vnde etsi interpositam appellationem postea minimè prosequatur, non propterea censuram incurret, cum desertio appellationis legitime inchoata, non efficiat vt vsus iurisdictionis, qui validè per eam fuit impeditus, denuo restauretur.

Nota 3. vt appellatio valeat, requiri vt appellans causam scripto exprimat, & superiori intimet, à cuius sententia prouocat. Quòd si causa apertè friuola est, & nullius momenti, appellatio ei innixa non impedit effectum censuræ, & superior ad quem appellatum est, eiusmodi appellationem admittere non debet.

Nota 4. appellationem non debere fieri per saltum, sed gradatim; quare excommunicatus sub conditione ad Archidiacono, non potest immediatè appellare ad Archiepiscopum, sed tantum ad Episcopum, nisi consuetudine aliter introductum sit. Potest tamen immediatè appellare ad summum Pontificem.

Nota 5. iam dicta non procedere in causa fidei, quia in ea appellatio non admittitur. Nec etiam in causis regularium, quando secundum regulam corrigun-

tur: iis enim à tali correctione appellare non licet.

Dubium est 3. de impotentia. Respondeo impotentiam faciendi quod præcipitur sub censura, ab ea incurrenda, excusare. Quod non tantum verum est de impotentia physica, sed etiam de morali, quando scilicet sine graui incommodo res præcepta fieri nequit. Ut si nequeat quis sine vita discrimine, so uere quod debet: tunc enim præceptum soluendi non obligat, adeoque nec censura ei annexa.

Aduerte tamen 1. eum qui cum adest tempus restituendi, excusatur de presenti ob impotentiam, ne censuram incurrat, eam nihilominus incursum, si factus postea potens non satis aciat. Quia terminus assignatus non est ad finiendam obligationem restituendi, sed ad non amplius differendam restitutionem. Quare si ex causa diu ius differtur, obligatio restituendi semper manet, eique quamprimum satisfieri debet.

Aduerte 2. si creditor terminum solutionis proroget non nisi eo adueniente censuram incurri. Quia cum ad instantiam illius, lata sit censura, negari iure nequit, quin possit illius effectum suspendere, prorogatione termini: quo elapso, debitor non satisfaciens censuram incurrit, ex vi præcedentis sententia, que adhuc viget. Neque ad hoc expectanda est noua sententia iudicis.

Dubium est 4. de metu. Respondeo grauem metum purè & simpliciter illatum, excusare ab incurrenda censura sicut excusat à culpa contra præceptum humanum, cui censura annexa est. Vnde si prohibeatur clericis sub pœna excommunicationis, deferre arma, clericus qui aliquando metu mortis, ea deferret, non incidet in censuram.

Quod si metus inuertiatur in contemptum religionis vel auctoritatis Ecclesiasticæ, multorum est sententia, eiusmodi metum non excusare à censura; quia nõ excusat à mortali, violationem præcepti Ecclesiastici, cui censura adiuncta est, verum hoc non caret

caret difficultate, quia etsi ex graui metu, in cōtem-
ptum Ecclesie incusso, præceptum Ecclesiasticum
violans, peccet mortaliter non tamē quatenus præ-
ceptum illud violat, sed quia facit contra ius diui-
num, & naturale, quo quis tenetur, etiam cum peric-
ulo v. r. bonum commune religionis, & authori-
tatis Ecclesiasticæ tueri. Quare cum censura præce-
pto purè Ecclesiastico adnexa sit, non autem natura-
li aut diuino, hinc plane consequens videtur, viola-
torem præcepti Ecclesiastici, in eo casu, censuram
non incurrere.

Imo iuxta communem sententiam, si homicidio,
vel adulterio censura, ex præcepto Ecclesie, adnexa
sit qui homicidium, vel adulterium ex graui metu
perpetrat, non censetur peccare contra præceptum
Ecclesiasticum, adeoque nec censuram incurrit; et si
peccet contra præceptum naturale, & diuinum quo
homicidium, vel adulterium prohibetur.

ARTICVLVS VI.

*De forma seu ritu ferenda censura, & de valo-
re illius.*

QVBIVM est: an ferens censuram mentem suam
exteriùs exprimere debeat. *Respondeo* 1. ad valo-
rem censuræ requiri, vt intentio superioris eam fe-
rentis exteriùs verbis, aliisue signis sufficienter ex-
primatur; quia aliàs esset subdito ignota, nec pro-
prie violari posset.

Respondeo 2. etiam requiri vt censura exprimatur
in particulari, & non tantum in genere, quia censu-
ra genericè spectata non existit, neque hominem af-
fere potest. Vnde si quid prohiberetur sub censura
in genere, & non in specie sub excommunicatione,
vel suspensione, &c nihil fieret.

Nota tamen, quando aliquid prohibetur sub excō-
municatione, id non debere intelligi de excōmu-
nicatio-

nicatione in genere, sed de maiori excommunicatione, vt patet ex vsu communi; adeoque censura sic lata valet.

Respondeo 3. si quis ferret censuram solis verbis, sine scriptura, aut sine expressione causæ, et si hoc sufficeret ad valorem censuræ, ille peccaret mortaliter, ipsoque iure suspensionem ab ingressu Ecclesiæ & à diuinis officiis per mensem incurreret. Et idem dic de iudice, qui patri petenti non concederet exemplar scripturæ intra mensem. Ista enim omnia sub hac pœna in iure præcipiuntur. A qua tamen excipiendus Episcopus, cum in iure specialis illius mentio non fiat. itemque ij qui ex causa necessaria, & urgente Censuram sine scriptura ferre coguntur; & qui bona fide eam formam, tanquam minimè necessariam, prætermittunt.

Dubium est 2. an requiratur monitio. *Respondeo*, vt censura in aliquem licitè, aut validè feratur, requiri aliquam monitionem, seu comminationem: sed cum discrimine. Nam vt incurratur censura lata sententiæ, siue à iure, siue ab homine, pro futura culpa, sufficit notitia legis ipsius, qua statuitur, vt quicumque hoc fecerit, sit hoc ipso excommunicatus, aliæque censura ligatus. Reus tamen à iudice citari debet, ne indicta causa declaretur censura affectus.

Vt autem quis incurrat censuram ab homine infligendam, pro culpa præterita, in qua perseverat, aut pro qua satisfacere renuit, requiritur monitio canonica, qua reus agnoscat se censuræ subijciendum, nisi à culpa abstineat, aut si pro ea satisfacere recuset.

Imò et si censura ferenda sit, ex præscripto iuris facultatis, vt qui hoc fecerit excommunicetur, verius est iudicem non debere sine monitione, contra reum de crimine conuictum procedere; ne fortè censuram infligat, propter culpam merè præteritam, & emendatam.

Porro hæc monitio ex iure debet esse trina, inter-

posito
potest v
est iud
infligere
Qua
particul
illa, adh
titat aut
bato, suf
aut si car
Dubium
dam esse
qua à par
los testes
que licit
catum.
tiuso sca
tum.
Respon
quam fe
peccatum
tem an ca
quem lat
re tanqua
suram la
præsumen
Nota i
esse oblig
do consta
tur an sit
si constat
autem de
quam ad h
testate fe
di censur
in possess
Respon
dio, alio

posito aliquot dierum intervallo. Ex causa tamen potest vna sufficere pro tribus; interdum etiam potest iudex statim post comminationem, censuram infligere, nisi reus obediat.

Quando censura fertur contra personam aliquam particularem notam, admonitio facienda est coram illa, adhibitis testibus idoneis. Quod si per dolum latet aut per vim impeditur, ne conveniatur, hoc probato, sufficit monitionem facere ad domum illius, aut si caret domicilio, in principali Ecclesia.

Dubium est 3. de valore censura. Respondeo 1. inuvalidam esse censuram, quando fertur ob causam falsam, quae à parte rei non subsistit, esto in iudicio per falsos testes sit probata. Quia ex supradictis censura neque licite, neque valide ferri potest, nisi propter peccatum. Unde sic excommunicatus non tenetur, secluso scandalo, se gerere tamquam excommunicatum.

Respondeo 2. idem dicendum esse, quando causa ob quam fertur censura, non est aequa, ut cum quis ob peccatum leue, graui censura afficitur. In dubio autem, an causa illa tali censura digna sit, nec ne, is in quem lata est, tenetur ex communi sententia, se gerere tamquam censura ligatum. Quia cum constat censuram latam esse, nec satis constat de iustitia illius, praesumendum est in fauorem ferentis.

Nota in dubio, an iudex censuram tulerit, non esse obligationem seruandi censuram. Idem dicitur quando constat latam esse censuram, sed merito dubitatur an sit lata sententia, an tantum ferenda. Quod si constat censuram latam esse, & ligare, dubitatur autem de absolutione, dubitans debet se gerere tamquam adhuc ligatum. Sed quid si dubium sit de potestate ferentis? Distinguo. Si est in possessione ferendi censuram, valet censura ab eo lata, secus si non sit in possessione.

Respondeo 3. ferentem censuram in aliquem ex odio, alioque prauo affectu peccare; valere tamen censuram,

ram, si subsit iusta causa eam ferendi, & necessarius ordo iuris non sit pratermissus.

ARTICVLVS VII.

De eo qui potest absoluere à censura.

DVBIVM est 1. quis possit absoluere à censura iuris reseruata vbi per censuram iuris, non modo ea intelligitur, quæ per statutum Papale lata est, sed etiam quæ per Episcopale. *Respondeo* eum tantum ab hac censura posse absoluere, qui eam tollit, vel eius superiorum aut successorem in dignitate, vel eum qui ab iis habet facultatem. Quia per reservationem facultas absoluendi aliis adimitur.

Si verò censura iuris non sit reseruata, quilibet Sacerdos ad confessiones audiendas approbatus, ab illa absoluere potest, nisi specialis quædam locorum prohibitio, aut consuetudo obstat.

Dubium est 1. quis possit absoluere à censura lata ab homine per sententiam generalem, aut particularem. *Respondeo* quando talis censura est reseruata, eam iure communi non posse tolli nisi a ferente, vel ab eius superiore, ut successore, aliove habente specialem facultatem ab illis, vt perspicuum est.

Respondeo 2. apud omnes certum esse, censuram particularem distinctè in aliquem latam, non nisi à prædictis tolli posse. Vnde si Episcopus Titium excommunicauit ob delictum præteritum, talis excommunicatio, etsi alioqui expressè non reseruata, tolli non potest à Parocho, vel à simplici Sacerdote ad confessiones audiendas deputato sine speciali commissione Episcopi. Quia id non posset fieri sine iniuria ferentis, vt per se patet. Et idè à pari dicendū videtur de censura, per sententiā confusè lata contra aliquos ob speciale delictum præteritum; hæc enim multis particularibus æquiualeat, & cum non sit lata sine

causa

causæ discussione, turbaretur iurisdictionis ferentis, si ab alijs quàm à prædictis tolleretur.

Respondeo 3. maiorem esse difficultatem de censuris non reservatis, latis ab homine per sententiam generalem, pro culpis futuris. Nonnulli enim contendunt, eas non posse tolli nisi à ferente, vel alio habente eandem, aut maiorem potestatem; quia nullum est ius quo talis facultas inferiori tradatur. Multi tamen existimant idem de his censuris dicendum esse, ac de censuris iuris minimè reservatis, adcoque eas à quolibet Sacerdote, habente facultatem absolvendi à peccatis mortalibus, tolli posse. Quia cum censura iuris non reservata, ideo ab inferioribus tolli possunt, quia verisimile est legislatorem velle, ut ab iis tollantur, cū sibi eas non reservaverit, ut iura ipsa loquuntur; dicendum videtur ob eandem rationem, censuras ab homine latis, per sententiam generalem, pro culpis futuris, eodem modo tolli posse, si non sunt reservata. Atque amba hæ sententia sunt probabiles, & in praxi tutæ, quamvis prior sit tutior. Vbi tamen consuetudo posteriori repugnat, prior absolute amplectenda est. Ut autem istæ resolutiones clariùs intelligantur.

Nota 1. sede vacante, posse Capitulum absolvere à censuris ab Episcopo latis quia Capitulum Episcopo quoad iurisdictionem succedit. Dico, sede vacante, siue Episcopus sit mortuus, siue non.

Nota 2. posse Episcopum absolvere à censuris latis ab Abbate, vel Archidiacono, vel Archipresbytero sibi subditis. Peccaret tamen contra debitum ordinem, si id faceret irrequisito inferiori, qui censuram tulit, & non exigendo præuiam satisfactionem, ab eo qui censura fuit ligatus.

Nota 3. Vicarium Generalem Episcopi habentem tantum commissionem ordinariam, & uniuersalem in tam Diocesim, non posse absolvere à censuris nominatim in aliquem ab Archidiacono, aliove inferiori latis, sed ad hoc commissionem specialem

accipere debere. Vnde à fortiori requiritur speciale mandatum vt possit absoluere à casibus, aut censuris Episcopo reservatis.

Nota 4. non posse Archiepiscopum absoluere subditos suorum Suffraganeorum, quos ipsi, vel eorum Vicarij Generales censura affecerunt, nisi in casu appellationis, aut visitationis.

Nota 5. posse Episcopum ex Trid. absoluere in foro conscientia suos subditos in propria Diocesi, à casibus, & censuris summo Pontifici reservatis. Quod intellige, de casibus occultis, seu non publicis, nec ad forum contentiosum deductis, aut si deducta sūt, non probatis.

Dico, in foro conscientia, non eo sensu vt absolutio à censuris non detur nisi in foro penitentia, sed ita vt non prosit pro foro externo; adeoque detur priuatim sine notario, & testibus.

Nota 6 posse Episcopum absoluere suum subditum à censura publica Papæ reservata, quando qui eam incurrit, non potest sine graui incommodo Pontificem adire. Si tamen potest ad Legatum, vel Nuntium Pontificis recurrere, ad id tenetur, vt ex iure constat. Verum etsi posset adire priuilegiatum si habet copiam illius, non puto teneri, cum iura ad eum non obligent.

Nota 7 quando Pontifex in Iubilæo, vel aliàs concedit facultatem generalem absoluendi à casibus sibi reservatis non modo posse, ex multorum sententia, confessarios approbatos absoluere à peccatis, & censuris sedi Apostolicæ reservatis, sed etiam ab iis quæ sunt reservata à locorum Ordinariis. Quia qui concedit maius, censetur concedere & minus. Verum hæc sententia nobis paulò dura videtur, quia non est credendum, quod Papa intendat derogare auctoritati Prælatorum inferiorum, nisi id aliquo modo exprimat.

Nota 8. ex Concilio Trid. sess. 14. cap. 7 quemlibet Sacerdotem posse in articulo mortis constitutum, ab-

absoluere à quibuscunque casibus, & censuris reser-
uatis. Imò aliqui dicunt quemlibet Sacerdotem id
posse, quamuis adsit Superior, vel proprius confessa-
rius quia Concilium videtur absolute potestatem il-
lam pro eo articulo concedere, & non tantum defi-
ciente confessario, cum dicat simpliciter, nullam ef-
feruationem in articulo mortis. Atque hoc val-
de probabile est, quamuis oppositum sit tutius, &
semper consulendum, nisi grauis causa obstet; quia
quando agitur de salute aeterna, certiora sunt eligen-
da. Vnde ne hac in re erretur.

Nota 9. simplicem Sacerdotem non debere absol-
uere constitutum in articulo mortis, nisi à censuris
quae impediunt susceptionem Sacramentorum, vel
Ecclesiasticam sepulturam, nimirum ab excommu-
nicatione, & interdicto personali. Debere etiam iu-
ramentum exigere a poenitente, sese presentandi
proprio superiori, quam primum id fieri poterit.
Quod si poenitens postea promissis stare negligat, in-
similem censuram reseruatam eo ipso incurrit: nisi
absolutionem à priori obtinuerit ab aliquo confessa-
rio, habente facultatem ab ea extra mortis articu-
lum absoluendi.

ARTICVLVS VIII.

De absolute à censura.

QVIBVM est, quid requiratur in forma absolutio-
nis. *Respondeo* validam esse absolute à censu-
ris, datam illis verbis *Absoluo te.* Vnde si Sacer-
dos illis verbis intendat poenitentem absoluere à
censuris, & à peccatis confessis, id ad vtrumque suffi-
cit. Exprimi tamen solet censura à qua quis libera-
tur, & causa ob quam eam incurrit, hoc vel simili
modo: *Absoluo te ab excommunicatione, quam, ob
percussionem clericis, incurristi.* Imò hac expressio
necessaria est, quando poenitens plures eiusdem ra-
tionis

tionis censuras incurrit, & ab vna tantum absoluitur.

Nota ex communi sententia, posse summum Pontificem solis nutibus aliquem absoluerè a censura; alios verò Prælatos inferiores non posse ab ea absoluerè sine verbis aut scriptura.

Dubium est 2. an qui pluribus censuris ligatus est, possit valide absolui ab vna, etsi non absoluitur ab alia *Respondeo* affirmatiue. Censuræ enim non tolluntur per formam aliquam omnibus repugnantem, sicut quodlibet peccatum mortale tollitur per gratiam, quæ cum nullo peccato mortali, ex lege ordinaria coherere potest. Vnde etsi censura sint eiusdem rationis, v. c. plures excommunicationes, ob percussionem Clerici, incurræ, vna potest validè tolli sine alia.

Nota 1. pluribus Censuris irretitum, qui petit absolutionem ab vna, non absolui ab aliis, etsi absolues generalem absolutionem ei impendat Quia credibile est intentionem absoluentis limitari, iuxta petitionem absoluentis. Et hoc verum est, etiam si petens absolutionem ab vna determinatè, vellet absolui ab omnibus; quia verba absolutionis, etsi indefinita, non debent extendi iuxta petentis intentionem, cum ignota sit, sed iuxta verba illius. Si tamen petitio esset absoluta, & absolutio similiter, omnes censuræ ablatae essent, nisi ex intentione absoluentis forma esset limitata, ad aliquam specialem censuram.

Nota 2. ista præsertim in foro externo locum habere, quia etsi in Sacramento pœnitentiæ aliqua censura inculpabiliter prætermittatur, Sacerdos generalim ab omnibus absolvens, in quantum potest, & pœnitens indiget, censetur habere intentionem omnes tollendi. Si tamen non intendat auferre nisi censuram in confessione declaratam, ea tantum tollitur. Quare optimum consilium est, vt pœnitens generalem absolutionem ab omnibus petat.

Nota

Nota 3. absolutionem generalem non esse extendendam ad censuram, à qua non potest Sacerdos, cui fit confessio, licite absoluere, nisi præmissa satisfactione, etsi validè possit. Quia credendum non est, quod velit absolutionem extendi ad censuram, à qua tunc sine peccato mortali per se loquendo absoluere nequit. Vnde si pœnitens eiusmodi censuræ in confessione non meminit, absolutio licet generalis, in eam non cadit.

Dubium est 3. an quando aliquis censura affectus est, propter iniuriam quam alteri intulit, vt absolutio valeat, præmittenda sit satisfactio. *Respondeo 1.* eum qui habet potestatem ordinariam absoluendi à censuris, posse validè absoluere pœnitentem, antequam parti læsæ satisfecerit: quia talis absolutio nullo iure irritatur. Ita tamen absolvens graviter peccat, quia pœnitens obtenta absolutione à censura, parti læsæ satisfacere non curabit.

Respondeo 2. valere etiam, ex communi sententia, absolutionem non præmissa satisfactione ab eo datam, qui habet facultatem delegatam; absque limitatione, præmittendæ satisfactionis. Quia gerit vires Ordinarij qui sic validè absoluere potest, & verba concessionis tantum valent, quantum sonant.

Respondeo 3. si concessio prædictam limitationem expressè contineat, non valere absolutionem datam antequam pœnitens satisfecerit. Vnde certum est, quando privilegium est concessum sub hac forma, *non possit absolui, nisi satisfecerit*, absolutionem datam ante satisfactionem, nullius esse valoris.

At quando datur sub illis verbis, *Concedo tibi facultatem absoluendi, satisfacta parte*, nonnulli putant hanc non esse clausulam irritantem, sed iis verbis moneri delegatum, quid præstare debeat, antequam absolvat. Alij tamen oppositum sentiunt; quia dare facultatem absoluendi satisfacta parte, perinde videtur ac dare illam facultatem, supposita satisfactione, & non aliter.

Nota 1. quando pœnitens aut simpliciter, aut moraliter, seu sine graui incommodo non potest satisfacere, & absolutio nimis esset differenda, delegatū posse eum absolueri, etsi in priuilegio cautum sit ne absoluat, nisi præmissa satisfactione. Quia verisimile non est delegantem velle, vt pœnitenti quantum est ex se legitime disposito, negetur absolutio à censura, defectu conditionis impossibilis.

Nota 2. debere tunc pœnitentem, antequam absoluat à censura, exhibere cautionem pignoratitiam, vel fideiussoriam, vel saltem, si alias non possit, iuratoriam; ita vt sub iuramento spondeat se satisfacturum, cum primum potuerit.

Nota 3 si omnibus accuratè iuxta regulas conscientie, perpeasis, dubium manet, an pœnitens teneatur satisfacere, non esse necesse vt satisfactio præcedat absolutionem, etsi facultas absoluendi non nisi sub illa conditione data sit. Ac multo minus si nulla sit pars læsa, cui satisfactio facienda sit, restitutione pecunie, vel aliorum bonorum.

Nota 4 excommunicatum donec satisfecerit, non esse liberum ab excommunicatione, eo ipso quod satisfecit, sed præterea indigere absolutione à tali censura. Si quis tamen sit interdictus, vel suspensus donec satisfecerit, posita satisfactione, tollitur interdictum, vel suspensio.

Dubium est 4 an dolus, vis, aut metus irriret absolutionem à censura. *Respondeo 1.* hanc absolutionem obtentam per dolum, circa causam finalem, nullius esse valoris: quia superior non nisi tali causa subsistente, intendit absolueri, vt si pœnitens falso dicat se parti satisfecisse valere autem si dolus versetur tantum circa causam impulsuā, sine qua scilicet data esset absolutio, et si non tam facile.

Respondeo 2. absolutionem à censura obtentam per vim, aut merum iniuriosum, cadentem in virum constantem, à iure irritari, nec immerito; quia sic disciplina Ecclesiastica cluditur, & enervatur: imò qui sic abso-

olutionem obtinet, in nouam excommunicationē irritam. Nec refert quod censura ex metu lata non sit irrita, si aliunde iusta sit, quod enim valeat, id non laedit disciplinam Ecclesiasticam, quin potius eam firmat, et modo eam obtinendi sit iniuriosus.

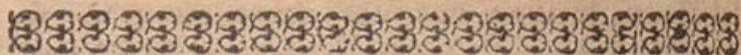
Dubium est 5. an non tantum Ordinarius, sed etiam delegatus possit absoluere à censuris, extra confessionem. *Respondeo* posse, tum quando facultas absoluedi ei concessa est generalis, & absoluta; tum quando datur illi facultas absoluedi à censuris, in foro confessionem a: talis enim restrictio non significat, absolutionem non esse dandam nisi audita confessione, sed eam non profuturam in foro exteriori, nec impedireturam quin Superior possit in absolutum inquirere, eique iustam pœnam imponere.

Quod si detur illi facultas absoluedi à censuris, in foro Sacramentali, sic non poterit valdè reum absoluere, nisi audita confessione Sacramentali, ut in lugalibus fieri solet. Et idem dicendum videtur, si accipiat potestatem absoluedi in foro pœnitentiæ; quanquam non desint qui putent, eum tunc posse absoluere à censuris, extra confessionem, iniuncta salutari pœnitentiâ.

Nota 1. absolutum à censura in foro Sacramentali, non egere noua absolutione in foro externo; posse autem constare de illa absolutione, ex attestatione confessarij, cum consensu pœnitentis faciendâ, si opus sit.

Nota 2. absolutum in foro interiori, posse se gerere tanquam absolutum, coram iis qui norunt eum fuisse absolutum, non autem coram aliis qui id ignorant, nisi etiam censuram ab eo incursum, ignorent.

(*)

CAPVT II.

DE EXCOMMUNICATIONE
in genere.

ARTICVLVS I.

De primo, & secundo effectu maioris excommunicationis.

VFONIMVS duplicem esse excommunicationem, aliam *maiorē*, aliā *minorem*, de quibus in hoc capite agendum. Maior describitur, *Censura Ecclesiastica qua homo baptisatus priuatur participatione Sacramentorum, communibus Ecclesie suffragiis, & fidelium consortio.* Unde patet varios esse effectus istius excommunicationis, qui sigillatim in hoc, & sequentibus articulis explicandi sunt.

Primus effectus maioris excommunicationis, quæ absolute excommunicatio dici solet, in eo consistit, quod ea innodatus priuetur vsu tam passiuo, quam actiuo Sacramentorum. Ita vt nefas ipsi sit suscipere Sacramenta, vel ea administrare, antequam ab excommunicatione sit absolutus.

Quo loco nonnulla, tam circa susceptionem Sacramentorum, quam circa eorum administrationē, obseruanda sunt. Et quidem quod spectat ad Sacramentorum susceptionem, *Obseruandum* 1. Excommunicatum qui Sacramentum aliquod suscipit, per se loquendo, peccare mortaliter, etsi sit toleratus. Dico, per se loquendo, nam si non habeat copiam confessarii, qui possit eum ab excommunicatione absoluerē, & interim ad vitandam infamiam, aut scandalum teneatur aliquod Sacramentum suscipere,

talis

alis susceptio non debet illud ad peccatum imputari.

Observandum 2. excommunicationem non impedire, quin Sacramenta validè ab excommunicato suscipiantur: quod verum est etiam, quando ille ea suscipiendo peccat mortaliter, & consequenter eorum effectu priuatur. Excipi tamen debet Sacramentum poenitentiae, in eorum sententia qui nobiscum sentiunt, hoc Sacramentum non posse esse validum quoad substantiam, & carere effectu.

Observandum 3. Sacerdotem scienter administrantem Sacramentum excommunicato, etiam tolerato, grauius peccare contra ius naturale diuinum, quo iubemur sancta sanctè tractare, esto non peccet contra vllam prohibitionem Ecclesiasticam Non tamen peccare, administrando Sacramentum excommunicato occulto, publicè petenti Quod maxime verum est, si ipse excommunicatus non peccet, petendo.

Observandum 4. quando excommunicatus est fide dignus, posse Sacerdotem ei credere affirmanti, se ab excommunicatione absolutionem obtinuisse. Imò eo ipso quod petit Eucharistiam, aliqui dicunt praesumi posse, eum ab excommunicatione fuisse absolutum nisi oppositum euidentè constet, aut adsit periculum scandali, si Eucharistia ei administretur.

Observandum 5. si excommunicatus sit vitandus, peccare mortaliter Sacerdotem contra prohibitionem Ecclesiae ei Sacramentum aliquod administrando, & incurrere minorem excommunicationem, ac interdictum ab ingressu Ecclesiae. Imò si quis sit excommunicatus a Papa, & nominatim declaratus ac denunciatus, clericus eum scienter & sponte admittens ad diuina officia, incurrit excommunicationem Papae reseruatam.

Iam quod attinet ad Sacramentorum administrationem, nota 1. Sacerdotem excommunicatum, toleratum,

ratum,

ratum, validè Sacramenta posse administrare; imò & licet quando fidelis ex graui causa, aliquod Sacramētum sibi ab illo administrari postulat: modo per ipsum non stet, quin absoluaatur à censura, & Sacramenti administrationi contritionem præmittat.

Nota 2. etsi peccet Sacerdos excommunicatus, toleratus qui propria sponte, & minimè requisitus, se ingerit ad Sacramenta administranda, non tamen eū peccare, qui ad illū sic expositum accedit: nisi alius adfit à quo aequè commodè, & cum non minori fructu, Sacramentum sumere possit.

Nota 3. excommunicatum non toleratum, validè alia Sacramenta administrare, præter pœnitentiam, ad quam requiritur iurisdicctio. Imò hanc etiam validè administrare, tum quando habet titulum coloratum, tum in articulo mortis.

Nota 4. ilium peccare mortaliter, per se loquendo, qui sine graui causa, Sacramentum aliquod petit à ministro non tolerato. Excusatur tamen qui ab eo petit baptismum, vel pœnitentiam in articulo mortis. Quod non immeritò extendunt aliqui ad viaticum, & etiam ad extremam vnctionem, quando alia Sacramenta ab infirmo sumi non possunt.

Non tamen ab eiusmodi ministro sumi potest aliquod ex his Sacramentis, quando est copia alterius, aut quando communicatio cum illo vergeret in perniciem suscipientis, vel adstantium.

Secundus effectus maioris, excommunicationis est, priuare communibus Ecclesiæ suffragiis, quæ scilicet à clericis offeruntur pro fidelibus nomine Ecclesiæ, qualia sunt Missæ sacrificium, orationes publicæ &c. Vnde hæc applicans excommunicato, peccat mortaliter.

Vbi nota 1. hoc debere intelligi, saltem de excommunicato, non tolerato, cum ex communi sententia, non liceat pro illo publicè orare, & suffragia ferre. Aliqui tamen id extendunt etiam ad toleratum, ita

ita ut et si liceat cum eo communicare, quoad externam auditionem Missæ, recitationem officiorum &c. non tamen quoad internam eiusmodi suffragiorum communicationem.

Verùm hæc extensio aliis non placet, quia in extravag. *ad evitanda scandala*, statuitur absolutè ut nemo deinceps a communione alicuius, in Sacramentorum administratione, vel receptione, aut aliis quibuscunque diuinis, prætextu cuiuscunque sententiæ aut censuræ teneatur abstinere, nisi publicè sit denunciatus, aut si notorius, percussor clerici. Illa enim verba, *aut aliis quibuscunque diuinis*, meritò ad suffragia communia extenduntur; maximè cum fautores sint ampliandi.

Nota 2. excommunicatum non toleratum, etsi per contritionem iustificetur, non posse fieri participem suffragiorum Ecclesiæ, ante obtentam absolutionem. Quia gratia non impedit, quin adhuc censura innodatus sit. Vnde sacrificium illi applicatum nihil ei prodest, quantum ad effectum qui Missæ respondet, ex meritis Ecclesiæ.

Si tamen Sacerdos pro illo sacrificium offerat in persona Christi, seu quatenus agit ut minister illius, hoc modo sacrificium poterit ei prodesse, tū vt impetratorium, tum vt satisfactorium, etsi offerens grauiter peccet.

Nota 3. quamuis illicitum sit offerre sacrificium Missæ pro excommunicato, non tolerato, posse tamen Sacerdotem, tanquam personam priuatam, & particularem, pro eo in Missa orare.

ARTICVLVS II.

De tertio, & quarto effectu excommunicationis.

Tertius effectus est, vt excommunicatus non possit diuina officia celebrare, vel iis interesse. Vnde si ante absolutionem, Missam audiat, vel officiis diuinis

nis

nis interfit, peccat mortaliter, nisi ignorantia, vel necessitas excuset, non tamen aliquam pœnam Ecclesiasticam incurrit.

Vbi *aduerte* .i. ex opinione multorum quæ nobis paulo dura videtur, excommunicatum non peccare mortaliter contra præceptum Ecclesiæ, non audiendo Missam in die festo: etsi non stet nisi per illum, ne ab excommunicatione absoluat. In communi tamen sententia, mortaliter peccat excommunicatus, qui negligit procurare absolutiōem vt possit confiteri, & communicare in Paschate.

Aduerte .i. etsi excommunicatus siue vitandus siue non vitandus, peccet mortaliter, audiendo Missam; eum tamen qui Missam audit, eum non vitando; aut qui eam celebrat coram illo, non peccare.

Verùm si excommunicatus vitandus Missæ interfit, monendus est vt exeat, & si sponte exire nolit, vi ab Ecclesiâ est eiciendus. Quod si sine periculo expelli nequit, adstantes discedere debent, & sacerdos ipse tenetur Missam non inchoare, & inchoatam intermittere, si nondum canon inceptus. Quod si canon inchoatus est, quando excommunicatus accedit, potest sacerdos nondum incepta consecratione recedere; potest etiam si velit Sacrum proficere, vsque ad consummationem inclusiue. Quæ peracta, debet se in Sacristiam recipere, vt reliqua perficiat.

In dicto autem casu vitandus noxiens egredi nouam excommunicationem Papæ reseruatam incurrit: audientes Missam cum illo peccant mortaliter: & Sacerdos qui coram eo scienter Sacrum facit, non modo lethaliter peccat, sed etiam interdictum ab ingressu Ecclesiæ incurrit: & si, quamdiu interdictus est, celebrat, vel actum ordinis exercet, irregularitatem contrahit.

Si tamen incepta Missa, cadaver hominis nominatim excommunicati in Ecclesiâ deferatur, non tenetur Sacerdos Missam interrompere, neque adstantes

antes tenentur discedere. Caueant tamen ne illud aqua lustrali aspergant, vel aliter cum eo communicent.

Aduerte 3. quòd sicut non licet Missam celebrare coram non tolerato, ita nec diuina officia publice recitare. Imò ex communi sententia, ille peccat qui eum eo priuatim horas recitat. Si tamen excommunicatus non potest officium solus recitare, dicendum videtur eum non peccare, qui alternatim cum illo priuatim horas recitat. Addo probabiliter dici posse, nullum esse peccatum ex parte excommunicati, vel socii, si iste teneatur aliàs ratione officii sui, eum in recitatione horarum iuuare.

Si queras, quàm graue sit peccatum non tolerati, simul cum alio recitantis officium extra casus iam dictos aut socii qui cum eo recitat. *Respondet* vtriusque peccatum non videri, per se loquendo, plusquam veniale, ob leuitatem materiæ.

Aduerte 4. ut sacrificium, vel officium sit intermittendum, coram excommunicato non tolerato, non sufficere qualemcumque illius presentiam, sed requiri ut Missæ, vel officio mortaliter interesse censeatur. Quare si dum Missa in vna parte celebratur, ille sit in alia multum distante, aliis rebus vacans, non propterea Sacrum intermittendum est.

Aduerte 5. excommunicatum licitè posse concioni interesse, & consequenter posse alios quoad hoc cum illo communicare. Imò ex multorum sententia, si non toleratus ingrediatur locum ubi fit lectio publica, nec lector tenetur lectionem omittere, nec auditores inde discedere. Quod ego ægrè admiserim, nisi fortè excommunicatus esset hæreticus, & ageretur de fidei controuersis, quarum tractatio ipsi verisimiliter esset profutura.

Aduerte 6. excommunicatum toleratum posse concionari, si alii id postulent; eum tamen non posse propria sponte ad hoc se ingerere. Verùm quamuis

uis

uis peccet se ingerendo, non incurrit irregularitatem, quia non facit actum ordinis.

Quartus effectus est, privare Ecclesiastica sepultura, quod verum est etiam si excommunicatus poenitens decesserit, & quantum est ex se, absolutionem procurauerit. Qui tamen iam mortuus debet absolui, ut in loco sacro sepeliatur.

Nota eos qui excommunicatum non toleratum, in loco sacro temeraria audacia sepelire præsumunt, incurrere excommunicationem, a qua nequeunt absolui, donec arbitrio Episcopi parti satisfecerint. Corpus vero debet extrahi, & in locum prophanum proiici, nisi forte illius ossa ab aliis discerni nequeant. Locus autem in quo sepultum erat, debet reconciliari.

Dico 1. non toleratum, nam etsi peccatum sit grave, in loco sacro sepelire excommunicatum toleratum, quando constat eum mortuum impoenitentem, non tamen poenæ prædictæ incurruntur, etiam si sepeliatur hæreticus, modo non sit denunciatus.

Si tamen sit hæreticus denunciatus, seu vitandus, sepelientes non possunt absolui excommunicatione, nisi propriis manibus illius ossa exhumata abiciant. Et locus ille specialis, & adequatus est quo corpus extrahitur; nunquam potest reconciliari, adeoque semper sepultura carere debet.

Dico 2. temeraria audacia quibus verbis excusantur non modo qui inuincibili iuris, vel facti ignorantia laborant, sed etiam qui ex ignorantia vincibili, & culpabili, agunt contra statutum: modo talis ignorantia non sit affectata.

Est autem difficultas, quinam in iure intelligantur per sepelientes, qui prædictam censuram incurrunt. Nonnulli putant eos tantum intelligi, qui propriis manibus cadaver terræ mandant; alii præterea comprehendunt mandantes, non impediētes, eosque qui funus comitantur. Verum probabilius, ni fallor, alii dicunt, non modo corpus sepelien-

pellentes, sed etiam sepeliri mandantes incurrere maiorem excommunicationem, alios verò nequaquam.

At unde tamen qui funus comitantur ad sepulturam, incurrunt minorem excommunicationem, ob participationem cum non tolerato. Quamvis autem aliqui existiment, eam quoque incurri a sepelientibus, & mandantibus, probabilius est quoad illos, minorem hanc excommunicationem, in maiorem, quam incurrunt, fuisse commutatam.

ARTICVLVS III.

De quinto, & sexto effectu excommunicationis.

*Q*uintus effectus est, reddere excommunicatum inhabilem ad beneficia Ecclesiastica. Quo fit ut non modo collatio beneficii ipsi facta, sed etiam illius electio, vel presentatio, & confirmatio sint invalida. Item ut neque per resignationem, neque per commutationem, beneficium valide obtinere possit.

Hoc autem habet locum 1. siue excommunicatus sit vitandus, siue non 2. etsi excommunicatus ignoret se censura ligatum; quia ignorantia non reddit habilem, nisi à culpa excuset. Non tamen istam inhabilitatem contrahit, qui à parte rei non est excommunicatus, esto sententia excommunicationis secundum allegata, & probata in eum lata fuerit. Quia pena illa non imponitur excommunicationi putatæ, sed veræ.

Nota 1. ex parte conferentis validam esse collationem beneficii, non excommunicato factam. etsi post a ille sit excommunicatus, quando beneficium acceptat. Verùm cum excommunicatus nullum us vel ad beneficium, vel in beneficio acquirere possit, talis acceptatio, meo iudicio, non est

est valida, adeoque obienta absolutione reuocari debet.

Nota 2. ex aliquorum sententia, collationem beneficii excommunicato factam postea per solam absolutionem ab excommunicatione reualidari; ita ut si absolutus beneficium acceptet, valeat acceptatio sine noua collatione. Verum cum iura eiusmodi collationem irritent, perinde est ac si nunquam facta esset, adeoque necessario renouari debet.

Nota 3. eum qui post beneficium legitime adeptus, labitur in excommunicationem, non eo ipso excidere titulo, & possessione talis beneficii. Imò ut sic, non priuari ipso iure fructibus illius, adeoque non teneri ante sententiam eam se abdicare, ut Theologi communiter tradunt.

Dico *ut sic*, in quantum scilicet præcisè est excommunicatus, nam si præterea officium non persoluit per se, vel per alium, certum est eum hoc titulo, teneri ad restitutionem fructuum, sicut quemlibet alium. Quod verum puto, etsi per ipsum non stet quin absoluaatur, nisi forte quando absolutio per summam iniustitiam ei denegatur.

Vnde existimo canonicum excommunicatum, qui ob prohibitionem Ecclesie choro non assistit, non habere ius recipiendi distributiones, quamuis per ipsum non stet, quin ab excommunicatione absoluaatur. Quin addo, si canonicus sit denunciatus, & vitandus, eum non lucrari distributiones, etsi choro intersit: & similiter capellanum non toleratum, Missas celebrantem, non posse percipere partem stipendii quæ respondet sacrificio, ut offertur in persona Ecclesie, & habet effectum ex meritis illius.

Nota 4. licet excommunicatus non priuetur ipso iure fructibus beneficii, illis tamen per sententiam priuari posse nisi resipiscat, imò & ipso beneficio. Quod si postea constet, excommunicationem fuisse iniustam defectu causæ, poterit excommunicatus in foro

foro externo, repetere fructus quibus priuatus fuit, idque vel ab iis quibus applicati fuerunt, vel ab ipso iudice à quo iniuste damnatus fuit.

Si verò iudex bona fide, secundum allegata, & probata iudicauit, ille non tenetur in foro conscientiz ad restitutionem fructum, vel ad interesse damni inde sequuti. Tenentur tamen falsi testes, qui per iustitiam fuerunt causa damni.

Nota 5. ex communi sententia, collationem pensionis clericalis factam excommunicato, inuvalidam esse. Quod puto debere intelligi de pensione merè spiritali, quæ scilicet datur clerico propter officium spirituale, v. c. Coadiutori Episcopi, aut Parochi, & similibus. Hæc tamen sententia non caret difficultate, cum nullo iure probetur, & aliunde quod afferatur de beneficiis, ad has, pensiones extendi non debeat; cum propriè non sint beneficia.

Vnde si agatur de pensione mixta, quæ nimirum et si detur clerico, non tamen propter officium spirituale, qualis est illa quæ datur in sustentationem, Parocho seni beneficium resignanti, adhuc probabilius est, excommunicatum eiusmodi pensionis capacem esse.

Quod verò attinet ad pensionem merè laicam seu temporalem, quæ etiam laico propter aliquod temporale obsequium dari solet, dubitari merito non potest, quin excommunicatus illius sit capax.

Sextus effectus est, priuari omni externa iurisdictione Ecclesiastica: ita quidem vt si excommunicatus sit vitandus, nullus eiusmodi actus ab eo validè fiat, nisi fortè in locis vbi illius excommunicatio ignoratur. Ibi enim verisimile est Ecclesiam, boni publici causa, defectum iurisdictionis in eo supplere: si tamen sit toleratus, actus iurisdictionis ab eo facti valeant, quamdiu contra illum non excipitur; esto prauiter peccet contra prohibitionem Ecclesiæ, sua potestate vtendo, nisi id fiat in favorem aliorum, & ab iis requisitus.

Hinc Episcopus excommunicatus inualidè excommunicat, beneficium confert, dat facultatem absol- uendi a peccatis, &c. si non sit toleratus. Imo tunc prædicta ab illius Vicario Generali validè præstari nequeunt, quia censetur eadem persona. At si toleratus est hæc omnia validè præstat, nisi contra illum excipiatur.

Quod addo, quia etsi possimus cum toleratis communicare, eorumque iurisdictionem admittere, sicque eorum actus valere debeant, non tamen ad hoc tenemur. Vnde si Superior excommunicatus velit te excommunicare, potes contra eum excipere, ob excommunicationem qua ligatus est, & eatenus illum tanquam illegitimum iudicem repellere. Verùm vt tua hæc exceptio valeat, teneris exprimere speciem excommunicationis, & autorem à quo lata est, itemque intra octo dies eam probare.

Similiter cùm electio sit actus iurisdictionis, si nõ tolerati aliquem eligunt ad beneficium, talis electio irrita est, & nullius valoris. Nisi excipias electionem summi Pontificis, quam etsi à Cardinalibus excommunicatis factam, valere iura statuunt.

Quòd si cum electoribus aliquis non toleratus conueniat, suffragij illius ratio nulla habenda est. Si autem electores eum sponte admittunt, talis electio vel ex se irrita est, vel certè à confirmatore reici, & irritari potest.

Verùm si tolerati ad electionem concurrant, ea ex se valida est: ille tamen ad quem spectat electionem confirmare, potest si velit, contra eos excipere, & electionem ab iis factam non admittere.

Rursus etsi præsentatio facta à non tolerato, nullum tribuat ius ad beneficium, si tamen Episcopus præsentato tale beneficium conferat, valida est collatio. Quòd si collator vitium præsentationis ignorabat, potest si velit, cognita veritate, collationem rescindere.

Si vero præsentas est toleratus, collatio valida est, & li-

licita Potest tamen Episcopus eiusmodi praesentationem non admittere. Quia etsi possumus cum toleratis communicare, non tamen tenemur.

Parochus excommunicatus siue toleratus, siue nō. valide assistit matrimonio, si non repellatur; quia non assistit vt iurisdictionem exercens, sed vt testis. Valide etiam, si sit toleratus dat alteri licentiam assistendi, secus si non sit toleratus, quia talem licentiam concedere est actus iurisdictionis.

ARTICVLVS IV.

De septimo effectu excommunicationis.

SEPTIMVS effectus est priuare excommunicatum fidelium conuersatione. Quod ita intelligitur vt excommunicatus etiam toleratus, peccet propria sponte, & sine necessitate communicando cum alijs. vt liceat fidelibus communicare ciuiliternon excommunicato tolerato, non autem cum viuendo.

Nota 1. excommunicatum communicantem cum fidelibus in actionibus humanis plerumque nō nisi mortaliter peccare. Idem dic de fideli qui quoad diuina communicat cum non tolerato. Qui tamen frequenter cum illo conuersatur, extra casus permittitur, videtur reus peccati mortalis: quamuis adhuc qui non nisi venialis eum damnent, per se loquendo, secluso contemptu, & scandalo.

Nota 2. conuersantem cum excommunicato vitando, incurrere minorem excommunicationem: imō peccare mortaliter, & maiorem excommunicationem incurrere, quando communicat in crimine criminoso, id est quando scienter, & notabiliter participat in crimine, propter quod aliquis fuit excommunicatus, & denunciatus, vt si det illi consilium non reuocandi, non dimittendi concubinam, &c.

Nota 3. prohibitū esse communicare cum excommunicato vitando in casibus hoc versu cōprehensis.

Os, orare, vale communio, mensa negatur.

Per, *os*, intelligitur quæcunque allocutio siue voce, siue scripto, siue nutibus facta: intelliguntur etiam oscula, amplexus, & alia signa amicitia.

Per, *orare* intelligitur oratio, quæ illicita est facta cum excommunicato vitando.

Per, *vale*, intelligitur omnis honorifica salutatio, siue fiat verbis, siue aperiendo caput, siue assurgendo, modisque similibus. Non tamen videtur illicitum ista exhibere personis in alto gradu constitutis, vt damnus aliquod caueatur. Quod autem dicunt aliqui, licitum esse vitandum salutantem resalutare, eique scribenti rescribere, non placet, cum propter excommunicationem, merito huiusmodi obsequiis priuatus sit.

Per particulam, *communio* intelligitur communicatio in habitatione, in negotiis, &c. Vnde non licet per modum societatis, dormire in eodem lecto cum non tolerato, secus si id fiat præter intentionem, vt contingere potest in diuersis. Non etiam licet contractum inire cum excommunicato vitando; contractus tamen cum eo initus valet. Vnde patet posse excommunicatum validè emere, aut vendere, donare, matrimonium inire, profiteri in Religione approbata, &c.

Nota 1. quod etsi alter contrahens possit contra excommunicatum, cum quo contraxit, agere, non tamen vice versa potest excommunicatus, antequam absoluat, agere in iudicio, contra non excommunicatum, eumque cogere vt sit contractui.

Dico, *in iudicio*, nam vitandus potest priuatim petere suum debitum, & debitor tenetur ex iure natura, debitum ei soluere, tempore præfixo, vt fert probabilior sententia. Quamuis autem probabile sit solutionem differri posse, donec creditor Ecclesie reconcilietur, nullo modo admittendum est, quod debitor excommunicatus non teneatur satisfacere, donec absolutus sit.

Nota 2.

Nota 2. testamentum non posse licite fieri ab excommunicato, nisi ex causa necessaria, & etiam aliis illicitum esse interesse confectioni testamenti, saltem si condens fit vitandus: si tamen ab eo fiat, valere, nisi in paucis casibus à iure exceptis.

Quidam tamen purant non esse illicitum, quod sperans, se heredem instituendum, vitandum inducat ad condendum testamentum, & consequenter quod Notarius, & testes ab eodem requisiti, intersint. Verum si quis excommunicatum vitandum heredem instituat, valida est institutio, etsi testator peccet, ob generalem prohibitionem communicandi cum excommunicato, non tolerato.

Per particulam, *mensa*, intelligitur communicatio cibi & potus, quæ fit in eadem mensa communi, per modum societatis: secus si per accidens contingat aliquem eidem mensæ accumbere cum excommunicato, ut fieri potest in diuerforiis.

Quæres in quibus casibus liceat communicare cum excommunicato vitando. Respondeo id licere in casibus hoc versu comprehensis.

Vtile, lex humile res ignorata necesse.

Per, *utile* intelligitur vtilitas participantis cum excommunicato, aut ipsius excommunicati. Vnde licet alterius defectu, petere consilium à confessorio excommunicato, medicinam à medico, &c. Licet etiam suasionibus, concionibus, aliisque modis excommunicatum inducere ad resipiscentiam.

Per particulam, *lex*, intelligitur lex connubialis, seu matrimonium, & sensus est, uxorem posse eodem modo se gerere ac antea, cum marito excommunicato, & vice versa maritum cum uxore excommunicata, quoad habitationem, thorum, mensam, admittationem domus &c.

Nonnulli limitant, nisi scienter matrimonium contrahatur cum excommunicato. Verum alii hanc limitationem reiiciunt, qui proinde existimant fornicationem, quæ excommunicato scienter nupsit non

priuari iure petendi debitum; esto sic contrahendo peccauerit, & in minorem excommunicationem incurrit.

Valet tamen limitatio; si lata sit excommunicatio in alterum coniugum, vel in vtrumque, ratione matrimonii malè celebrati, tunc enim alter non potest communicare cum altero in prædictis. Et similiter si vnus coniugum sit excommunicatus ob aliquod crimen, non potest alter cum eo communicare in tali crimine, & secus faciens in maiorem excommunicationem incurrit, ex antedictis.

Per *humile*, intelligitur obsequium à subditis, & inferioribus suis dominis, & superioribus præstitum. Quamuis enim isti sint excommunicati, & vitandi, possunt eorum subditi cum iis communicare, quoad officia ordinaria, quæ aliis iis exhibere solent.

Vade in primis possunt filii, & filia conuersari cum patre, & matre excommunicatis. Nomine autem filiorum intelliguntur non modo carnalès, siue legitimi sint, siue illegitimi, sed etiam adoprui non modo qui sunt in primo gradu, sed etiam qui in vterioribus, nimirum nepotes, pronepotes, &c. Item qui ob affinitatem tenent quodammodo locum filiorum, vt gener, nurus, priuignus, priuigna. Nec tantum filii qui sunt sub potestate patris, sed etiam emancipati.

Possunt etiam serui, & famuli, siue vrbanì, siue rustici communicare cum suis dominis, vel heris excommunicatis, idque plus, aut minus, iuxta rationem suæ obligationis. Quod aliqui limitant, modo ante excommunicationem contractâ subditi fuerint. Alii tamen probabilius hanc limitationem reiciunt, præsertim quando famuli ex causa necessaria, vt plerumque fit, alicuius seruitio se addicunt.

Limitari præterea id posse videtur, ne prædictis liceat cum dominis excommunicatis communicare in diuinis. Verùm eiusmodi limitatio non admittitur,

tur, quoad eam communicationem quam subditi
præstare solent. Vnde potest famulus dominum suum
ad Ecclesiam proficiscientem comitari: potest sacel-
lanus horas cum Episcopo recitare. &c.

Possunt rursus Religiosi conuersari cum suo supe-
riore excommunicato. In iis tamen quæ ad superio-
ritatem, & iurisdictionem spectant, illis obedire non
tenentur, sicut neque clerici Episcopis excommuni-
catis.

Nota, quod diximus de conuersatione filiorum, &
subditorum cum parentibus, & dominis excom-
municatis, a quæ dicendum de conuersatione paren-
tum, & dominorum cum filiis, & subditis excom-
municatis. Vnde possunt superiores communicare
cum subditis, tam quoad ea quæ ipsis præstare te-
nentur, quam quoad illa quæ ab ipsis recipere de-
bent.

Idem etiam extendi debet ad fratres, & conseruos,
ita scilicet vt frater cum fratre excommunicato possit
conuersari, saltem quando simul habitant, & seruus
cum seruo excommunicato. Excipienda tamen com-
municatio, quando ex ea crearetur alicui periculum
proprie subuersionis.

Per, *rem ignoratam* significatur eum qui cum igno-
rantia, aut inaduertentia inculpabili communicet
cum excommunicato vitando, non peccare, nec mi-
norem excommunicationem incurrere. Imo aliqui
probabiliter id extendunt ad ignorantiam culpabi-
lem, modo non sit affectata, quod tamen aliis non
probat.

Nota 1. quando dubito an aliquis sit excommuni-
catus, & denunciatus, me non posse illum vitare, quia
in dubio fauendum est possidenti suam famam. At
quando scio eum esse excommunicatum, & dubito
an sit denunciatus, possum quidem eum tanquam
excommunicatum vitare, sed ad id non teneor, per
se loquendo, seu secluso scandalo: quia adhuc possi-
det ius communicationis cum fidelibus.

Nota 2 me teneri cum vitare, quem constat esse denunciatum, siue ex publica fama, siue ex testimonio duorum vel trium hominum fide dignorum, siue ex confessione ipsius excommunicati id sciant. Non tamen sufficere videtur solius Parochi testimonium, nisi simul ostendat litteras denunciatorias.

Nota 3, in dubio iuris, neminem teneri se gerere vt excommunicatum, quando facta sufficienti inquisitione dubium non vincitur. Idem probabiliter dixerim in dubio facti, etsi aliqui aliter sentiant; quia tam in hoc, quam in illo dubio melior est conditio possidentis. Porro dicitur dubium iuris, quando dubitas, an propter delictum quod commisisti, excommunicatio sit lata; dubium verò facti, quando dubitas an commiseris delictum, propter quod lata est excommunicatio.

Per, *neesse*, intelligitur necessitas quæ participantem cum excommunicato vitando, excusat à peccato, siue ea sit spiritualis, siue temporalis; siue sit extrema, siue tantum grauis; siue àt ipsius excommunicati, siue cum eo participantis.

Vnde potes dare elemosynam excommunicato vitando, si sit in graui necessitate constitutus, & ab eo petere, si graui ter indigeat. Potes etiam prosequi societatem cum excommunicato vitando, quam antè cum eo contraxeras.

Nota, si feratur excommunicatio contra participantes cū excommunicato, ea non ligari illos qui ob causas prædictas, ex iuris concessione, cum iis communicant. Quod aliqui limitant, nisi communicatio cum illo specialiter prohibeatur, etiam in dictis casibus; tunc enim non licet cum eo communicare in casibus iure humano, aut consuetudine concessis, sed in iis tantum quibus ex iure naturali aut diuino tenentur aliqui communicare cum excommunicato, vt filius cum patre, &c.

Verum vt ista limitatio admittenda sit, oportet prohibitionem illam fieri vel à iudice, qui eiusmodi

com-

communicationem concessit, vel ab habente eandem, aut maiorem potestatem. Cùm perspicuum sit iudicem minorem, non posse validè restringere concessionem à maiori factam.

ARTICVLVS V.

De aliis effectibus excommunicationis.

OCTAVVS effectus est, privare excommunicatum omni communicatione forensi, ita scilicet ut nequeat esse Iudex, Procurator, Actor, aut Testis etiam in civilibus. Verùm ad pleniorum horum intelligentiam.

Nota 1. acta per iudicem Ecclesiasticum, non toleratum, non modò esse illicita, sed etiam invalida; cùm privatus sit iurisdictione. Licet autem aliqui dicant, gesta per iudicem secularem vitandam, non esse invalida, alii tamen oppositum communiter statuerunt, à quorum sententia recedendum non est. Loquor de iudice non tolerato, nam acta tolerati sunt tantùm illicita; cùm iurisdictione non privetur.

Nota 2. multos existimare, excommunicato non tolerato invalidè conferri officium aliquod sacularitatis, aut dignitatem habentem annexam iurisdictionem. Alii tamen, defectu certi iuris, docent probabiliter eiusmodi collationem esse validam, esto sit illicita, & irritari possit.

Imò autores prioris sententiæ fatentur, collationem illam validè fieri, quando aliquis ex testamento, vel ab intestato acquirit aliquod dominium temporale, adiunctam habens dignitatem & iurisdictionem. Quia accessorium sequitur principale, quod ab excommunicato validè acquiri potest. Et à fortiori valet collatio alicuius dignitatis, vel officii non habentis annexam iurisdictionem, ut gradus Doctoratus, officii Tabellionis, Procuratoris, &c. ut omnes concedunt.

Nota 3. etsi quilibet ex iure naturæ possit se defendere, adeoque ea agere quæ ad propriam defensionem spectant, non tamen posse excommunicatum esse aliàs actorem in iudicio, siue seculari, siue Ecclesiastico. Quod si agit dum vitandus est, à iudice repelli debet: si tamen non repellitur, gesta per illum in iudicio valida censei debent, cum nullo iure irritentur.

Verùm potest aduersarius contra excommunicatum excipere, etiam si toleratus sit; & iudex tenetur exceptionem admittere, adeoque excommunicatũ repellere, modo excommunicatio publica sit, aut excipiens eam intra octo dies aperte probet.

Nota 4. acta publica Tabellionis vitandi non valere in foro externo, si tamen fiant ex consensu partiũ, quibus nota est excommunicatio, probabile est ea valere in foro conscientie. Imò si Tabellio toleratus sit, illius acta, ob exceptionem sufficienter probatam, à iudice rescindi debent.

Nota 5. excommunicatum licitè posse ferre testimonium, si sit toleratus, modo sua sponte non se ingerat: at non si vitandus sit, nisi in causa fidei, & ut quidam volunt, etiam matrimonii, quia est res valde fauorabilis. Illius tamen testimonium valet, si non repellitur.

Nota 6. similiter non posse vitandum licitè exercere officium Advocati, Procuratoris, Tutoris, &c. quandiu tamen non repellitur, gesta per illum valent.

Notus effectus est irritare rescripta Apostolica: verùm hic effectus vix hodie est in vñ, quia in eiusmodi rescriptis apponi solet absolutio ab omnibus censuris, ad effectum valoris ipsorum.

Vbi nota 1. litteras & facultates quæ obtinentur ab Episcopis, vel à super omnibus temporalibus, non esse irritas, e si obtinens sit excommunicatus. Quia iura loquuntur tantum de rescriptis Pontificiis; & cum materia sit odiosa, quod de illis dicitur

tar, ad a
Nota 2
rescripta
ita esse,
censuris:
hæresim
forduit: q
lias causa

Verum
nec proba
mento N
neratim a
latur exc
particula
concessio
sine ampl

Decim
num in ex
desat, v
di, tanqu
Ecclesie.
post annu
refis, con
macie de
si per aliu
damnari

—

Hacten

quæ i

cum non

ligatum p
llione ad
Vnde h
taliter, p

tar, ad alia non est extendendum.

Nota 2. ex aliquorum sententia, in certis casibus rescripta Pontificia ab excommunicato obtenta irrita esse, etsi in iis apponatur absolutio ab omnibus censuris: vt si obtinens sit excommunicatus propter hæresim, aut si per annum in excommunicatione infortuit: quia tunc de hæresi suspectus est; vel ob alias causas quas quisque fingere potest.

Verum alii eiusmodi limitationes non afferunt, nec probandas puto, cum careant sufficienti fundamento. Nam præterquam quod absolutio datur generaliter ab omnibus censuris, cum per eam non tollatur excommunicatio, sed tantum pro tali effectu particulari suspendatur, nulla ratio est cur talem concessionem restringamus; maxime cum fauores sint ampliandi.

Decimus effectus est, vt si excommunicatus per annum in excommunicatione perseueret, seu infortuit, vt iura loquuntur, possit contra illum procedi, tanquam de hæresi suspectum: quia auctoritatem Ecclesiæ, & sacramenta contemnere videtur. Vnde si post annum citatus, ad purgandam suspicionem hæresis, comparere renuit, non modo ratione contumaciæ declarari potest excommunicatus, sed etiam si per alium annum purgare se negligat, vt hæreticus damnari potest.

ARTICVLVS VI.

De minori excommunicatione.

HAstenus de maiori excommunicatione: *minor* quæ incurritur participando in rebus prohibitis cum non tolerato, est, *Censura Ecclesiastica priuans eligatum passiuam Sacramentorum participatione, & electione ad beneficia Ecclesiastica.*

Vnde hac excommunicatione affectus peccat mortaliter, per se loquendo, sumendo Sacramentum aliquod,

H 6

aliquod,

aliquod, antequam abfoluatur: quia violat cenfuram in re graui. Dico, Sacramentum aliquod, quia perceptio cuiuscunque Sacramenti, minori excommunicatione ligato, grauiter prohibita est.

Et idem dicendum de sacerdote excommunicationis conscio, qui ei Sacramentum aliquod administrat, nisi ob grauem causam excusetur. Quia conferendo Sacramentum ei, qui nequit illud sine sacrilegio suscipere, sumptioni sacrilegæ cooperatur, adeoque grauiter peccat contra proprium officium. Et quamuis suscipiens non sit denunciatus, adeoque & administrans non peccet contra præceptum Ecclesiæ; peccat tamen grauiter contra præceptum naturale diuinum, quo sancta sanctè tractare tenetur.

An autem minori excommunicatione innodatus peccet Sacramentum aliquod administrando, dubitari potest. Respondent aliqui peccare mortaliter, alii tantum venialiter, sed neutrum nobis probatur, quia cum iura non priuent eiusmodi excommunicationem administratione actiua Sacramentorum, nulla est ratio cur ea administrare nequeat sine peccato, nisi aliud obftet.

Quod addo, quia etsi illa excommunicatio, cum non sit peccatum, sed poena peccati, legitimam administrationem non impediat; eam tamen peccatum mortale impedit. Quare si talis excommunicatio ob peccatum mortale incurfa sit, ea ligatus tenetur contritionis actum elicere, antequam Sacramentum aliquod administret.

Ex dictis etiam intelligitur, peccare mortaliter tam excommunicatum, qui recipit dignitatem aliquam, aut beneficium Ecclesiasticum, quam eligentem, seu conferentem. Verum electio non est ipso iure irrita, sed per sententiam irritanda, nisi fortè quando censura ab Electoribus ignorabatur tunc enim putant aliqui electionem non esse irritandam: quamuis secus sentiant, quando ignorantia se

tenebat

tenebat ex parte excommunicati electi.

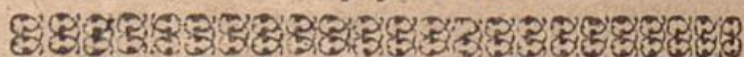
Dico 1. qui recipit, nam electione, seu collatione a-
ctiva non priuatur, quia hæc spectat ad iurisdictio-
nem, cuius usus ea excommunicatione non impedi-
tur. Dico 2. dignitatem, aut beneficium Ecclesiasticum,
quia si agatur de officio aliquo, aut dignitate tem-
porali, electio ad illam nullo iure prohibetur, adeo-
que nec irritari debet.

Nota 1. non modo Episcopum, & Parochum, sed et-
iam quemcunque delegatum ad audiendas confes-
siones posse, ex communi sententiâ, absoluerè à mi-
nori excommunicatione. Quod autem dicunt aliqui
etiam simplicem Sacerdotem posse ab illa absolue-
re, modo non sit coniuncta cum peccato mortali,
non satis tutum videtur.

Nota 2. absolutionem ab excommunicatione præ-
dicta sufficienter dari verbis eam exprimentibus.
Vnde distinguitur ab absolutione à maiori excom-
municatione, quod ad illam seruandæ sunt in foro
externo, quædam cæremoniæ in iure præscriptæ, nisi
in desuetudinem omnino abierint. Nam innodatus
maiori excommunicatione, super humeros nudatos
debet leuiter cædi virgîs, dum recitatur aliquis Psal-
mus Pœnitentialis. Deinde dicto Gloria Patri. Kyrie
eleison. Pater noster, &c. absoluens addit: Oremus.

Deus cui proprium est misereri semper & parcere sus-
cipe deprecationem nostram & hunc famulum tuum quæ
excommunicationis sententia ligatum tenet, miseratio tua
pietatis absoluat. Per Christum Dominum nostrum. Amen.
Tum verò absolutionis verba sic profert.

Autoritate qua fungor, absoluo te à vinculo excommu-
nicationis quod incurristi ob hanc, vel illam causam, &
restituo te Sacramentis Ecclesie, & communioni fidelium,
In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Amen.

CAPVT III.

D'E EXCOMMUNICATIONIBVS
in particulari.

ARTICVLVS I.

De excommunicationibus Papæ in Decreto re-
seruatis.

EX communi sententia, vna tantum excom-
municatio Papæ reseruata in Decreto con-
tinetur, ea nimirum quæ spectat ad per-
cussores clericorum, aut monachorum,
hisque verbis continetur. *Si quis suadente
diabolo huius sacrilegii reatum incurrerit, quod in cleri-
cum vel monachum violentas manus iniecerit, anathema-
tis vinculo subiaceat, & nullus Episcoporum illum præ-
umat absolueri, nisi mortis urgente periculo, donec Apostoli-
co conspectui presentetur, & eius mandatum suscipiat.*
Ita refertur 14. q. 4. c. *Si quis suadente*, ex Innocent. II.
in Concil. Later.

Ad horum autem intelligentiam, multa obseruan-
da sint, 1. particulam, *si quis*, ad omnes fideles censu-
ræ capaces cuiuscunque sint conditionis, sexus, vel
ætatis extendi, ita vt excommunicationem Papæ re-
seruatam incurrant, si violentas manus in clericum
vel monachum suadente diabolo, seu iniuste iniici-
ant.

Obseruandum 2 nomine clerici intelligi non mo-
do illum qui in sacris, vel in minoribus ordinibus
constitutus est, sed eum etiam qui tantum prima
tonsura est initiatus. Vt autem hæc censura incur-
ratur, necesse est vt clericum priuilegium canonis
non amiserit.

Qua-

Quæres quomodo hoc priuilegium amittatur. Respondeo amitti multipliciter: si clericus bigamiam contrahat, quod fit quando cum duabus virginibus validè matrimonium iniuit, & consummauit, aut cum vnica vidua, vel corrupta. Constat enim ex c. vnico de *Bigamis in 6* bigamos omni priuilegio clericali priuatos esse, & coercitioni fori secularis addictos, vsque sub anathemate prohibitum, deferre tonsuram, vel habitum clericalem.

Vnde patet hoc non habere locum in clericis, qui in Sacris ordinibus constituti, tale matrimonium ineunt, cum ob nullitatem illius, verè bigami esse non possunt, vt constat ex c. *nuper*, ex c. *à nobis*, de *bigamis non ordinandis*. Quare eos percussione incidit in poenam canonis. Cum illis tamen dispensare non licet, non propter Sacramenti defectum intentionis cum opere subsecuto, vt habetur ex Innoc. III. locis proximè citatis.

Secundò hoc priuilegium amittunt clerici dimisso habitu, si se tyrannidi, & enormitati inuerecundè immiscerent, id est, qui publicè rapinis, homicidiis, aliisque eiusmodi criminibus se polluunt. Ita sumitur ex c. *cum non ab homine*, de *sententia excommunicationis*, vbi Clemens III. respondet occisores eiusmodi clericorum, aut presbyterorum, in odium clericalis excessus & terrorem, atque correctionem similibus, canone lata sententiæ minimè coerceri: iniungendam tamen eis poenitentiam competentem, aliquantulum asperiores, quàm si in laicos talia commisissent.

His consentanea traduntur infra c. *Perpendimus*, vbi idem Pontifex interrogatus, quid sentiendum esset de interfectores cuiusdam Sacerdotis, qui cum se fingeret filium Regis, armis acceptis *seditionem fecit & guerram*, responderet sibi non videri, quod eius interfectores, ad obtinendam absolutionem, sedem Apostolicam adire teneantur; sed iuxta merita personarum, eis competentem poenitentiam iniungendam.

Tertio hoc privilegio priuantur clerici, quando relicto habitu clericali, arma militaria gestare nullatenus erubescunt, si à prælato suo ter moniti, noluerint arma deponere. Hoc patet manifeste ex c. *in audientia* eodem titulo, vbi quaritur, temeraria manu iniectioe facta in clericum, excommunicatus quis ipso iure notatur: & respondet Clemens III. His verbis. *Huiusmodi clerici si à Prælatis suis tertio commoniti militaria noluerint arma deponere, de privilegio clericorum subsidium aliquod habere non debent.*

Quarto privilegium canonis amittunt clerici, qui artem ignominiosam mimi, aut ludionis exercent, vt constat ex cap. *vnico*, de *vita & honestate clericorum* in 6. his verbis: *Clerici qui clericali ordinis dignitati non modicum detrahentes, se iocularis, seu galliardos faciunt, aut bufones, si per annum artem illam ignominiosam exercuerint, ipso iure: si autem tempore breuiori, & tertio moniti non respuerint, careant omni privilegio clericali.* Vbi notandum est hoc privilegio priuari, non modo clericos qui anno integro artem illam exercuerunt, sed illos etiam qui breuiori tempore, si ter moniti (à proprio scilicet Episcopo) eam non abiecerunt.

Quinto eadem pœna mulstantur clerici, qui publice artem lanionis, vel carponis exercent, cum aliquo tamen discrimine, de quo in *Clement. c. de vita & honestate clericorum*, vbi statuitur, vt qui per Diocœsanos moniti à tali officio non abstinere, aut illud reassumunt, si sint coniugati, privilegio clericali omnino priuentur, quoad res scilicet, & personas: si vero non sint coniugati, in rebus tantum, quamdiu habitum retinent, eo autem dimisso, etiam in personis, donec à tali arte destiterint.

Cæterum clerici dicuntur priuari clericali privilegio in rebus, quando eorum bonis tributa imponi possunt; at quoad personas, possunt priuari privilegio clericali dupliciter, primò ita vt priuentur tantum
priui-

privilegio canonis adeoque eos percutiens non incidat in excommunicationem latam in *c. si quis suaverere*, de quo agimus. Secundò ita ut priuilegium etiam privilegio fori, adeo ut ad forum seculare trahi possint.

Secundò idem priuilegium amittitur per realem degradationem, ut liquet ex *c. degradatio, de pœnis in 6.* tibi Episcopo iniungitur, ut cum vltima veste clericum, quem solemniter degradat, exuit, his aut similibus verbis utatur. *Autoritate Dei omnipotentis, Patris & Filij, & Spiritus sancti ac nostra, tibi auferimus habitum clericalem, & deponimus, degradamus, spoliamus, & exuimus te omni ordine, beneficio, & priuilegio clericali.* Hoc autem procedit de reali & solemnii degradatione, nam verbalis tantum depositio eiusmodi pœnam non infert, ac multo minus suspensio, vel excommunicatio. Quo fit ut clericum verbaliter tantum depositum, aut suspensum, aut excommunicatum grauiter percutiens, in centuram canonis incurrat.

Observandum 3. sub nomine monachi comprehenditur generatim omnes Religiosos, clericos, & conuersos, professos, & nouitios: itemque Moniales non modo choro deputatas, sed etiam conuersas; nec tantum profestas, sed etiam nouitias. Dubitatur autem an eo priuilegio gaudeant Eremitæ, qui nulli Regularium Ordini addicti sunt: ad quod respondemus cum distinctione. Nam qui ex voto obedientiæ Episcopo sunt subditi, & ab illo alicui loco sacro deputati, tali priuilegio gaudent ex communi sententia: non autem vagi, qui nullam eiusmodi obligationem susceperunt; cum nulla ratio sit, cur inter personas sacras, & Ecclesiasticas locum habere debeant.

Observandum 4. per manus violentas intelligi, quamcunque violentiam iniuriosam clericis, aut monachis illatam, quod plerisque modis contingere potest: ut si quis eiusmodi personas grauiter verberet manu, baculo, pugione, &c. si calcibus imperat,

si vi trahat, aut detineat, iitue aliquid per vim eripiat, modisue similibus. Vnde ex Innoc. III. c. *nuper, de sententia excommunicationis*, laici excommunicantur, qui clericos sine corporis latione, in custodia detinent publica, vel priuata, aut detrudunt in vincula. Non sufficit autem ad incurrendam excommunicationem, verba contumeliosa in clericum iactare, nisi accedat actio aliqua exterior, qua ipsius personæ vis inferatur, aut quæ sit illi valide iniuriosa; vt si quis in faciem illius spueret, &c.

Obseruandum 5. hanc pœnam extendi ad mandantes percussione, si effectus sequatur, & ad ratam habentes percussione, si eorum nomine facta sit, quia hæc ratio habitio retrotrahitur, & æquiualeat mandato: item ad consilium dantes, vel auxilium præstantes & ad non impediens, quando impedire possunt, & ex iustitia impedire tenentur.

Obseruandum 6. varios recenseri casus, in quibus percutiens clericum non incurrit excommunicationem, vt si ob iustam defensionem vitæ, honoris, & bonorum eum percutiat, quomodo excusatur femina clericum percutiens, qui vim ei inferre tentat; aut si cum propria vxore, matre, sorore peccantem fuste abigat; si correctionis vel disciplina causa eum percutiat, qua ratione superiores, parentes, & magistri excusantur, modo debitum moderamen in correctione seruent. si ex ioco, aut etiam ex subita indignatione, quæ merito à culpa mortali excusari possit.

Non tamen excusatur clericum consentientem percutiens, vt patet ex c. *contingit, de sententia excommunicationis* vbi refertur, contingere interdum vt clerici, si quem offendant, & satisfacere velint offenso, secundum morem patriæ quem inter se laici obseruant, corpora sua sponte supponant triginta, aut pluribus, vel paucioribus percussioneibus sustinuit, & talem percussione, etsi non sit violenta, tamen iniuriosam videri, non quidem clerico, quia volenti

non

non fit iniuria, sed ordini clericali. in cuius maxime fauorem canon, de quo hic agimus, fuit promulgatus.

Quod verò spectat ad clericum, qui in sui percussione consentit, ille quidem de facto non incurrit excommunicationem, sed tantum statuitur vt ab Episcopo excommunicetur, si contra illius prohibitionem se sponte subiecerit, interimque provideatur, vt clericus iniuriam passo, sine iniuria clericali satisfaciatur competenter, quatenus inter eos valeat pax rationabiliter reformari.

Si tamen clericus seipsum grauius ex ira, aut desperatione, aliaue simili causa percutiat, non puto eum ab excommunicatione posse excusari, cum reuera clericum, suadente diabolo, lædat, & grauem ordini clericali iniuriam inferat. Verum pœnitentiæ causa seipsum moderatè flagellare, aut flagellandum alteri subiicere, id omnium Catholicorum consensu, licitum est, imò & Deo valde gratum.

Observandum 7. etsi hæc excommunicatio, per se loquendo, summo Pontifici sit reseruata, alios tamen ab ea posse absoluerè, quando percussio est leuis, nempe Episcopum per se, vel per alium ad id delegatum, idemque Vicarium Generalem, & ab eo deputatum: quia quoad hoc est Ordinarius, sicut Episcopus, cum quo vnum tribunal constituit. Atque idem dicendum de Abbate, Guardiano, Priore, aliisque monasteriorum Superioribus supremis vt patet ex c. *illorum*, & c. *canonica*, de sententia excommunicationis. Quorum tamen priori statuitur, vt si claustralis aliquis in religiosam personam alterius claustrum manus iniecerit violentas, per Abbatem proprium, & eius qui passus est iniuriam, absoluat.

Dubium est autem, quanam dicatur leuis percussio. *Respondeo* non dici leuem, quæ cum culpa tantum veniali coniuncta est, sed quæ etsi sit mortalis, ab enormi non parum distat. Vnde ex communi sententia, percussio quæ fit pugno, aut pede, regulariter non nisi leuis censetur, etsi ad mortale peringat.

Dico, *regulariter*, nam interdum ob circumstantias potest esse grauis, vt si Superior la datur, aut percussio coniuncta sit cum graui scandalo, aut cum magna sanguinis effusione aliisque circumstantiis quæ prudenter consideranda sunt, vt rectum de peccati grauitate, illiusque reseruatione iudicium ferri possit,

ARTICVLVS II.

De excommunicationibus Papa in Decretalibus reseruatis.

VARIÆ ex his libris afferri solent: *prima* sumitur ex *c. quarenti, de Officio, & potestate iudicis delegati*, quæ loco statuitur, vt delegatus à Papa si excommunicet illum qui rei iudicata parere contemnit, non solum intra quadrimestre tempus, quod ad soluendum debitum à lege reo conceditur, sed vsque ad integrum annum, iurisdictionem sibi commissam ad exequendam sententiam valeat exercere: vnde colligitur, si ita excommunicatus intra annum à delegato, qui eum excommunicauit, non absoluitur, illius excommunicationem non nisi à delegante, qui est summus Pontifex, tolli posse: eo quod iurisdicctio delegati post annum extinguitur.

Secunda sumitur ex *c. Ad falsariorum, de crimine falsi* vbi Innoc. III. falsantes litteras Apostolicas excommunicat cum suis fautoribus, his verbis. *Hos enim omnes falsarios litterarum nostrarum qui per se, vel alios vitium falsitatis exercent, cum fautoribus, & defensoribus suis anathematis vinculo decernimus innodatos: statuentes vt clerici qui falsarij fuerint deprehensi, omnibus officiis & beneficiis Ecclesiasticis perpetuo sint privati. Ita quod qui per se falsitatis vitium exercuerint, postquam per Ecclesiasticum iudicem fuerint degradati, seculari potestati tradantur, &c.* Addit Pontifex clericos qui litteris falsis vtuntur, officiis, & beneficiis Eccle-

Ecclesiasticis spoliandos, laicos vero tam diu manere excommunicatos, donec satisfaciant competenter. Verum in toto hoc capite nullum est verbum, ex quo constet: hanc excommunicationem esse Papæ reservatam; reservatur tamen in Bulla cœnæ, de qua postea.

Tertia sumitur ex eodem titulo c. *Dura saepe* & adijcitur vbi idem Pontifex præcipit Episcopis, vt generalem excommunicationis sententiam promulgent, quam per singulas parochias faciant frequentius innovari; quod si quis falsas litteras se habere cognoscit, intra 20. dies litteras illas aut destruat, aut resignet, si pœnam excommunicationis voluerit evadere, quam nisi in mortis articulo, sine ipsius mandato, à quoquam non vult relaxari.

Quarta refertur c. *conquesti*, de sententia excommunicata. vbi Clemens III. hoc statuit contra nonnullos, qui quasdam Ecclesias violenter confregerant, & spoliauerant. *Quoniam igitur gravia sunt, nec clausis debent oculis præteriri mandamus quatenus si est ita, memoratos sacrilegos excommunicatos nunciatis, & faciatis sicut excommunicatos arctius euitari, donec passis iniuriam congruè satisfaciant, & damna pro eis data resarciant, & cū litteris vestris, rei veritatem continentibus, Apostolico se conspectui representent.* Ex quibus verbis patet 1. hanc censuram esse latæ sententiæ, cū Pontifex præcipiat Episcopis, vt sacrilegos illos de quibus agit, denunciet excommunicatos. 2. eiusmodi excommunicationem non incurri ob solam effractionem Ecclesiæ, nec ob solam illius spoliationem, sed propter vtrumq; simul iunctum. 3. excommunicationem prædictam non nisi post denunciationem esse Papæ reservatam, adeoque antequam fiat denunciatio, posse ab Episcopo, imò & à quocunque Sacerdote, ad audiendas confessiones approbato, tolli.

Quinta habetur c. *Tua nos*, eodē titulo, vbi statuitur qui non solum eos in clericos temerarias manus iniiciunt, sed etiam incēdiarios, ex quo sunt per Ecclesiæ sen-

sen-

sententiam publicati, pro absolutionis beneficio ad fidem Apostolicam mittendos esse. Vbi nota 1. hanc censuram ferri generatim contra incendiarios, adeoque siue loca sacra, siue domos prophanas incendant. 2. eam non nisi post denunciationem ab Episcopo factam, summo Pontifici reservatam esse.

Sexta sumitur ex *C. nuper* eodem tit. vbi statuitur, eum qui nominatim excommunicato scienter communicat in crimine criminoso, & consilium, auxilium, vel fauorem impendendo, quinque proinde ratione damnati criminis, videtur in eum delinquere qui damnauit, non nisi a damnante vel ab eius superiore absolui posse. Ex quo manifestum fit, communicantem eo modo cum excommunicato nominatim à Papa, non nisi à summo Pontifice, ab excommunicatione quam contraxit, absolui posse.

ARTICVLVS III.

De excommunicationibus in 6. Decretalium, & in Clementinis Papa reservatis.

MVLTA sunt etiam excommunicationes Romano Pontifici in 6. Decretalium reservatae. *Prima* est contra illos qui, sine licentia speciali summi Pontificis, aliquem Magnatem in Senatorem, Capitaneum, Patricium, aut Rectorem vrbis Romanæ eligunt, vt patet ex *c. Fundamenta, de electione, & electi potestate*. Verùm huius censuræ rarus est vsus, cùm talis electio à summo Pontifice fieri soleat.

Secunda colligitur ex *c. clericis de immunitate Ecclesiarum* vbi prohibetur clericis, ne de rebus suis, vel Ecclesiarum aliquid soluant laicis, sub quocunque colore mutui, subuentionis, doni, vel alio quolibet absque licentia Apostolicæ sedis: & laicis ne quid tale à clericis exigant, vel recipiant. Inobedientes verò ipso facto excommunicantur, itemque iis auxilium, consilium, vel fauorem publicè, vel occultè, scien-

lenter dantes. Ibi etiam dēcernitur, vt à tali censu-
nemo absolui possit, absque sedis Apostolicæ au-
toritate, & licentia speciali, præterquam in mortis
iculo. Verùm authores communiter aduertunt,
quod excommunicationem, quoad clericos prædi-
soluentes, fuisse reuocatam in Clementina 1. de
unitate Ecclesiarum.

Tertia sumitur ex C. *felicitis, de panis*, vbi ipso facto
excommunicantur, qui Cardinalem hostiliter in-
quuntur, & si non percutiant, aut capiant; item per-
cipientes, aut capientes; ac præterea hæc fieri man-
dantes, aut consulentes; ac denique facientibus fa-
ciantes, eo sue receprantes, aut scienter defendentes.
Additur præterea tam insecutorem, quàm alios tan-
tali participes, quamdiu in sua contumacia per-
suarint, singulis diebus Dominicis & festiuis, pul-
tatis campanis, & candelis accensis per omnes loci
lius Ecclesias, in quo tantum facinus fuerit atten-
tum nec non ciuitatum, & Dioccesum vicinarum,
excommunicatos publicè denunciandos esse, nec
alio, quam à Romano Pontifice, posse absolui, nisi
in mortis articulo.

Quarta habetur C. *Quicumque, de sententia excommu-
nicationis*, vbi in primis excommunicantur, qui ex
quod in Reges, Principes, Barones, aut quoscun-
que alios excommunicationis, suspensionis, seu in-
dicti sententia fuerit promulgata, licentiam ali-
qui dederint offendendi in personis, vel rebus suis,
vel suorum, eos qui tales sententias protulerunt,
et quorum sunt occasione prolata, vel easdem sen-
tentias obseruantes, seu taliter excommunicatis com-
municare nolentes, nisi licentia illa sit re integra, id
est, ante executionem, reuocata, aut si grauamen in-
sonis illatum est, nisi hæc intra dies octo sint resti-
tuta, aut satisfactio pro ipsis impensa. Secundo e-
iusmodi excommunicatio extenditur ad omnes,
qui prædicta licentia data vtuntur, vel proprio mo-
do ea exequuntur, ad quæ committenda Ponti-
fex

fex

lex licentiam dari vetat. Tertiò statuitur, vt qui in ea excommunicatione permanserint duorum mensium spatio, non possint ab ea, nisi per sedem Apostolicam, absolutionem obtinere.

Quinta sumitur ex c. eos qui, eodem tit. vbi statuitur 1. absolutum propter mortis periculum, vel alia de causa, ab eo à quo aliàs non poterat absolui, si cessante impedimento non se præsenteret cum commodè potest, ei à quo aliàs absolui debebat, in eandem sententiam reiacidere. Ex quo patet, quando censura summo Pontifici erat reseruata, quæ recurrit eidem reseruari. 2. idem dicendum de iis qui à Pontifice, vel ab ipsius legato sunt absoluti, ea lege vt suorum Ordinariorum, vel aliorum se conspectui representent ab iis pœnitentiam suscepturi, & passis iniuriam satisfactionem exhibeant competentem, si hæc cum primum commodè poterunt, non curauerint adimplere.

Haftenus de excommunicationibus Papæ reseruatiss in 6. iam quod ad eas spectat, quæ in Clementina referuntur, sequentia obseruanda sunt. In primis Inquisitores, vel eorum substituti, qui odij, gratiæ, vel amoris, lucri, aut commodi temporalis obtentu, contra iustitiam, & conscientiam suam omiserint, contra quemquam procedere vbi fuerit procedendum, super huiusmodi (nempe hæretica prauitate,) aut obtentu eodem, prauitatem ipsam, vel impedimentum Officij sui alicui imponendo, eum super hoc præsumperint quoquo modo vexare, præter alias pœnas, pro qualitate culpæ imponenda eisdem, Episcopus, aut superior suspensionis ab officio per triennium, alij verò excommunicationis sententiam eo ipso incurrant. A qua quidem excommunicationis sententia, qui eandem incurrerint, nisi per Romanum Pontificem nequeant, præterquam in mortis articulo, & tunc satisfactione præmissa, absolutionis beneficium obtinere, nullo in hac parte priuilegio suffra-

affragante. Ita refertur in Clementina *multorum, §. 1.*
de hæreticis.

Deinde in Clementina *Religiosi, de priuilegiis*, ex-
 communicationis sententia ipso facto incurrenda,
 sedique Apostolicæ reseruata, imponitur Religiosis
 qui clericis, aut laicis Sacramentum vñtionis extre-
 mæ, vel Eucharistiæ ministrare, vel matrimonium so-
 lemnizare, sine speciali licentia Pæccialis presby-
 teri, aut qui excommunicatos à canone, præterquam
 in casibus à iure expressis, vel priuilegiis sedis Apo-
 stolicæ concessis eisdem, vel à sententijs & per statu-
 ta prouincialia, aut synodalia promulgatis, seu à pæ-
 ciali, & culpa absoluere quemquam præsumpserint. Et
 præcipitur Ordinariis locorum, vt postquam de hoc
 casu constiterit, excommunicatos faciant publicè
 denunciari, donec de absolutione ipsorum eis fuerit
 certa fides.

Vbi nota 1. per absolutionem à pœna, & culpa, ibi
 communiter intelligi concessionem indulgentiæ
 plenariæ; quo fit vt religiosus ad confessiones audi-
 endas approbatus, si post absolutionem à peccatis,
 concedat pœnitenti indulgentiam plenariam, in
 hac excommunicationem incidat.

Nota 2. ista intelligi de Religiosis, qui sine debita
 licentia, prædicta administrant; at nunc communi-
 ter Religiosi possunt ex priuilegio, à sede Apostolica
 illis concessio, Eucharistiæ secularibus administra-
 re, excepto die Paschatis.

Nota 3. per solemnizationem matrimonij, intelli-
 gitur solemnem benedictionem nuptialem; quare Re-
 ligiosi sine licentia matrimonio coniungentes ali-
 quos, non incurrunt hanc excommunicationem, si
 benedictionem non benedicant.

Nota 4. Religiosos qui sine speciali licentia, extre-
 mum vñtionem, & Eucharistiæ alicui in extremis
 casu conferunt, in dictam censuram non incur-
 runt, si alius desit à quo hæc Sacramenta administrari
 debent. Cùm verisimile non sit, Pontificem ad hunc
 casum

casum prædictam prohibitionem velle extendere.

Notas idem communiter affirmari de eo, qui bona fide prædicta administrat, putans Parochum non ægrè laturum: quia censura fertur tantum contra Religiosos, qui Sacramenta illa administrare præsumunt, sine speciali licentia.

Rursus in Clementina, *si quis de panis*, excommunicatur quicumque suadente diabolo, quemuis Pontificem iniuriose, vel temerè percusserit, aut ceperit, aut banniuerit, seu eiecerit, vel hæc mandauerit fieri, aut facta ab aliis rata habuerit, vel socius in his fuerit facientis, aut consilium in his dederit, aut fauorem, vel scienter defensauerit: hæcque excommunicatio reseruatur summo Pontifici, præterquam in mortis articulo. Quo loco aduerte ibi excommunicari auxilium, vel consilium dantes in prædictis, quod non debet extendi ad eos, qui consulunt reo vt fugiat, vel qui ad hoc ei auxilium præbent.

Et eodem tit. *c. cupientes, s. sano*, plectuntur excommunicatione Romano Pontifici reseruata, temerarij violatores constitutionis illius, quæ Religiosis, & clericis secularibus prohibet, ne aliquos ad vouendum, iurandū, vel fide interposira, seu alias promittendum inducant, vt sepulturam apud eorum Ecclesias eligant, vel iam electam vltèrius immutent. Ex quibus verbis colligitur, Religiosos, aut clericos qui alicui suadent, vt in propria Ecclesia sepulturam eligat, hanc censuram non incurrere, modo non suadeant vt voto, vel iuramento ad hoc se obliget: neque illos qui aliquem inducunt, ad eligendam sepulturam in Ecclesia aliena, etsi votum, aut iuramentum ea de re ab illo emitti curent. Neque, iuxta nonnullos, eos qui inducunt ad vouendum, si hæc inductio effectu careat; oppositum tamen quoad hoc videtur probabilius, si cætera adsint, cum ipsa inductio per se & directè prohibeatur, vt patet ex verbis relatis. Notandū autem temerarios violatores non

dicuntur eos qui ex ignorantia, & bona fide ad hoc inducunt, modo ignorantia non sit affectata.

Tandem in Clementina, *gravis, de sententia excommunicationis*, fertur excommunicatio Papæ reservata contra nobiles quosdam & dominos temporales, qui terris eorum Ecclesiastico suppositis interdicto, non tantum in locorum suorum capellis, sed & in collegiatis, & aliis insignium locorum Ecclesiis Missas, & alia diuina officia publicè, & solemniter faciunt celebrari, vel qui ad officia celebranda nunc hos, nunc illos vocantes, & interdum, quod est deterius, compellentes, aut his non contenti excessibus, non solum per campanarum pulsationem, sed & voce præconis populos etiam interdictos, ut interdicti non obstante sententia, ad audiendas Missas veniant, faciunt euocari: aut qui suis subiectis licet excommunicationis, vel interdicti sententia innodatis, præcipere non verentur, ne de Ecclesiis exeant, dum Missarum solemnities celebrantur, etsi celebrantes moneant ut egrediantur. Itemque ipsi publicè excommunicati, & interdicti, qui in Ecclesiis nominatim à Celebrantibus, ut exeant moniti, remanere præsumperint, eadem censura ligantur. Ex quo patet, per Clementinam prædictam quatuor actiones sub excommunicatione Papæ reservata, prohiberi, quæ sedulo expendendæ sunt, propter nonnulla discrimina quæ inter illas reperiuntur.

ARTICVLVS IV.

De excommunicationibus Papæ reservatis in extrauagantibus.

PRIMA refertur in extrauag. *Prodiens, de crimine falsi* eosque afficit qui nullam habentes auctoritatem iuris, vel consuetudinem, seu priuilegium faciendi, moneram falsam ostendunt, & fabricant in regno Franciæ, & locis circumuicinis. Item eos qui

monetam falsam sub vero signo Regis Francorum, & Nauarræ studiosè deprauant, & ex hoc cadit à suo recto pondere. Illos etiam qui in locis circumuicinis; quibus de iure, aut consuetudine, seu privilegio ius competit fabricandi monetam, signum proprium monetæ regiæ, monetæ suæ quam fabricant, imprimere seu insculpere moliuntur, quamuis à iusto pondere monetæ regiæ deficiat. Eos denique qui scienter falsas monetas extra regnum prædictum emunt, & post intra regnum ipsum eas portant, vendunt & expendunt.

Secunda sumitur extrauag. *Dierum de pœnis*, ubi fertur excommunicatio Papæ reseruata, contra quoscunque clericos, vel laicos de prouincia Marchiz Anconitanæ, vel aliunde in ea prouincia moram trahentes, qui rectorem, aut rectores illius, aliosue officiales captiuant, percutiunt, vulnerant, occidunt, aliiusue modis ibi enumeratis offendunt. Atque hæc duæ excommunicationes sumuntur ex extrauagantibus particularibus Ioannis XXII. quæ uero sequuntur, ex communibus extrauagantibus desumptæ sunt. Itaque

Tertia excommunicatio refertur extrauag. *detestanda, de sepulturis* ubi statuitur eos ipso facto esse excommunicatos, nec nisi per sedem Apostolicam, excepto mortis articulo, absolui posse, qui corpora fidelium, in terris Catholicorum morientium, alibi sepelienda crudeliter exenterant, ac in frustra vel membratim immaniter concidunt, & subsequenter aquis immerfa, exponunt ignibus decoquenda, & tandem ossa carne denudata ad locum sepulturæ deferunt tumulanda.

Atque hæc excommunicatio extenditur ad eos omnes, qui aliquid contra hanc ordinationem attentare præsumpserint, nec tantum ad eos qui hæc præstatunt, sed etiam ad mandantes, si executio sequatur: statuitur insuper ut ille cuius corpus sic inhumanè tractatum fuerit, Ecclesiastica careat sepultura. Verum hanc

hanc excommunicationem non incurrunt, qui cor-
pora defunctorum exenterant, & balsamo inungunt,
et diu incorrupta seruentur, vt praxis vbiq̄ue proba-
ta ostendit.

Quarta sumitur ex extrauag. *grauē nimis de reliquiis*
et veneratione sanctorum, vbi excommunicatione Pa-
pae reseruata feriuntur, tum qui affirmare præsu-
munt, eos qui credunt B. Virginem Mariam à pecca-
to originali, in sua Conceptione præseruatam fuisse,
hæresim incurrere, vel peccare mortaliter: tum
qui aiunt Officium Conceptionis celebrantes, vel
sermões ea de re audientes, alicuius peccati rea-
um incurrere: tum qui libros eiusmodi tenent, vel
habent. In fauorem autem partis oppositæ, tantum
statuitur, simili pœnæ, ac censura eos subiici, qui
nulli fuerint asserere, hæresis crimen, vel peccatum
mortale ab iis incurrî, qui existimant B. Virginem
tam peccato originali conceptam fuisse.

Quinta sumitur ex extrauag. *sane, de simonia*, vbi
liberis, Prioribus, Decanis, Præpositis, & Magi-
stris, nec non Abbatissis, & Priorissis, aliisque Præla-
tis quouis nomine nuncupatis, itemque Capitulis,
& Conuentibus prohibetur, ne à volentibus ingredi
eorum religionem, Ecclesias, vel domos, quoscunque
victus, prandia seu cœnas, pecunias, iocalia, aut res
alias, etiam ad vsum Ecclesiasticum deputatas, vel
deputandas, directè, vel indirectè petere, vel exigere
in quo modo præsumant.

Deinde hoc decretum violantes excommunica-
tione Papæ reseruata feriuntur, si sint singulares per-
sonæ, suspensione verò si sit Conuentus, vel Capitu-
lum. Nec tantum accipientes censuram illam incu-
runt, sed etiam dantes. Concedit tamen Pontifex li-
centiam accipiendi, quæ ab ingredientibus sponte,
& plena libertate, omnique pactione cessante offe-
runtur.

Vbi nota i. hæc duo sedulo distinguenda esse, dare,
et recipere aliquid ex pacto pro ingressu religionis;

& dare, aut recipere aliquid pro sustentatione ingredientis: nam primum continet pactum simoniacum, quo temporale datur pro spirituali; secundum vero non item, quæ temporale tradit pro temporali.

Nota 2. aliquos hoc ita limitare, vt non sit simonia, aliquid recipere, aut dare pro sustentatione ingredientis, quando opes Monasterij non sufficiunt ad illius sustentationem, secus si ad id sufficiant. Verum hæc limitatio non probatur, quia siue Monasterij opes sufficiant, siue non, cum non tradatur nisi temporale pro temporali, vt supponimus; pactum ex ea parte non potest esse simoniacum, adeoque non infert censuram, de qua hic agitur; esto quondam auaritiæ notam adiunctam habeat.

Nota 3. sub ingressu religionis, ex communi sententia, comprehenditur maximè professionem, quia tunc effectus est consummatus. Quare quamuis interueniret pactum pro susceptione habitus, si postea rescinderetur, id non sufficeret ad contrahendam excommunicationem, quæ in dicta extrauagante lata est.

Sexta colligitur ex extrauag. cum detestabile, eodem tit. vbi statuitur vt vniuersi, & singuli, qui quomodolibet dando, vel recipiendo simoniam commiserint, aut quod illa fiat mediatores extiterint, seu procurauerint, sententiam excommunicationis incurrant, à qua non nisi à Romano Pontifice pro tempore existente, possint absolui. Huius autem excommunicationis, Pontifici reservatæ, materia est sacrilegium in ordine, aut beneficio patratum.

Vbi sub ordine comprehenduntur etiam minores Ordines, imò & ex communi sententia, prima tonsura: nomine autem beneficii videtur intelligi non tantum beneficium propriè sumptum, sed etiam Officium Prioris, Guardiani, & similia, vt colligitur ex verbis illis extrauagantis, in Ecclesiis, Monasteris, Dignitatibus.

atibus Prioratibus, officiis Ecclesiasticis, & quibusvis beneficiis. Nomine autem simoniæ intelligitur realis, quia per hanc tantum effectus est completus.

Septima sumitur ex extrauag. *etsi dominici 2. de pœnitentiis & remissionibus*, vbi Sixtus IV. sub pœna excommunicationis sedi Apostolicæ reseruata, prohibet ne quis, prætextu facultatum ab ipso, vel ipsius auctoritate concessarum, offensæ Ecclesiasticæ libertatis, violationis, interdicti, à sede Apostolica impositi, hæresis, conspirationis in personam, aut statum Romani Pontificis, aliorumque criminum quæ ibi enumerantur, reos absolvere præsumat. Item ne quis eodem prætextu dispensare audeat in votis peregrinationis Hierosolymitanæ, Romanæ, & Compostellanæ, vel in votis castitatis, & religionis. Verùm hæc constitutio vix nunc aliquem vsum habere potest, quia ad incurrendam excommunicationem eâ latam, oporteret prætextu facultatis Generalis à Sixto IV. concessæ, à casibus particularibus prohibitis absolvere; quod hoc tempore vix contingere potest.

Octava de qua in extrauag. excommunicamus, de sententia excommunicationis, fertur in eos qui aliquod pactum fecerint, seu aliquod paruum, vel magnum promiserint vel promissionem receperint aut ex pacto seu promissione quidquam dederint aut receperint magnum, vel paruum pro aliqua iustitia, siue gratia, pro se, aut pro alio, in causis, vel iudiciis, seu alias per litteras Apostolicas & quibuscumque modis apud sedem Apostolicam obtinenda. Eademque censura innodantur, qui scientes aliquem in prædictis culpabilem intra triduum non denunciant. Statuitur præterea, vt nullus ab ea excommunicatione absoluat, absque speciali mandato sedis Apostolicæ, nec nisi prius quantum dedit, vel recepit, tantum pauperibus largiatur. Decernit etiam Pontifex vt iustitia, seu gratia sic obtenta nullius sit momenti, omnique effectu careat, itemque vt ea vtens in similit-

excommunicationem à qua non nisi à Romano Pontifice absolui possit, incidat.

Nona habetur extrauag. *viam, de Regularibus, & transeuntibus ad Religionem*, vbi prohibetur Mendicantibus, sub pœna excommunicationis Papæ reseruata, & tam à recipientibus, quam à receptis ipso facto incurrenda, ne ad aliquem Ordinem Monasticum, præterquam Carthusianorum, prætextu cuiusuis facultatis, transuolare præsumant, sine licentia speciali sedis Apostolicæ: & consequenter statuitur, vt secus facta non teneant, nulliusque sint efficaciz, vel momenti.

Quo loco tria aduertenda sunt, 1. ex vi huius extrauag. non esse prohibitum Mendicantibus, ad Religionem Mendicantium transire. 2. nec sufficere quod quis cum licentia sui Prouincialis aut Generalis ad Ordinem aliquem Monasticum transeat, sed ad hoc necessariam esse specialem licentiam summi Pontificis, nisi aliunde eiusmodi potestas alicui Superiori Ordinum Mendicantium concessa sit. 3. v: prædicta excommunicatio incurratur, requiritur vt quis prætextu alicuius facultatis aut priuilegii, ex Ordine Mendicantium ad Ordinem Monasticum transeat.

Decima, de qua in extrauag. *Ad nostrum*, eodem tit. fertur in quoscunque Religiosos, qui absque Superioris Ordinis (sui licentia, sibi per ipsius litteras patentes concessa, ad partes transmarinas se transferunt. Itemque in Superiores qui aliis sui Ordinis quam viris litteratis, prouidis, & expertis eiusmodi licentiam concedere præsumunt.

ARTICVLVS V.

De excommunicationibus Papæ reseruatis in Bulla Cœnæ.

HÆC bulla quæ quotannis in die cœnæ promulgari solet, 20. excommunicationes Papæ reseruatas

con-

continent quarum *prima* fertur in omnes & singulos hereticos, quocunque nomine censeantur, & cuiuscunque sectæ existant ac eorum credentes, receptatores, fautores, & generaliter quoslibet illorum defensores, ac eorundem libros hæresim continentes, vel de religione tractantes, sine auctoritate sedis Apostolicæ scienter legentes, aut retinentes, imprudentes, seu quomodolibet defendentes, ex quavis causa publicè, vel occultè, quouis ingenio, vel colore, nempe in schismaticos, eosque qui se à summi Pontificis pro tempore existentis, obedientia pertinetè subtrahunt, vel recedunt.

Secunda fertur in omnes, & singulos qui ab ordinationibus seu mandatis Romani Pontificis, ad vniuersale futurum Concilium appellant, & in eos quomodo auxilio, vel fauore appellatum fuerit Collegia, Vniuersitates, & Capitula quæ appellant, pœna interdicti plectuntur.

Tertia in omnes piratas, cursarios, ac latrunculos maritimos discurrentes mare Pontificis, præcipue à monte Argentario vsque ad Terracinam, ac omnes eorum fautores, receptatores, & defensores.

Quarta in omnes, & singulos qui Christianorum nauorumcunque nauibus tempestate, seu in transfuerum, vt dici solet, iactatis, vel quoquo modo naufragium passis, sine in ipsis nauibus, siue ex eisdem eiecta, mari, vel in littore inuenta, cuiuscunque generis bona, tam in Tyrreni, & Adriatici, quam in cæteris cuiuscunque maris regionibus, & littoribus surriperint. Ita vt nec ob quodcunque priuilegium, cõuetudinem, aut longissimi, etiam immemorabilis temporis possessionem, seu alium quemcunque prætextum excusari possint.

Quinta in omnes qui in terris suis noua pedagia seu gabellas, præterquam in casibus sibi à iure, seu ex speciali sedis Apostolicæ licentia permissis, imponunt, vel augent, seu imponi, vel augeri prohibita

Sexta in omnes falsarios litterarum Apostolicarum, etiam in forma brevis ac supplicationum gratiam vel iustitiam concernentium, per Romanum Pontificem vel S.R.E. Vicecancellarium, seu gerentes vices eorum, aut de mandato eiusdem Romani Pontificis signatarum, nec non falso fabricantes litteras Apostolicas, etiam in forma brevis. & etiam falso signantes supplicationes huiusmodi sub nomine Romani Pontificis, seu Vicecancellarii, aut gerentium vices prædictorum.

Septima in omnes illos qui ad Saracenos, Turcas, & alios Christiani nominis hostes, vel hæreticos à sancta Sede expresse vel nominatim declaratos deferunt, seu transmittunt equos, arma, ferrum, filum ferri, stannum, chalybem, omniaque alia metallorum genera, atque bellica instrumenta, lignamina, canabem, funes, tam ex ipso canabe, quam ex quacunque alia materia, & ipsam materiam, aliaque huiusmodi quibus Christianos, & Catholicos impugnant. Nec non illos qui per se, vel alios de rebus statum Christianæ Reipub. concernentibus, in Christianorum perniciem & damnum, ipsos Turcas, & Christianæ religionis inimicos, nec non hæreticos in damnum Catholicæ religionis certiores faciunt, illisque ad id auxilium, consilium, vel fauorem quomodo libet præstant.

Octava in omnes qui impediunt, seu inuadunt eos qui victualia, seu alia ad usum Romanæ Curie necessaria adducunt, ac etiam eos qui ne ad Romanam Curiam adducantur, vel afferantur prohibent, impediunt, seu perturbant, seu hæc facientes defendunt per se, vel alios cuiuscunque fuerint ordinis, præminentia, conditionis, & status.

Nonæ in omnes illos qui ad sedem Apostolicam venientes, vel ab ea recedentes, sua, vel aliorum opera interficiunt, mutilant, spoliunt, capiunt, detinent; nec non illos omnes qui iurisdictionem delegatam, à summo Pontifice, vel ab ipsius iudicibus non habentes

bentes illam sibi temerè vendicantes, similia contra morantes in eadem curia audent perpetrare.

Decima in omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes, capientes, seu depradantes Romipetas, seu peregrinos ad urbem causa deuotionis, seu peregrinationis accedentes, & in ea morantes, vel ab ipsa recedentes, & in his dantes auxilium, consilium, vel fauorem,

Undecima in omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, percutiens, capientes, carcerantes, detinentes, vel hostiliter insequentes S. R. E. Cardinales ac Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, sedis Apostolicæ legatos, vel nuntios, aut eos à suis diocæsis, territoris, terris seu dominiis efficiens; nec non ea mandantes, vel rata habentes, seu præstantes in eis auxilium, consilium vel fauorem.

Duodecima contra omnes illos qui per se, vel per alias personas Ecclesiasticas quascunque vel seculares ad Romanam curiam super eorum causis, & negotiis recurrentes, ac illa in eadem Curia prosequentes, aut procurantes, negotiorumque gestores, Aduocatos, Procuratores, & Agentes, seu etiam Auditores, vel iudices super dictis causis vel negotiis deputatos, occasione causarum vel negotiorum huiusmodi occidunt, seu quoquomodo percutiunt, bonis spoliant, seu qui per se, vel per alios directè vel indirectè delicta huiusmodi committere, exequi vel procurare, aut eisdem auxilium, consilium, vel fauorem præstare non verentur, cuiuscunque præminentia, & dignitatis fuerint.

Decima tertia contra eos, qui prætextu appellationis à grauamine, vel futura executione litterarum Apostolicarum, recurrunt ad laicam potestatem, ab eaque appellationem admitti, aut præfatas litteras capi, & retineri faciunt. Item contra eos qui dictarum litterarum executionem aliqua ratione impediunt, vel prohibent. Et etiã contra eos qui accedentes ad Romanã Curiam, pro negotiis prosequendis, gratis,

tis, vel litteris impetrandis, directè, vel indirectè prohibent ne accedant vel recurrant, & ne impetratis vrantur, vel dictas litteras apud se, vel apud alios quomodolibet retinere præsumunt.

Decima quarta contra omnes, & singulos qui per se, vel alios autoritate propria ac de facto, beneficia ac decimarum, aliasque causas spirituales, & spiritualibus annexas ab Auditoribus, & Commissariis sedis Apostolicæ, aliisque Iudicibus Ecclesiasticis auocant; illorumque cursum, & audientiam, ac personas, capitula, collegia, conuentus, causas ipsas prosequi volentes impediunt, ac se de illarum cognitione iudices interponunt. Quiue partes actrices quæ causas illas committi fecerunt, & faciunt, ad reuocandum, & reuocari faciendum citationes, vel inhibitiones, aut alias litteras in eis decretas; & ad faciendum vel consentiendum eos, contra quos tales prohibitiones emanarunt, à censuris, & pœnis in illis contentis absolui, per statutum, vel aliàs compellunt; vel executionem litterarum Apostolicarum quomodolibet impediunt, vel suum ad id fauorem, consilium, aut assensum præstant.

Decima quinta contra eos qui ex prætenso officio, vel ad instantiam partis, aut aliorum quorumcumque, personas Ecclesiasticas coram se ad suum tribunal, præter iuris canonici dispositionem trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant directè, vel indirectè quouis quæsito colore. Nec non qui statuta aliqua quomodolibet fecerint, ordinauerint, & publicauerint vel factis & ordinatis vfi fuerint, vnde libertas Ecclesiastica tollitur, seu in aliquo læditur, vel deprimatur, ves restringitur, seu iuribus sedis Apostolicæ, ac quarumcumque Ecclesiarum directè, vel indirectè, tacitè vel expresse præiudicatur.

Decima sexta contra eos qui Archiepiscopos, Episcopos, aliosque superiores & inferiores Prælatos, & omnes alios quoscunque iudices Ecclesiasticos ordinarios, quomodolibet hac de causa directè, vel indirectè

directè carcerando, vel molestando eorum agentes, procuratores, familiares, nec non consanguineos & affines impediunt, quominus sua iurisdictione Ecclesiastica contra quoscunque utantur, secundum quod canones, & sacra constitutiones Ecclesiasticae, decreta Conciliorum generalium, & præsertim Tridentini statuunt. Ac etiam eos qui post ipsorum ordinariorum, vel etiam ab eis delegatorum quorumcumque sententias & decreta, aut alias ferri Ecclesiastici iudicium eludentes, ad curias seculares recurrunt, & ab illis prohibitiones, & mandata etiam poenalia ordinariis aut delegatis prædictis decerni, & contra illos exequi procurant: eos quoque qui hæc decernunt, & exequuntur, seu dant consilium, patrocinium, & fauorem in eisdem.

Decima septima contra eos qui iurisdictiones, seu fructus, redditus, & proventus ad summum Pontificem & sedem Apostolicam, & quascunque Ecclesiasticas personas ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum pertinentes vsurpant, vel etiam quavis occasione, vel causa, siue Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium, expressa licentia sequestrant.

Decima octaua contra eos qui collectas, decimas, taleas, præstantias, & alia onera clericis, Prælati, & aliis personis Ecclesiasticis, ac eorum, & Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum bonis, illorumque fructibus, redditibus, & prouentibus absque Romani Pontificis speciali, & expressa licentia imponunt, & diuersis etiam exquisitis modis exigunt, aut sic imposita, etiam à sponte dantibus, & concedentibus accipiunt. Nec non qui per se, vel alios, directè vel indirectè prædicta facere, exequi, vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel fauorem præstare non verentur. Et super his innouantur decreta per sacros canones, tã in Lateranensi recentissimè celebrato, quàm aliis Conciliis generalibus edita,

edita, etiam cum censuris, & pœnis in eis conten-
tis.

Decima nova contra Magistratus & iudices, nota-
rios, scribas, executores, subexecutores quomodo-
libet se interponentes in causis capitalibus seu cri-
minalibus, contra personas Ecclesiasticas illas pro-
cessando, banniendo, capiendo, seu sententiam con-
tra illos proferendo, vel exequendo, sine speciali,
specifica, & expressa sanctæ sedis Apostolicæ licen-
tia, quique eiusmodi licentiam ad personas & casus
non expressos extendunt, vel alias perperam abu-
tuntur.

Vigesima contra illos qui per se, vel per alios dire-
ctè, vel indirectè sub quocunque titulo, vel colore
inuadere, destruere, occupare, & detinere præsum-
serint in totum vel in partem ciuitates, terras & lo-
ca, vel iura ad Romanam Ecclesiam pertinentia ei-
que mediatè vel immediatè subiecta, nec non supre-
mam iurisdictionem in illis summo Pontifici, & ei-
dem Romanæ Ecclesiæ competentem de facto vsur-
pare, perturbare, retinere, & vexare variis modis
præsumunt; nec non contra adhærentes, fautores, &
defensores eorum, seu illis auxilium, consilium, vel
fauorem quomodolibet præstantes.

Hæ sunt excommunicationes summo Pontifici in
Bullæ cœnæ reseruata, post quas nonnulla addun-
tur hic obseruanda 1. Hanc bullam durare donec
alia vel ab eodem, vel ab alio Pontifice promulge-
tur.

2. A dictis censuris nullum per alium, quàm per
summum Pontificem, vel ab ea delegatum posse ab-
soluti, nisi in articulo mortis; nec etiam tunc, nisi de-
stando Ecclesiæ mandatis, & satisfaciendo cautione
præstita.

3. Eos qui contra hanc prohibitionem censura in-
nodatos absoluere tentant, excommunicationem
incurtere, aliisque pœnis spiritualibus, & tempora-
libus grauitè coercendos.

4. Eum

4. Eum qui absoluitur ab aliqua ex dictis excommunicationibus, debere habere verum propositum similia ulterius non committendi, alioqui absolutionem nullius esse valoris, & si aliquod statutum contra libertatem Ecclesiasticam fecit, debere illud reuocare, & rescindere.

5. Bullam prædictam ab vniuersis & singulis Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinariis, & Prælati vbi libet constitutis, semel in anno, aut si expedit, pluries in Ecclesiis suis, dum in eis maior populi multitudo ad diuina conuenerit, solemniter publicandam esse.

6. Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, aliosque locorum Ordinarios, & Ecclesiarum Prælatos, nec non Rectores, ceterosque curam animarum exercentes, ac Presbyteros seculares, & quorumuis ordinum Regulares, ad audiendas confessiones deputatos, debere transumptam huius bullæ penes se habere, eamque accuratè legere, ne incautè aliquem absoluant.

A R T I C V L V S VI.

De excommunicationibus extra corpus iuris canonici, & Bullam cæna. summo Pontifici reseruatis.

PRÆTER dictas excommunicationes sunt aliæ quamplurimæ, in bullis specialibus summo Pontifici reseruatae, quæ hic breuiter referendæ sunt.

Prima lata est contra eos, qui domum alicuius Cardinalium, tam tempore conclauis, etiam si in Romanum Pontificem tunc sit electus, quàm alias quâdocunque, & ex quacunque causa, armata manu inuadunt, & in ea violenter & hostiliter aliquid diripiunt, aut quempiam ex inibi existentibus vulnerant. Item contra id fieri mandantes, vel factum eorum nomine, ratum habentes, aut facientibus confa-

consilium, vel fauorem præstantes, eosue defendentes.

Secunda contra maioris Pœnitentarii, pro tempore existentis, litterarum executionem qualitercunque impediens aut quominus dictæ litteræ, iuxta earum formam, & tenorem debitæ executioni demandentur, impedimentum, consilium, auxilium, vel fauorem quomodolibet præstantes.

Tertia contra eos qui pro beneficiis obtinendis simulant personam, seque pro aliis examini subiiciunt, vel qui impetrant aliquod beneficium pro altero id ignorante, vt postea ab illo commodum aliquod ex pacto consequantur; vel qui procurant alteri beneficium, sub promissione annuæ pensionis ipsis solvendæ, aut solum cum spe eam consequendi, vel aliquod commodum temporale, vel qui pro seipsis beneficium procurant, cum intentione illud postea resignandi in fauorem alterius.

Quarta contra illos qui litteras, vel nuntium, vel aliquod signum mittunt ad eos qui in conclauis existunt, & contra recipientes.

Quinta contra eos qui alicuius Ecclesiæ, seu cuiusvis secularis, vel regularis beneficii, montium pietatis, aliorumque piorum locorum iurisdictiones, bona, census ac iura etiam feudalialia, & emphyteotica, fructus, emolumenta, seu quascunque obuentiones quæ in ministrorum, & pauperum necessitates conuerti debent, per se, vel alios quocunque modo in proprios vsus conuertere, illosque vsurpare præsumpserint, seu impedire ne ab iis ad quos iure pertinent, percipiantur.

Sexta contra fœminas ingredientes Monasteria Regularium, siue ingrediantur prætextu facultatum à summo Pontifice obtentorum, siue non, itemque contra Religiosos eas, prætextu eiusmodi facultatum, admittentes. Eandem etiam excommunicationem incurrunt ii, qui ingrediuntur Monasteria Monialium ad malum finem, & qui prætextu facultatis ingrediendi

Veri illius
 impetrant
 los ep
 cast
 E. II
 407

grediendi
 tamunt
 bona fi
 tantes s
 currunt
 tam.
 Septim
 Ecclesia
 vel distr
 standum
 fuerudi
 præstet.
 benefic
 tendum
 Octau
 vel eius
 nare, ve
 munica
 quod in
 turum e
 lam edu
 Nona
 ternunc
 taliter c
 obtiner
 probabi
 Decim
 quam re
 degente
 à casibu
 uere pra
 Sacerdo
 que poss
 casibus
 & Episc
 Undec
 tia egre
 legitimi
 tantes, &

ingrediendi à Pontifice vel alio concessæ, ingredi præsumunt. Quamquam secus dicendum sit de iis, qui bona fide ingrediuntur prætextu facultatis, putantes sibi licitum esse ingressum; illi enim non incurrunt excommunicationem, saltem Papæ reservatam.

Septima contra eos, qui in prouisione beneficiorum Ecclesiasticorum, exigunt partem aliquam fructuū, vel distributionem, vel prouisum inducunt ad præstandum iuramentum, de obseruanda eiusmodi consuetudine, aut possessionem impediunt, donec id præstet. Non tamen damnantur, qui in prouisione beneficiorum aliquid exigunt, in pios usus conuertendum.

Octaua contra eos qui institutum societatis Iesu, vel eius constitutiones directè, vel indirectè impugnant, vel eis contradicere audent. Vnde hanc excommunicationem incurrunt, qui affirmant aliquid quod in ea societate obseruari solet, perperam statutum esse, itemque qui libellos famosos contra illam edunt.

Nona contra docentes, licere per litteras, seu internuncium confessario absenti peccata Sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere, vel defendentes talem propositionem esse probabilem in aliquo casu.

Decima contra omnes Sacerdotes tam seculares, quam regulares per vniuersam Italiani extra urbem degentes, qui prætextu facultatum, & priuilegiorum à casibus à Papa, vel ab Ordinario reueruatis absoluerè præsumunt. Vnde patet hac censura non ligari Sacerdotes Romæ, vel extra Italiam existentes, adeoque posse iuxta tenorem suorum priuilegiorum à casibus Papalibus (præter contentos in Bulla cœnæ) & Episcopalibus absoluerè.

Vndecima contra Moniales è Monasterio sine licentia egredientes, itemque contra concedentes, sine legitima causa, licentiam egrediendi; imò & comitantes, & receptantes.

Duo dec-

Duodecima contra Minores de Observantia, qui in electionibus, vel ante eas per sex menses pro se, vel pro alio subornauerint, vel qui ad officium obtinendum, quorumuis fauorem extra Religionem procurauerint. Verum Pontifex indulget vt tam Minister, quam Commissarius generalis Ordinis ab hac censura absolueri possint, quando de ipsis non agitur.

Decima tertia contra claustrales recipientes Minimos, sine licentia summi Pontificis.

Decima quarta contra Minimos, subtrahentes se ab obedientia correctorum.

Decima quinta contra Religiosos quoscumque, exceptis Carthusianis, qui recipiunt aliquem ex societate Iesu, sine licentia sui Superioris, & contra admissos.

Decima sexta contra Cardinales reuelantes gesta in secreto consistorio, præcepta sub silentio expressè seruari.

Decima septima contra Episcopos, aliosque collatores qui suspensi à collatione beneficiorum, ob non seruatum formam resignationis præscriptam, audent beneficia conferre, vel ad ea eligere, præsentare, &c.

Decima octaua contra pugnantes in duello, locum concedentes, consulentes, adstantes, &c.

Decima nona contra eos qui simoniam confidentialem committunt, vt dum quis beneficium alicui confert sub conditione, vt accipiens conferat fructus, vel eorum partem ad vtilitatem conferentis beneficium.

Vigesima contra eos qui publicant, vel concedunt indulgentias, certam pecuniæ summam solventibus, aut facultatem eligendi confessarium, à quo à reseruatibus absolui possint.

Vigesima prima contra Parochos qui obtinent beneficium Parochiale, cum iuramento residendi intra certum tempus, nec tamen hoc iuramentum seruant.

Vigesima

Vigesima secunda contra eos, qui vt expeditionem litterarum Apostolicarum gratis obtineant, in iis fingunt se nepotes, fratres, aut familiares, & cōtinuos commensales Vicecancellarii, vel aliorum Cardinalium, vel Abbreniatorum, vel aliorum quorum litteræ gratis expediri solent. Itemque contra Officiales qui eiusmodi fictionem procurant, aut permittunt.

Vigesima tertia contra eos qui Christianos, in terris Turcarum repertos, capiunt, seu in seruitutem redigunt, vel qui eos inuitos cogunt ad remigandū, etiam si merces iis soluatur, vel qui taleam eis imponunt, id est qui non permittunt vt abeant, donec tantum pretii soluant, vel qui eorum bona diripiunt.

Vigesima quarta contra deferentes alumina ex terris infidelium ad partes Catholicorum, vel facientes adduci, vel adducta vendentes, vel ementes, vel operam suam in eis impendentes, seu in eis laborantes, vel in iis se immiscentes, affecurando naues, & alumina quæ nauibus aduehuntur.

Vigesima quinta contra illos qui in collatione beneficii Ecclesiastici, aut officii secularis exigunt iuramenta illicita, damnoſa, vel Ecclesiasticæ libertati, aut decretis Concilii Tridentini obuiantia. Episcopi tamen qui talia iuramenta exigunt, non incurrunthanc excommunicationem, sed tantum suspenduntur à diuinis.

Vigesima sexta contra ambientes Papatum, eiusque causa simoniam committentes, & contra tractantes, viuente summo Pontifice, de alio eligendo, inconsulto Pontifice. Non tamen incurritur hæc censura, à tractantibus de iis qui essent apti ad talem dignitatem, & qui possent eligi.

Vigesima septima contra facientes sponſionem, seu promissionem, aut contractum super vita, aut morte summi Pontificis, aut alterius futura creatione, etiã si id fiat sede vacante. Item contra permittentes
tales

tales contractus fieri in suis terris, vel consilium, aut auxilium, aut fauorem in iis dantes.

Vigesima octaua contra tractantes, consulentes, aut alias verba facientes de infeudationibus, aut alienationibus ciuitatum, & locorum ad sedem Apostolicam spectantium, ac propterea de eligendis Oratoribus ad Papam ea de causa mittendis, proponentes, & contra alios quoscunque alienationis huiusmodi Romano Pontifici per se, vel alios insinuantes, vel suadentes.

Vigesima nona contra dantes per se, vel per alium, aut promittentes aliquid nunciatis prouisionem aliquam, à sede Apostolica factam de Ecclesia, vel monasterio.

Trigesima contra extrahentes, vel extrahi, aut asportari vel conduci facientes frumenta, blada legumina, & oleum, extra statum Ecclesiasticum vel ad loca in confinibus status Ecclesiastici existentia, seu à statu immediato ad loca Ecclesie Romanæ mediate subiecta. Quod tamen iam limitatur, modo extractio fiat causa mercimonii.

Trigesima prima contra diripientes, furto subtrahentes, euentes, permutantes, retinentes, &c. animalia, iumenta, aliasque res & bona cuiuscunque generis & speciei, status Ecclesiastici.

A R T I C V L V S VII.

De excommunicationibus Papalibus nemini reseruat: ac primo de iis quæ ut plurimum sunt communes omnibus personis.

PRIMA fertur contra laicos, qui oblationes intra Ecclesiam factas inde auferunt, & sibi applicant.

Secunda contra eos qui cogunt fœminas ad ingressum

um in monasteria, ad susceptionem habitus, vel ad professionis emissionem, præterquam in casibus iure expressis.

Tertia contra eos qui Sanctam Virginum, vel Monialium mulierum voluntatem vel accipiendi, vel retrahendi quoquo modo, sine iusta causa, impediunt.

Quarta contra impediētes visitatores Monialium in iis qua spectant ad earum reformationem.

Quinta contra eos qui vocati ad dirigendas Moniales in electionibus, non abstinēt ab his per quæ inter eas, super faciendis ipsis electionibus, oriri possit discordia, vel exorta nutriri.

Sexta contra omnes, & singulos habentes dominium temporale, qui quouis modo directè, vel indirectè subditos suos, vel quoscunque alios cogunt, quominus liberè matrimonium contrahant.

Septima contra eos qui scienter in gradibus consanguinitatis, vel affinitatis, constitutione canonica interdictis, aut cum Monialibus contrahere matrimonium non verentur, nec non contra Religiosos, Moniales, & clericos in sacris ordinibus constitutos, qui matrimonia contrahunt.

Octava contra eos qui negant, clandestina matrimonia libero contrahentium consensu facta, rata, & vera esse matrimonia, quamdiu Ecclesia ea irrita non fecit. itemque contra eos qui falsò affirmant, matrimonia à filiis familias, sine consensu parentum contracta, irrita esse, & parentes ea rata, vel irrita facere posse.

Nona contra raptōres mulierum, eisque consilium, auxilium, & fauorem præbentes.

Decima contra procurantes abortum foetus animati percussionibus, veneno, medicamentis, potionibus, aut oneribus mulieri prægnanti impositis, vel hoc cooperantes. Licet autem hæc excommunicatio non sit summo Pontifici reservata, non tamen

ab ea absoluere possunt, nisi qui ad hos casus specialiter per Ordinarium sunt deputati, ita scilicet ut facultas absoluendi etiam ad casum de quo agimus, extendatur. Vnde si abortus est reseruatus alicui Episcopo, habens generalem facultatem absoluendi à casibus tali Episcopo reseruatis, excommunicationem de qua agimus tollere potest.

Vndecima contra eos qui asserere non verentur, quod summus Pontifex, ante suam coronationis insignia, se non debet intromittere de prouisionibus, reseruationibus, dispensationibus, & aliis gratiis faciendis, & ex hoc errore aliquas litteras illius, super negotiis quibuscunque, ante coronationem confectas, impugnare presunt.

Duodecima contra eum qui quemuis ex Inquisitoribus, Aduocatis, Procuratoribus, Notariis, aliisque ministris officii Inquisitionis, vel Episcoporum id munus in sua dioecesi obeuntium, seu accusatorem, denunciatores, aut testem in causa fidei quomocunque productum occiderit, verberauerit, deiecerit, &c. vel quoad hæc auxilium, consilium, vel fauorem præstiterit.

Decima tertia contra eos qui præsumunt prædicare, vel pertinaciter asserere, seu etiam publicè disputando defendere, non esse necesse, ut habens conscientiam peccati mortalis, ante sumptionem Eucharistiæ confiteatur, modo se contritum existimet.

Decima quarta contra eos, qui absolutionem ab excommunicatione, vel quamcunque reuocationem ipsius, aut suspensionis, seu etiam interdicti, vi, vel metu extorquent.

Decima quinta contra imprimentes libros, sine debita facultate, & licentia, vel imprimi facientis: itemque si libri sunt de rebus sacris, contra eos vendentes, vel apud se retinentes.

Decima sexta contra eos, qui sine autoritate sedis Apostolicæ, audent vellos commentarios, glossas, annotationes, scholia, vllumue omnino interpretationem

nis genus, super decretis Concilii Trid. quocunque modo edere, aut quicquam quocunque nomine etiam sub prætextu maioris decretorum corroboracionis, aut executionis, alioque quafito colore statueri.

Decima septima contra eos qui clericos (vel quolibet alias personas Ecclesiasticas) ad quos in aliquibus Ecclesiis, Monasteriis, aut piis locis spectat electio, pro eo quod rogati, seu aliàs inducti, eum pro quo rogabantur, siue inducebantur erigere noluerint, vel consanguineos eorum, aut ipsas Ecclesias, Monasteria, seu loca cætera beneficiis, siue aliis bonis suis per se, vel per alios spoliando, seu aliàs iniuste persequendo grauare præsumunt.

Decima octaua contra laicos compellentes Ecclesiasticos ad submittendas Ecclesias, vel bona immobilia, vel iura laicis, absque debita solemnitate, & sedis Apostolicæ facultate, vel ex eiusmodi submissionibus, vel alienationibus legitimè factis aliquid usurpant, præter id quod ipsis ex natura contractus, vel ex conuentione debetur.

Decima nona contra eos qui Agnos Dei, per Romanos Pontifices benedictos depingere, minio notare, vel aurum iis imponere, aut quidpiam aliud superinducere audent, vel illos depingi, aut miniari facere, aut pictos, vel miniatos veniales proponere, vel tenere.

Vigesima contra eos qui hæreticos credentes, receptatores, defensores, vel fautores eorum scièter præsumunt Ecclesiasticæ tradere sepulturæ. Verùm hæc excommunicatio est summo Pontifici reseruata, donec ea ligati corpora eiusmodi propriis manibus publicè extumulent, & proiciant.

Vigesima prima contra eos qui, propriæ temeritatis audacia, corpora defunctorum in cœmeteriis interdicti tempore, in casibus non concessis à iure, vel excommunicatos publicè, aut nominatim interdictos, vel vltorios manifestos scièter sepelire præsumunt,

munt,

munt. Qui tamen hanc censuram incurrit, non potest ab ea absolui, donec ad arbitrium diocesani Episcopi, eis quibus per prædicta iniuriam irrogauit, competentem dederit satisfactionem.

Vigesima secunda contra mandantes aliquem Christianum occidi per Assassinos, & contra receptantes, defendentes, vel occultantes eiusmodi Assassinos.

Vigesima tertia contra partem quæ procurat ut conservator clericorum, vel Regularium à summo Pontifice constitutus, de aliis se intromittat, quàm de manifestis iniuriis, & violentiis, nisi ex privilegio id possit. Neque hæc censura tolli potest à confessario ordinario, nisi postquam id procurans parti iniuste vexatæ satisfecit.

Vigesima quarta contra eos, qui secreto loquuntur cum Cardinalibus, in Conclauis existentibus.

Vigesima quinta contra eos qui fingunt aliquid, vel fraudem committunt, qua fit ut iudex se personaliter conferat ad fœminam, eius testimonii accipiendi causa.

Vigesima sexta contra diuinatores, incantatores, & maleficos. Quidam tamen existimant hanc excommunicationem vsu receptam non esse, nisi maleficio adiungatur error contra fidem.

ARTICVLVS VIII.

De excommunicationibus specialibus contra Ecclesiasticas personas Papa minimè reseruat.

IN primis variæ afferri solent excommunicationes non reseruatæ contra clericos, & Prælatos Ecclesiasticos: quarum prima lata est contra clericos in sacris existentes, qui matrimonium contrahere præsumunt.

Secunda

Secunda contra impugnantes in concionibus, aut disputationibus, verbo, vel scriptis montem pietatis. Verum hæc excommunicatio non tantum ad Religiosos, & clericos, sed etiam ad laicos extendi videtur.

Tertia contra absolventes à casibus in bulla coenæ contentis: si tamen hæc absolutio detur prætextu priuilegii, incurritur excommunicatio Papæ reservata.

Quarta contra eos qui, sine licentia Episcopi, se ingerunt in celebrandis officiis, aut Sacramentis administrandis, in locis vbi sunt permixti populi diversarum linguarum, & rituum, sub eadem fide.

Quinta contra Sacerdotes, qui præfecturam secularem ad ministrare præsumunt, nisi moniti eam abiiciant.

Sexta contra Sacerdotes, aliosue clericos dignitatem, aut personatum habentes, qui extra propriam domum exeunt ad audiendas leges, vel medicinam, nisi intra duos menses hanc auditionem intermittant.

Septima contra clericos habentes beneficia, vel in sacris constitutos, qui interfunt agitationibus taurorum, vel ferarum quæ fiunt in circo, aliove loco clauso.

Octava contra eos qui extra Curiam, & ultra duas dietas resignant alicui beneficium, prætextu facultatis à sede Apostolica obtentæ, & in ea resignatione fraudem aliquam, seu fictionem committunt. Itemque contra resignatarium si sit Episcopo inferior, notarios, & testes ad hanc fictionem concurrentes.

Nona contra Ecclesiasticos Episcopis inferiores locantes, vel quouis alio titulo cōcedentes domum alienigenis vsurariis publicis, ad fœnus exercendum, aut permittentes eos in terris suis domum conducere, vel habitare.

Decima contra clericos, & Religiosos Curæ Ecclesiarum

K

suarum

fiarum habentes, qui procurant ut regalia iura, & loca Ecclesiarum vacantium ab aliis occupentur. Ceterum occupantes incurrere excommunicationem Papæ reſeruatam, ſupra dictum eſt.

Vndecima contra Eccleſiaſticos ſeculares, & regulares alienantes bona Eccleſiaſtica, tam immobilia, quàm mobilia pretioſa, quæ ſeruando ſeruari poſſunt, ſine conſenſu ſummi Pontificis, & contra eos qui talia bona recipiunt. Epifcopi tamen & Abbates alienantes non hac, ſed aliis pœnis plectuntur.

Duodecima contra Epifcopos, alioſque Prælatos latentè prauaque intentione Romam ſe conferentes, hincque ſine licentia ſummi Pontificis recedentes. Itemque contra eos recipere præſumentes, non monito ſummo Pontifice.

Decima tertia contra Nuntios Apoſtolicos, & alios ad Principes ex quauis cauſa miſſos, qui ab iis ad quos mittuntur, procurare præſumunt commendationes, fauores vocales, aut litteras ad obtinendas dignitates ſibi, aut conſanguineis, ſeu neceſſariis ſuis quouis modo per ipſum Romanum Pontificem conferendas.

Decima quarta contra maiorem Pœnitentiarium, & Officiales pœnitentiariæ præſumentes ſe intramittere in expeditionibus à Pio V. prohibitis in bulla 53. quæ incipit, *in ſublîmi B. Petri ſolio*, vbi numerantur multæ expeditiones maiori pœnitentiario prohibitz.

Varia etiam ſunt excommunicationes non reſeruata contra Religioſos. *Prima* contra profeſſos qui in ſcholis, aut alibi temerè, ſeu ſine cauſa rationabili, habitum ſux religionis dimittunt.

Secunda contra Religioſos qui è clauſtro exeunt ad audiendas leges, vel medicinam, niſi intra bi-meſtre redeant.

Tertia contra Religioſos profeſſos, accedentes ad ſtudia litterarum ſine licentia ſuperioris, cum conſilio conuentus, vel maioris partis,

Quarta

Quarta contra Monachos, & canonicos Regulares administrationem aliquam non habentes, qui ad curias Principum se conferre præsumunt, vt suis Prelatis, aut Monasteriis damnum aliquod inferant.

Quinta contra Religiosos non habentes officia, aut beneficia, qui decimas Ecclesiis debitas sine iusta causa sibi v'surpant, nisi intra duos menses restituât: aut qui decimarum solutionem impediunt, nisi moniti ab iis quorum interest, intra mensem impedire destiterint.

Sexta contra Religiosos qui aliqua, vt audientes decimarum Ecclesiis debitarum solutione retrahant, in sermonibus suis, vel alibi proferre præsumunt.

Septima contra Religiosos, qui requisiti à Rectoribus Ecclesiarum, non admonent pœnitentes de solutione decimarum, nondumque purgatâ negligentia prædicare præsumunt.

Octava contra Religiosos qui interdictum generale, aut cessationem à diuinis, autoritate sedis Apostolicae impositam non seruant, quoties ea ab Ecclesia Cathedrali, vel Parochiali seruetur.

Nona contra Monachos tenentes arma intra septa Monasterii, sine licentia Abbatum suorum.

Decima contra Religiosos professos matrimonium contrahentes.

Vndecima contra Religiosos qui agitationibus Taurorum intersunt.

Duodecima contra Religiosos Mendicantes, & Ecclesiarum Parochialium Rectores, pacem inter se in partibus Germaniæ factam, non seruantes.

Decima tertia contra Religiosos de Obseruantia, ad Capucinos sine debita licentia transeuntes, & contra Capucinos eos admittentes.

ARTICVLVS IX.

De excommunicationibus specialibus contra Magistratus, & Doctores, non reseruat.

P RIMA fertur contra Dominos, rectores, & officiales illius loci in quo electio summi Pontificis facienda est, nisi obseruent statuta in *c. Vbi periculum, de electione in 6.*

Secunda contra eos qui violant constitutionem Pii V. qua Ordines Mendicantes vtriusque sexus à quibuslibet gabellis & oneribus eximuntur.

Tertia contra eos qui faciunt seruari consuetudinem, contra libertatem Ecclesiasticam introductam, aut statutum ei repugnans, nisi fecerint illud à capitularibus suis deleri; itemque contra statuarios, scriptores statutorum, &c.

Quarta contra Dominos temporales qui subditis suis interdiciunt, ne Ecclesiasticis quicquam vendant, aut emant, neque ipsi triticum molant, coquant panem, aliaue obsequia exhibere præsumant. Verum si hæc prohibitio fiat per aliquod statutum, vel ordinationem, incurritur excommunicatio summo Pontifici, in bulla cœnæ reseruata.

Quinta contra eos qui infra mensem à die cognitionis criminis, non curant obseruari quæ *C. falsis de penis in 6.* statuuntur contra insequentes Cardinales.

Sexta contra Administratores dignitatum secularium, qui ab Episcopis & aliis viris Ecclesiasticis ter requisiti, Ecclesiam, pupillos, & viduas defendere, & latrocinia similiaque vitia extirpare negligunt.

Septima contra Magistratus seculares, nisi præbeant auxilium Episcopis, circa clausuram Monialium.

Ostana

Octava contra Dominos temporales, rectores, vel
 officiales, &c. qui Episcopis, & Inquisitoribus
 redire renuunt, quoad Inquisitionem, captionem,
 custodiam, & punitiorem hæreticorum, eumque
 in iis fauorem, vel auxilium præbent.

Nona contra Magistratus, & Officiales non paren-
 tes Cardinalibus sanctæ Inquisitionis, in iis quæ ad
 officium sanctæ Inquisitionis spectant.

Decima contra Episcopos, Inquisitores, eorumque
 commissarios, qui ab aliquo pecuniam modo illi-
 cito extorquent, prætextu officii Inquisitionis;
 et qui bona Ecclesiarum fisco siue seculari, siue Ec-
 clesiastico eodem prætextu applicare attentant.
 Neque excommunicatio reseruata manet respe-
 ctu pecuniam extorquentis, donec ei satisfecerit à
 eo extorsit.

Undecima contra officiales Cancellariæ Apostoli-
 cæ, qui procuratores litterarum contradictarum nun-
 tiantur, quando se in causis à Pio IV. in bulla quæ
 incipit, *uniuersi gregis Domini* prohibitis, quouis mo-
 do introumittere audent.

Duodecima contra legatos, Vicellegatos, governa-
 tores, & alios qui temerè quouis colore, vel prætex-
 tu introumittunt se in officiis notariatum, tam per
 meram venditis, quàm deinceps vendendis, vel in
 scripturis eiusmodi officia ementium, aut qui ea of-
 ficia ementes molestant siue per se, siue per alios.

Decima tertia contra rectores, præsidentes, officia-
 les, & ministros ciuitatum, & locorum status Eccle-
 siastici, qui alteri quàm fisco cameræ Apostolicæ
 molestas pecuniarias & confiscationes, pro quouis
 termino tam à iure communi, quàm municipali im-
 positas, applicare audent. Verùm quia delinquens
 incurrit excommunicationem, vel suspensionem,
 nonnulli putant illi liberum esse, quàm maluerit ex
 his censuris eligere.

Decima quarta contra Rectores Vniuersitatum, &
 Gymnasiorum, aliosque facultatem doctorandi habē-

tes, qui aliquem cathedras, vel alias lectiones retinere, aut consequi, vel ad gradus promoueri patiuntur, non facta fidei professione. Modo id permittant in locis sibi spiritualiter, vel temporaliter subditis.

Decima quinta contra officiales locorum & communitatum qui edunt statuta de soluendis vsuris, vel non restituendis cum repetuntur, & contra eiusmodi statuta dictantes, aut scribentes. Itemque contra iudicantes, seu sententiam ferentes de soluendis vsuris, vel non restituendis; ac denique contra non delentes, intra tres menses, prædicta statuta ex libris communitatum.

Decima sexta contra officiales, & ministros status Ecclesiastici, qui dant facultatem deferendi pugiones, cultellos, aliaque arma breuioris mensuræ arum palmorum: & contra eos qui prætextu datæ facultatis, eiusmodi arma deferunt. Verum excipiuntur cultelli ad incidendum panem, qui tamen vnum palmum excedere non debent, nec cuspidem habere.

Decima septima contra concedentes pignorationes, quas vulgo repressalias vocant, aduersus Ecclesiasticas personas; vel contra aliquem ciuitatem concessas ad ipsos Ecclesiasticos extendentes.

Decima octaua contra exigentes per se, vel per alium, suo, vel alieno nomine pedagia, vel guidagia ex rebus Ecclesiasticorum, quæ non deferuntur causa negotiationis. Verum hæc excommunicatio reseruata est ante factam restitutionem, non autem ea facta.

Decima nona contra Principes, aliosque superiores agitationes ferarum in suis terris permittentes. Hæc tamen ab iis non incurritur, modo agitatio non fiat in die festo, & cautè provideant ne cædes ex ea sequantur.

Tandem dux obseruanda sunt censuræ speciales, altera contra Magistros, seu Doctores qui Religiosos, habitu suo dimisso leges, vel physicam audientes, scientes

enter docere, aut in scholis suis præsumpserint
 cinere. Cæterum per leges intelligitur ius ciuile,
 per physicam, medicina.

Altera contra Magistros, & scho'lares qui Bononia
 mos aliorum scholarium, ante finitum tempus
 nationis, cum eorum damno conducunt.

A R T I C V L V S X.

De censuris summo Pontifici in Gallia reseruatis.

NONNULLI recentiores docent 17. excommunica-
 tiones in Gallia summo Pontifici esse reseruatas.

Prima fertur contra percussores clericorum, dum-
 modo percussio sit enormis, qualis est occisio vel
 mutilatio clerici, Cardinalis, Episcopi.

Secunda contra excommunicatos à delegato Papa,
 per annum manent in tali excommunicatione.

Tertia contra clericos communicantes scienter
 cum excommunicatis nominatim à Papa, eos admit-
 tendo ad diuina officia.

Quarta contra incendiarios postquam denuntiati
 fuerint.

Quinta contra infringentes Ecclesias, relque ipsa-
 rum diripientes, postquam denuntiati fuerint.

Sexta contra eligentes in Senatorem, vel in Recto-
 rem vrbis Romana virum aliquem notabilis dig-
 nitatis.

Septima contra grauantes iudices Ecclesiasticos, à
 quibus fuerunt excommunicati, vel aliqua alia cen-
 sura innodati.

Octaua contra clericos seculares, & Religiosos in-
 nocentes aliquem ad iurandum, vel vouendum, vel
 promittendum se apud eorum Ecclesias sepulturam
 accepturum.

Nona contra percussores Episcoporum.

Decima contra Religiosos qui extremam vnctio-
 nem, vel viaticum administrant, vel matrimonio
 intersunt vice Parochi, sine speciali illius licentia.

Undecima contra Inquisitores malè procedentes
contra hæreticos.

Duodecima contra eos qui aliquem cogunt cele-
brare diuina officia, in loco interdito.

Decima tertia contra eos qui cadauera defuncto-
rum exenterant, & in frustra incidunt.

Decima quarta contra eos qui admittunt ad Sacra-
menta, nominatim excommunicatos à Papa, sine ex-
pressa illius licentia.

Decima quinta contra simoniacos in ordine, bene-
ficio, & ingressu Monasterii.

Decima sexta contra ingredientes Monasteria Me-
nialium, sine licentia Superiorum.

Decima septima contra prouocantes ad duellum,
auxiliantes, locum concedentes, &c.

Verùm hæc sententia non caret difficultate, tum
quia immeritò numerat decimam tertiam excom-
municationem inter hic reseruatam, cum aliunde
fateatur in Gallia nunquam fuisse receptam. Tum
quæ quæ dicuntur contra eligentes in Senatorem
Romanum, virum aliquem nobilem, parum ad
nos spectant; sicut & quæ asseruntur contra Inquisi-
tores. Quare casus summo Pontifici Lutetia reserua-
ri soliti, his versibus comprehenduntur, vt patet ex
Catechesi Christiana, quæ initio Breuiarii Parisien-
sis extat.

*Per Papam sariens clericum, falsarius, vrens
Soluatur, & quisquis audet celebrare ligatus;
Simon si fuerit, sed fallit regula talis,
Si impubes, Monachus, mulier, vetulus, quoque pau-
per,*

Ianitor, hostilis, poteris releuare labore.

Ad quorum intelligentiam aduerte r. quinque tan-
tum casus ijs versibus comprehendendi, quibus absolu-
tio ab excommunicatione reseruata est summo Põ-
tifici. *Primus est*, quando quis clericum percutit,
quod intellege de enormi percussione clerici in sa-
ceris constituti, vel Religiosi. Nam si grauis tantum
fuerit,

fuerit, a
sensis ab
ficia refer
Secunda
adultera
nim falsi
notorium
Tertius
voluntar
ce denun
nim ab A
cendum
rum, & p
Quarta
gari, aude
ligi pote
dote ce'e
reseruata
Quinta
qui limo
cum; siq
casus Arc
Aduerte
sibus nu
tenentur
causa,
sunt: nin
nem, pau
turbam,
denique
potest R
Verùm r
tionem
postolic
Aduer
sus sum
quam in
dum.

fuerit, ab ea Reuerendissimus Archiepiscopus Parisiensis absoluit, vt patet ex casibus illi reseruatis, postea referendis.

Secundus comprehendit crimen falsariorum, qui adulterant litteras, aut bullas Pontificias; earum enim falsificatio Papæ reseruatur, quando factum est notorium; si verò sit occultum, Archiepiscopo.

Tertius locum habet in eo qui alienam domum voluntariè incendit, quando incendiarius est publice denunciatus; secus si denunciatus non sit, tunc enim ab Archiepiscopo absolui potest. Et idem dicendum de effractore, & spoliatore ædium sacrum, & piorum locorum.

Quartus respicit Sacerdotes qui quamdiu sunt ligati, audent sacrum celebrare; verùm non satis intelligi potest, ob cuius censura violationem, à Sacerdote celebrante incurratur excommunicatio Papæ reseruata.

Quintus tandem casus complectitur eorùm crimen, qui simoniam committunt modo crimen sit publicum; siquidem simonia, & confidentia occulta inter casus Archiepiscopo reseruatos numeratur.

Aduerte 2. septem genera personarum in dictis versibus numerari, quæ si inciderint in casus Papales, non tenentur Pontificem adire, absolutionis obtinendæ causa, sed ab Archiepiscopo Parisiensi absolui possunt: nimirum impubem, monachum, mulierem, senem, pauperem, ianitorem, qui scilicet dum arce turbam, Sacerdotem casu percutit, & vulnerat, ac denique eum qui hostium insidias metuens, non potest Romam proficisci sine graui vitæ periculo. Verùm nulla est ratio cur isti non teneantur absolutionem ab excommunicatione petere à Nuntio Apostolico, qui Lutetiæ residere solet.

Aduerte 3. in Rituali Parisiensi anno 1646. edito casus summo Pontifici Lutetiæ reseruatos, paulò aliter quam in dicta Catechesi referri, nempe in hunc modum.

Casus frequentiores Papa in his partibus reservati.

1. **E**XVSTIO templorum, nec non & domorum profanarum procurata, dum incendiatus est publice denunciatus.
2. Simonia realis in Ordinibus, & beneficiis, & confidentia dummodo sit publica.
3. Occisio, seu mutilatio membrum cuiusque in sacris Ordinibus constituti.
4. Percussio Episcopi, seu alterius Prælati.
5. Delatio armorum ad partes infidelium.
6. Falsificatio Bullarum, seu litterarum summi Pontificis.
7. Inuasio, deprædatio, occupatio, aut deuastatio terrarum Romanæ Ecclesiæ.
8. Violatio interdicti ab eadem sancta sede impositi.

Nota 1. hos omnes casus adiunctam habere censuram. 2. non omnes casus Papæ in his partibus reservatos, hic notari, sed eos tantum qui frequentius occurrunt. 3. quoad aliorum obligationem, spectandam esse locorum consuetudinem, à viris doctioribus & piis probatam; cum hac in re nihil certi statui possit.

Vt autem quæ iam diximus de casibus summo Pontifici Parisiis reservatis, melius intelligantur, simulque constet quousque se extendat potestas Sacerdotum, qui ibidem confessionibus audiendis vacant, operæ prærium est hoc loco recensere casus in Diocesi Parisiensi nunc reservatos, ut in prædicto Rituali referuntur.

Casus Reuerendissimo Archiepiscopo Parisiensi reservati.

1. **G**RAVIS percussio Religiosi, vel clerici in sacris constituti, quæ si atrocior fuerit, summo etiam Pontifici reservatus.

a. Exu-

1. Exustio domorum procurata & voluntaria, dummodo incendiarius non sit publicè denunciatus, tam si denunciatus est, reseruat S.P.
2. Idipsum de effraкторe, & spoliatore ædium sacrum intelligi etiam voluntarium.
3. Homicidium voluntarium.
4. Monomachia, vel duellum, quo nomine contententur omnes pugnantes in duello, tum etiam qui vulgò dicuntur ipsorum patrini, & qui ad illud provocant scienter.
5. Coniugi mortem machinari, id est, re ipsa tentare, licet fortè non sequatur.
6. Procuratio abortivi, siue animati, siue inanimati.
7. Percussio Patris, vel Matris,
8. Profiteri vel exercere maleficia, veneficia, divinationes ceterasque artes magicas, non vero Magos, aut divinos consulere.
9. Profanatio, & impius usus sacro-sanctæ Eucharistiæ, Chrimatis, & olei sancti.
10. Atrox & violenta percussio, cum multa sanguinis effusione in Ecclesia.
11. Fornicatio in Ecclesia.
12. Concubitus cum sanctimoniali.
13. Concubitus Confessarij cum pœnitente, & pœnitentis cum confessario.
14. Raptus virginum, vel mulierum honestè viventium.
15. Incestus intra secundum gradum consanguinitatis, vel affinitatis.
16. Sodomiticum peccatum, & quod eo gravius est.
17. Sacrilegium, quo intelligitur furtum rei sacre in sacro loco, vel rei profanæ depositæ in loco sacro.
18. Crimen falsariorum, quo intelliguntur falsi testes coram iudice, & qui falsam cudunt monetam, & etiam qui falsant litteras Ecclesiasticas, modo tamè non sint litteræ aut bullæ summi Pontificis, harum enim falsificatio reseruat Papa, quando factum est notorium.

20. Simonia & confidentia occulta.

21. Promoueri ad ordines maiores, supposita alia persona, ad subeundum examen, vel falso, aut supposito titulo.

CAPVT IV.

DE SUSPENSIONE, DEPOSITIONE, & DEGRADATIONE.

ARTICVLVS I.

De natura, & effectibus suspensionis.

DVBIVM est 1. quid sit suspensio. *Respondeo* suspensionem esse censuram Ecclesiasticam, quia clericus impeditur ne functiones sui officij, aut beneficij exerceat. Ex quo patet 1. suspensionem proprie non cadere nisi in solos clericos, eum prius vsu potestatis Ecclesiasticæ, quæ non nisi solis clericis cõpetit.

Patet 2. suspensionem distingui ab excommunicatione, & interdicto, quia hæc priuant aliis bonis, aut iisdem sub alia ratione. Nam excommunicatio priuat bonis spiritualibus, quatenus habent rationem communicationis cum fidelibus, interdictum verò, vt sunt quædam participatio rerum sacrarum: suspensio autem, vt habent rationem functionis clericalis.

Dubium est 2. quotuplex sit suspensio. *Respondeo* esse multiplicem, nam 1. alia est à iure, alia ab homine, vt patet ex dictis, vbi de censuris in genere. 2. alia totalis, quæ nimirum suspendit ab omni officio, tam ordinis, quàm iurisdictionis, & à beneficio: alia partialis, quæ tantum ab altero suspendit, idque aut totaliter, vt si Sacerdos suspendatur ab omni officio Sacerdotali; aut solum partialiter, vt si suspen-

datas

datur tantum à celebratione Missæ. 3. alia est perpetua, alia ad tempus, siue certum, siue incertum.

Dubium est 3. quinam sint effectus suspensionis. *Respondeo* cum multiplici distinctione. Nam imprimis quæ absolute, fertur, seu sine limitatione, suspendit ab officio, & beneficio, cum necessario ab altero eorum suspendat, & non sit maior ratio, cur ab vno suspendat, quàm ab alio. Quæ verò absolute suspendit ab officio, prohibet omnes actiones proprias clericorum, siue sint iurisdictionis, siue ordinis, vt patet ex eadem ratione. At quæ suspendit ab aliquo officio determinato, non suspendit nisi ab actibus illius officij, & à coniunctis. Quia cum censura non faciat nisi quod significat, non est ratio cur ad alia extendatur. Vnde suspensus à iurisdictione, non est suspensus ab ordine, aut vice versa, nisi quando vnum includit aliud, vt fit in absolute à peccatis, quæ actus ordinis, simulque iurisdictionis includit. Suspendio tamen absoluta, seu totalis ab officio, non impedit quin ea ligatus possit sacro, & diuinis officiis interesse, aliaque præstare quæ à laicis fieri possunt.

Deinde absolute suspensus ab officio, non est eo ipso suspensus à beneficio, cum hæ sint pœnæ distinctæ: vnde potest illius fructus recipere si curet officium, quatenus ipse, ob censuram illud exequi non potest, fieri per alium.

Rursus suspensus nominatim ab exercitio ordinis inferioris, non videtur propterea suspensus ab vno ordinis superioris, siquidem non apparet ratio cur superior, qui Sacerdotem suspendit nominatim ab officio Diaconi, velit eo ipso illum etiam suspendere, ab omni officio Sacerdotali.

A fortiori suspensus ab ordine superiori, non censetur suspensus ab inferiori, cum ordo inferior à superiori non pendeat. Vnde Sacerdos suspensus à Sacerdotio, etsi nequeat sacrificare, absolueret, &c. potest tamen diaconatum exercere.

Præterea suspensus à beneficio non potest administrationem illius temporalem exercere, nec fructus illius percipere, alias ipso iure eo priuatur, at non propterea priuatur vsu iurisdictionis, ordinis, vel officij clericalis, adeoque nec iure conferendi beneficia, vel ad ea eligendi, ista enim non sunt fructus beneficii, sed potius actus officij beneficio annexi. Imò probabile est nouum beneficium ei posse validè conferri, esto talis collatio irritari possit.

Suspensus tamen à beneficio tenetur præstare officium, ad quod alias ratione beneficii obligatur, esto fructus illius non percipiat. Vnde probabile est præstantem officium lucrari fructus proportionatos, saltem si per ipsum non fiat, quin à suspensione absoluitur.

An autem suspenso ab officio, aut à beneficio nouum beneficium non modo illicitè, sed etiam inualidè conferatur, satis incertum videtur ob pugnantem hac de re auctororum sententias. Verùm quia pœna nō sunt extendendæ sine certo iure, ij probabilius sentire videntur, qui negant talem collationem ipso facto esse inualidam.

Dubium est 4. quanam personæ suspendi possint. *Respondeo* 1. omnes & singulas personas Ecclesiasticas, excepto Papa, suspensionis pœnam incurrere posse. Illud tamen priuilegium Episcopis, ob eorum dignitatem concessum est, vt generali sententia suspensionis, & interdicti non comprehendantur, nisi specialis eorum mentio fiat.

Respondeo 2. integram communitatem clericorum posse suspendi, vt si Capitulum suspendatur à iure quod habet conferendi aliquod beneficium, vel à iurisdictione quam alicubi exercet.

Vbi aduerte non posse sic communitatem suspendi, vt innocentes suspendantur ab officio sibi proprio. Vnde quamuis nequeant exercere actus ad communitatem immediatè spectantes, non tamen ob alienam culpam, exercitio proprii officij priuantur.

DH-

Dubium est 5. qua de causa censura suspensionis ser-
ri possit. *Respondeo 1.* hanc censuram non posse ferri
in aliquem, nisi ob culpam propriam illius: quia pœ-
na non infligitur nisi ob culpam propriam.

Respondeo 2. hanc censuram, cum sit pœna valde
gravis, vt pote priuans vsu ordinis, aut iurisdic-
tionis, aut beneficij, non nisi ob peccatum mortale infli-
gi posse. Sufficit tamen culpa venialis, vt quis in re
aliqua leuioris momenti suspendatur, vt si Diaconus
semel tantum ab exercitio sui ordinis priuetur, quia
negligenter, aut immodeste in illius vultu se gessit.

Dubium est 6. de duratione, & extensione huius cœ-
suræ. *Respondeo 1.* censuram latam cum temporis de-
terminatione, non cessare per se loquendo, nisi fini-
to eo tempore. Latam verò sine temporis determi-
natione, durare donec à superiore tollatur.

Respondeo 2. eum qui alicubi simpliciter suspen-
ditur ab officio, sine loci determinatione, censeri vbi-
que à tali officio suspensum. Vnde simpliciter sus-
pensus à celebratione sacri, nullibi potest celebra-
re. Quia proprium est censuræ vt personam afficiat,
ideoque eam sequatur vbi cumque existat.

Atque hinc non pauci colligunt, eum qui suspen-
ditur à beneficio absque loci determinatione, cense-
ri suspensum etiam à beneficio alibi existente. Proba-
bile tamen est suspensionem non adeo extendi, nisi
expresse declaretur.

Dubium est 7. de violatione huius censuræ. *Respondeo 1.*
suspensum peccare mortaliter per se loquendo, a-
gendo contra prohibitionem: quia præceptum Ec-
clesiæ violat in re graui. Verùm leuitas materiæ inter-
dum à mortali excusat, vt si suspensus ab officio, ora-
tionem semel in choro recitaret.

Respondeo 2. participantem cum suspensio tolera-
to, in ijs à quibus est suspensus, non peccare. Quia
nulla nunc est obligatio vitandi toleratum: at parti-
cipantem cum non tolerato, peccare mortaliter, ni-
si ex graui causa excusetur. Non tamen vllam censu-
ram

ram incurrere, etsi participet cum eo, siue in prædictis, siue in crimine ob quod suspensus est: cum nullibi aliqua censura in illum, lata sit, esto ad rem malam & grauius prohibitam cooperetur.

Respondeo 3. si suspensus sit toleratus, gesta per illum valere, si verò non sit toleratus, actus quidem ordinis valere, non tamen iurisdictionis, nisi forte adsit titulus coloratus, & error communis.

Respondeo 4. solenniter exercentem ordinem maiorem à quo suspensus est, contrahere irregularitatem: secus si non sole mniter, aut si maiorem tantum ordinem exercentem actum iurisdictionis, cum actu ordinis minimè coniunctum, irregularitatem non contrahere.

Hinc Diaconus suspensus ab officio, non sit irregularis prædicando, nec subdiaconus cantando Epistolam sine manipulo, at neque huic pœnæ sit obnoxius suspensus conferendo beneficium aut eligendo ad illud: secus si Sacramentum pœnitentiæ administraret.

Dubium est 8. quid requiratur ad absolutionem à suspensione. *Respondeo* ad absoluendum ab hac censura, verba aliqua non esse determinata, adeoque absolutionem posse conferri sub hac verborum forma. *Absoluo te à vinculo suspensionis in quam incurristi, & restituo te ad executionem tui officii, vel ordinis, vel ad tuum beneficium.*

Neque est necessarium explicare causam suspensionis: oportet tamen in delictis grauibus petere iuramentum obediendi Ecclesiæ, item satisfactionem, vel cautionem.

Potest autem Episcopus absoluere à suspensione Papæ reseruata, orta ex delicto occulto, & ad forum contentiosum minimè deducto. Atque hac pauca sufficient de iis quæ spectant ad suspensionem in genere: nunc superest vt de singulis suspensionibus disseramus.

ARTICVLVS II.

De suspensionibus contra clericos latis ob malam ordinis susceptionem.

In primis clericus qui culpabiliter recipit ordines ab alieno Episcopo, sine licentia proprii, ab exercitio eiusmodi ordinum suspenditur, quamdiu ipsius Ordinatio visum fuerit. Potest tamen Episcopus sibi non subdium ordinare, si sit illius familiaris, & cum eo integro triennio mansit; modo statim post ordinationem ei conferat aliquod beneficium, nisi habeat aliunde quo se alere queat.

II. Qui à proprio Episcopo recipit Ordines in aliena Diœcesi, absque licentia Episcopi illius loci, ab usu Ordinum ita susceptorum suspenditur: hæc tamen suspensio non est Papa reservata. Quod si sibi ordinatur ab alieno, sine dimissionis proprii, & sine licentia Ordinarij, duplicem suspensionem incurrit.

III. Recipiens etiam inculpatè Ordines ab Episcopo excommunicato, suspensio, vel interdicto, modo sit denunciatus ab usu eiusmodi Ordinum suspenditur. Dico, etiam inculpatè, quia talis defectus inductus est ob culpam Episcopi, cuius ordinationem Ecclesia irritare intendit, quantum potest; adeo ut etsi irritare nequeat ipsam Ordinis collationem, usum tamen Ordinis suscepti impediatur. Hæc autem suspensio à summo Pontifice relaxari debet.

IV. Qui ante legitimam ætatem sacrum aliquem Ordinem recipit, ab illius usu suspenditur, modo in ea susceptione peccet mortaliter, ac proinde siue ex ignorantia culpabili, siue ex certa scientia, & dolo, ad eam accedat. Hæc tamen suspensio ab Episcopo tolli potest.

V. Idem dicendum de eo qui sine dispensatione summi

summi

summi Pontificis suscipit sacros Ordines, extra tempora ab Ecclesia constituta: Episcopus tamen ab eiusmodi suspensione eum absolueret potest.

VI. Itemque de eo qui plures Ordines sacros eadē die, aut duobus diebus continuis, vel aliquem ex minoribus Ordinibus simul cum subdiaconatu suscipit. Quibus casibus ab usu Ordinis posteriūsus suscepti suspenditur: verūm eiusmodi suspensio Papæ est reseruatā.

Nota eum qui diuersis quidem & non continuis diebus, sed non seruatis interstitiis plures Ordines suscipit, grauitè peccare contra statutum Ecclesiæ, nullam tamen suspensionem incurrere. Porro interstitia ita computari debent, vt annus integer saltem Ecclesiasticus, inter duos Ordines susceptos intercedat, nisi Episcopus ex graui causa dispenset.

VII. Clericus recipiens Ordinem sub ficto titulo patrimonij, aut beneficij, ab executione Ordinis suscepti suspenditur. Item qui ante ordinationem facit pactum cum Patrono presentante aut cum ordinante, non petendi aliquid vnde alij possit. Verūm in priori casu suspensio tolli potest ab Episcopo; in posteriori autem summo Pontifici reseruatur.

VIII. Promotus ad Ordinem superiorem per saltum, id est antequam inferiorem receperit, suspenditur ab exercitio Ordinis suscepti, nec potest prætermissum suscipere, vel ad superiorem ascendere absque dispensatione; quæ ab Episcopo dari potest, modo ordinatus in suscepto Ordine non ministrauerit.

IX. Sacros Ordines illicitè suscipiens post matrimonium ratum, etsi non consummatum, nequit etiā matrimonio soluto, in suscepto Ordine ministrare. Hæcque suspensio est Papæ reseruata nisi quando coniugatus, qui matrimonio nondum consummato Ordines susceperat, religionem approbatam ingreditur, & in ea professionem emittit; tunc enim ab Episcopo absolui potest.

Dixi,

Dixit, *illicite suscipiens*, dantur enim nonnulli casus, in quibus potest maritus legitime ad Ordines sacros accedere vt si ex eius consensu vxor ipsius in Religione profiteatur, aut in seculo manens, sine periculo incontinentiæ, castitatem voueat, aut si ob adulterium illius, per sententiam ab ea quoad totum, & habitationem separatus sit.

X. Excommunicatus ob percussione[m] clerici, scienter Ordinem suscipiens, suspenditur ab vlu illius. Imò hoc multi extendunt ad suscipiente[m] Ordinem in quacunque maiori excommunicatione. Constat autem suspensionem, ea de causa incursum, summo Pontifici esse reseruatam.

XI. Ordinatus simoniacè non solum suspenditur ab executione & ministerio Ordinis suscepti, sed etiam ab omni spe, & facultate ascendendi ad Ordines superiores, eaque suspensio est perpetua, nec nisi à summo Pontifice tolli potest.

XII. Suscipiens Ordinem sacrum ab Episcopo, qui Episcopatu renuntiavit, ab exercitio Ordinis suscepti suspenditur. Quod si in susceptione non intercessit scientia, vel ignorantia crassa & supina, ea suspensio ab Episcopo tolli potest; Æcus, à summo Pontifice duntaxat.

ARTICVLVS III.

De reliquis suspensionibus clericorum, quas ob alia delicta incurrunt.

XIII. CLERICVS tradens sepulturæ usurarium publicum & denunciatum, vel eius oblationes accipiens, ab officio suspenditur, ad arbitrium Episcopi. Oblationis autem nomine non comprehenditur, quod ministris Ecclesiæ tribuitur tanquam debitum, vt decimæ; vel quod iis datur in stipendium pro Missa celebranda, sed quod gratis illis, vel Ecclesiæ offertur.

XIV.

XIV. Sacerdos coniungens in matrimonium sibi non subditos, sine licentia Parochi illorum, vel eos benedicens tandiu suspenditur donec absoluatür ab Ordinario Parochi, qui matrimonio interesse debebat. Eaque suspensio absolute lata videtur totalis ab officio, & beneficio, iuxta superius dicta; quanquam aliqui putant restringendam esse ad officium Sacerdotale, quo assistens abusus est.

XV. Sacerdos Missam inchoatam, sine graui causa dimittere præsumens, suspenditur à corpore & sanguine Domini, quatenus scilicet hæc communio est propria Sacerdotis. Verùm hæc suspensio non est reseruata summo Pontifici. Eandem suspensionem incurrit per annum Sacerdos celebrans, qui non communit.

XVI. Qui, sede vacante, bona spectantia ad Prælatum defunctum, vel ad sedem, vel ad successorem occupant, inter se adiudunt, subripiunt, dilapidant, suspenduntur ab officio, & beneficio donec restituerint, & tandem illa suspensio est reseruata summo Pontifici. Huis autem suspensionis subiectum sunt, non tantum singulares personæ, sed etiam Conuentus, Capitula, & Collegia.

XVII. Eligentes indignum ad beneficia habentia curam animarum, suspenduntur per triennium à beneficiis, quæ in Ecclesia, contra quam delinquant, possident. Quod si Episcopus in hoc delinquit, priuatur potestate conferendi eiusmodi beneficia. Censetur autem indignus qui 23. ætatis annum nondum inchoauit, aut qui scientia, & bonis moribus non est commendatus.

XVIII. Qui, sede vacante, non arctatus beneficio obtento, vel obtinendo, cum litteris dimissoriis à Capitulo receptis, infra annum ordinatur, si maiorem Ordinem suscipit, ab eo ad beneplacitum futuri Prælati suspenditur; si uero minorem, nullo priuilegio clericali gaudet, præsertim in criminalibus.

XIX.

XIX. Suspenditur à beneficiis per triennium, opponens contra personam electam ad dignitates, personatus, & canonicas, si deficiat in Probationibus, nec prius nisi à summo Pontifice absolui potest. Dico, *contra personam*, hæc enim suspensio non est lata contra oppugnantem electionem, ob defectum eligentium, veì ipsius electionis, sed ob defectum personæ electæ, quem probandum in se suscipit; nec tamen plenè probat.

XX. Clerici eligentes aliquem ad beneficium, per abusum potestatis secularis, ipso iure priuantur, pro ea vice, eligendi potestate, & ab officiis, ac beneficiis suspenduntur per triennium. Qui verò tali electioni de se factæ consentit, neque illa gaudet, neque ad aliquam dignitatem, sine dispensatione eligi posse videtur, id est ad beneficia quæ iurisdictionem externam adiunctam habent. Ille autem abusus tunc contingit, quando electio fit cum interuentu, & auctoritate potestatis secularis, ad eam nullum ius habentis.

XXI. Compromissarius sciens indignum ad Episcopatum, vel aliam dignitatem superiorem Episcopatu, suspenditur per triennium à beneficiis, ad eam Ecclesiam, in qua fit electio, spectantibus. Ipsi verò compromittentes sciens consentientes in electionem indigni, priuantur potestate iterum eligendi, vel compromittendi.

XXII. Eligentes Episcopum, si intra octo dies ei electionem non præsentant, cum commodè possint, suspenduntur per triennium ab omnibus beneficiis, quæ in Ecclesia ad quam electio spectat, possident, nisi prius à summo Pontifice absolutionem obtineant.

XXIII. Clerici non denunciantes Superiori, eos qui præsumunt bona Ecclesiarum laicis submittere, suspenduntur per triennium à perceptione beneficiorum, quæ in Ecclesia sic grauata, obtinent.

XXIV. Suspenduntur à confessionibus audiendis, con-

confessarij qui non seruant formam à Congregatione Apostolica, circa confessiones audiendas praescriptam. Verùm hoc non habet locum nisi intra fines Episcopatus Romani, neque ea suspensio est reseruata. Quænam autem sit forma prædicta, latè explicant autores Itali, qui hæc de re consuli possunt.

XXV. Clerici qui ponte iuramentum de tenendo schismate præstant, à sacris Ordinibus, & dignitatibus suspenduntur. Verùm hæc suspensio non est reseruata.

XXVI. Suspenduntur à diuinis, aliasque pœnas incurrunt, tum qui docent etiam priuatim, B. Virginem fuisse conceptam in peccato originali, tum qui in celebratione huius festi, alio quàm Conceptionis nomine, siue in Missa, siue in diuino officio vtuntur; tum qui eiusmodi opinionem, à sede Apostolica nondum apertè reprobata, damnare præsumunt.

XXVII. Clericus beneficiarius publicè vtens, sine gravi causa, vestibus virgatis, seu partitis, id est versicoloribus, suspenditur per sex menses à perceptione fructuum, nisi prius absolutionem à se de Apostolica obtineat.

Alia quædam suspensiones contra clericos à non nullis afferuntur, nempe contra simoniacos in beneficio, contra duellantes, contra concubinos, contra raptores mulierum, contra sodomitas, & contra publicos peccatores. Verùm alii probabilius existimant, suspensionem non esse latam contra clericos eiusmodi criminum reos, sed alias

pœnas ipsis esse impositas.

AR-

De
I. EPI
Ic
pendit
nisi inf
qui con
cet fid
bere ne
to, nisi
rente t
Superic
confer
II. P
æcessi,
person
ditur a
Episcop
uales
consec
III
Ordine
collatio
sua inte
poteft.
IV. P
dem di
à collat
tificæ ab
V. Ep
tione O
ficien
ab eo p
VI. Ep

ARTICVLVS IV.

*De nonnullis suspensionibus contra Episcopos,
aliosque Prælatos latis.*

I. EPISCOPVS conferens tonsuram infanti, qui scilicet nondum annum septimum attigit, suspenditur per annum à collatione primæ tonsuræ, nisi infans religionem ingrediatur. Idem dic de eo qui confert primam tonsuram illiterato, qui scilicet fidei rudimenta ignorat, quique legere, & scribere nescit. Item de conferente tonsuram coniugato, nisi in casibus iure concessis. Ac etiam de conferente tonsuram sibi non subdito, absque licentia sui Superioris. Quod si ei Ordinis maiores, vel minores conferat, suspenditur à collatione Ordinum.

II. Episcopus exercens Pontificalia in aliena Diœcesi, absque expressa licentia Ordinarij loci, aut in personas eidem Ordinario minimè subditas, suspenditur ab exercitio Pontificalium, id est ab actibus Episcopalibus, qui cum mitra, & baculo fieri solent, quales sunt collatio Ordinum, & Confirmationis, consecratio Virginum, templorum, &c.

III Episcopus, vel alius primam tonsuram, vel Ordines simoniacè conferens; suspenditur ab eorum collatione, & à Pontificalibus, eique ingressus Ecclesiæ interdicitur: quas pœnas solus Papa remittere potest.

IV. Episcopus conferens duos factos Ordines eodem die, aut duobus diebus continuis, suspenditur à collatione vtriusque Ordinis, donec à summo Pontifice absolutionem obtineat.

V. Episcopus suspenditur per triennium à collatione Ordinum, si conferat Ordines non habenti sufficientem titulum, cum pacto, ut sic ordinatus nihil ab eo petat in defectum beneficij, vel patrimonij.

VI. Episcopus suspenditur per annū ab Ordine collato,

lato,

lato, si Nouitium ante emissam professionem ordinat: si verò professum, sine licentia sui Superioris ordinat, repellitur à communione aliorum, quod omnino videtur intelligi de communione cum aliis fidelibus, exceptis suis subditis, & non tantum de participatione aliorum Episcoporum, vt non pauci existimant.

VII. Episcopus iniuste ordinans inuitum suspenditur per annum à Missæ celebratione, secus si iuste, vt contingit quando clericus habet beneficium, quod functiones Ordinis exigit.

VIII. Episcopus talem consecrans Sacerdotem, qualem non debet, ordinationis ius vltius non habebit.

IX. Episcopus incurrit suspensionem per annum à confirmatione, & consecratione Episcoporum, quando electum ad Episcopatum, vel ad altiore dignitatem confirmat, vel consecrat, non præmissa Inquisitione, an is qui in causa electionis, appellauerat, ad sedem Apostolicam, & postea renūciauerat appellationi antequam præsentata esset sedi Apostolica, talem renunciationem fecerit absque simoniz prauitate. Quod ita intellige, vt confirmans sit suspensus à confirmatione, consecratione, confirmans verò & consecrans ab vtroque, nisi prius à sede Apostolica absolutionem obtineat.

X. Episcopus Missam inchoatam, sine graui causa dimittere præsumens, suspenditur à corpore & sanguine Domini, vt diximus præcedenti art. de Sacerdote, n. 15.

XI. Episcopi, vel alii admittentes resignationem beneficiorum, non seruata forma à Pio V. statuta in bulla quæ incipit, *Quanta Ecclesia*, suspenduntur à collatione, confirmatione, præsentatione quæ ipsis competit, nec possunt à tali suspensione absolui, nisi à Papa. Quod si interim actum à quo suspensi sunt exercent, excommunicationem à Papa reseruatam incurrunt.

XII. Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Priores, alijque Monasteriorum Prælati à sede Apostolica promoti, vel confirmati, aut consecrati, vel benedicti, si postea sine litteris Apostolicis, administrationem bonorum Ecclesiasticorum recipiant, repelluntur à perceptione fructuum suarum Ecclesiarum. Capitula vero, Conuentus, & alii qui eos recipiunt, vel eis obediunt, suspensionem à beneficijs incurrunt, à qua non nisi per sedem Apostolicam absolui possunt. Porro eandem pœnam priuationis fructuum incurrunt dicti Episcopi, & Prælati, nisi antequam à sede Apostolica recedant, iuramentum fidelitatis, & obedientiæ præstent. Itemque Archiepiscopi, qui absque litteris traditionis pallij recedunt.

XIII. Episcopi, alijque Prælati superiores non seruantentes extranagantem, *Suscepti regimini, ne sede vacante*, à Ioan. xxii. lãtam, circa perceptionem fructuum beneficiorum vacantiũ, suspenduntur à Pontificali- bus, & ab ingressu Ecclesiæ. Capitulum verò, vel Collegium interdicitur, & alia personæ singulares siue Ecclesiastica, siue laica excommunicationem ipso facto incurrunt, à qua nisi restitutione præmissa absolui non possunt, præterquam in mortis articulo.

XIV. Episcopi, & alii conferentes beneficia eorum, qui in Romana curia commorantur, eaque beneficia recipientes, suspenduntur ab officio, & beneficio. Excipe, nisi curialis ex causa iusta suo beneficio vacet, vt quia residere non vult, vel Ecclesiam reparare, &c. Verum prædicta suspensio non est reser-

XV. Prælati Ecclesiastici, qui curant personam Ecclesiasticã capi, apud Dominum temporalem, siue vt assignet beneficium, siue vt impediatur ne citata ad eandem Apostolicam, ad eam legitimo tempore accedat, suspenduntur per triennium à beneficijs. Ipse etiam clericus eandem suspensionem incurrit si eundem capi à seculari potestate, vt eo prætextu com-

patere

parere non teneatur coram sede Apostolica. At clerici Prælatis inferiores, qui ob dictos fines curant personam Ecclesiasticam capi, eo ipso beneficiis obtentis sunt priuati.

ARTICVLVS V.

De aliis suspensionibus contra Episcopos, & iudices Ecclesiasticos latis.

XVI. PERSONA Ecclesiastica Episcopo inferior, Ecclesiam sibi commissam pro alienis debitis grauans, suspenditur ab administratione spiritualium, & temporalium, nec nisi facta restitutione pro damno illato, ab Episcopo absolui debet.

XVII. Episcopi, & alij Prælati qui subiiciunt laicis bona immobilia, aut iura Ecclesiarum, absque consensu Capituli, & speciali summi Pontificis licentia, suspenduntur ab officio, & administratione per triennium. Vbi nomine officij intelliguntur functiones tam ordinis quam iurisdictionis. Per administrationem vero intelligitur administratio bonorum beneficii, siue generatim omnium, vt verba censuræ indicare videntur, eum non distinguant; siue eorum tantum quæ Prælatus possidet in ea Ecclesia, cui iniuriam intulit, vt quidam probabilius existimant.

XVIII. Episcopus, vel Abbas alienans bona Ecclesie, absque licentia Papæ, aut non seruata forma extrauag. *Ambitiose de rebus Ecclesie non alienandis*, à Paulo II. edita, suspenditur ab ingressu Ecclesie, & nisi intra sex menses resipuerit, priuatur administratione spirituali, & temporalis Ecclesie, vel Monasterij cui præsidet. At si sit Prælatus inferior, non modo excommunicationem incurrit, sed etiam priuatur ipso facto beneficiis, & officiis Ecclesiasticis.

XIX. Episcopus, vel Episcopo superior delegatus à sede

à sede Apostolica. in causa alienationis bonorum Ecclesiasticorum, suspenditur ab executione officii, si per gratiam, timo em vel sordes consentit vt bona Ecclesie alienentur, in damnum illius. Verum hæc suspensio non reseruat Papæ: si tamen Episcopus istum, à quo suspensus est, ante obtentam absolutio- nem exequitur, eo ipso irregularitatem Papæ refer- ratam contrahit.

XX. Episcopi, aliique Prælati iure ordinario su- os subditos visitantes, si occasione visitationis a. i- quid accipiant, præter victualia, duplum infra men- tum reddere tenentur. Alioqui si sint Patriarchæ, vel Episcopi, interdiciuntur ingressu Ecclesie, si verò is inferiores, ab officio, & beneficio suspendun- tur.

XXI. Episcopi, & Prælati Episcopis superiores, si tempore præscripto non accedant ad limina Apo- stolica, interdiciuntur ingressu Ecclesie, & ab admi- nistratione tam spiritualium, quam temporalium suspenduntur, nec non à perceptione fructuum sua- rum Ecclesiarum. Hæcque suspensio est Papæ refer- rata, etiam si præd. sti, post tempus elapsum, Rom in contulerint.

XXII. Episcopi, aliique Antistites Episcopis supe- riores, qui per se, vel per alios publicant, vel conce- dunt indulgentias, vel facultatem circa casus refer- atos, soluentibus certam pecuniæ summam, arcen- tur ingressu Ecclesie, & à perceptione fructuum sus- penduntur. Et hæc pœna reseruantur summo Pontifi- citati vt ab his absolui nequeant, nisi præuia satisfac- tione. Inferiores verò Episcopis, qui prædicta præ- stant, incurrunt excommunicationem Papæ reserua- tam.

XXIII. Archiepiscopus vel Episcopus relaxans in- dictam incendiariis pœnitentiam; 23. q. 8. c. pessi- mus, damnum restituere debet, & per annum ab of- ficio Episcopali suspenditur.

XXIV. Episcopi, aliique Prælati Episcopis su- perio-

periores, qui ex odio, gratia, vel amore aut lucro temporaliter omittunt procedere contra suspectos, vel difamatos de heresi, vel qui temere vexant aliquem, imponendo illi notam, vel suspicionem heresis, suspenduntur ab officio per triennium. Inferiores vero excommunicationem Papæ reservatam incurunt, ut supra advertimus.

XXV. Episcopus concubinarius qui non resipiscit, postquam à Concilio Provinciali monitus fuit, ipso facto ab officio, & beneficio suspenditur.

XXVI. Episcopi, aliique Prælati sine necessitate ingredientes Monasteria Monialium, prima vice interdiciuntur ab ingressu Ecclesiæ; secunda, suspenduntur à divinis; tertia, excommunicationem incurunt.

XXVII. Episcopi, & iis superiores qui domos locant, vel aliter concedunt publicis, & sulariis extraneis, suspensionem ab officio, & beneficio incurunt; inferiores vero excommunicantur, & communitates interdiciuntur. Et si per mensem obstinate in iis censuris respectivè perstiterint, eorum terræ ipso facto interdictæ manent.

XXVIII. Qui temerè sententiam excommunicationis ferunt, absque prævia competenti admonitione, & sine testibus idoneis præsentibus, per quos monitio probari possit, suspenduntur per mensem ab ingressu Ecclesiæ. Qui vero aliquam censuram ferunt sine scriptis, vel sine expressione causæ, vel requisiti non tradunt intra mensem exemplar sententiæ, ab ingressu Ecclesiæ, & à divinis officiis suspenduntur.

XXIX. Conservatores clericorū, vel regularium Episcopis inferiores, à summo Pontifice ad eorū defensionem constituti, ab officio conservatoris per annum suspenduntur, si limites concessæ autoritatis excedant, ita ut scilicet de aliis quàm de manifestis inauriis se intromittant. Et hæc suspensio cum sit lata ad tempus, summo Pontifici pro eo tempore censuræ reservata.

XXX. In-

XXX. Iudex Ecclesiasticus Ordinarius, aut delegatus, qui contra conscientiam, & iustitiam in gravamen partis alterius, in iudicio quicquam facit per gratiam, vel per fordes, ab executione officii per annum suspenditur, quod intellige tam de officio Ordinis quam iurisdictionis.

XXXI. Suspenduntur à collatione Doctoratus, seu Magisterii per sex menses, illi omnes ad quos spectat Doctoratum, vel Magisterium conferre, etiam si dignitate Pontificali præfulgeant, si aliquem ad Doctoratum, vel Magisterium promoveant, priusquam iuret se in ea solemnitate, ultra tria millia argenteorum Turonensium non expensurum.

ARTICVLVS VI.

De suspensionibus ad Religiosos spectantibus.

I. ABBATES, & alii Prælati regulares qui concedunt dimissiones clericis secularibus, ut ab aliis ordinentur, suspenduntur per annum ab officio, & beneficio. Et idem dic de Collegiis, & Capitulis etiam Ecclesiam Cathedralium.

II. Abbates conferentes Ordines clericis secularibus, sine licentia eorum Ordinarii suspenduntur per annum à collatione Ordinum.

III. Religiosi prædentes alicui Monasterio, Ecclesie, Prioratui seu administrationi, si concedant alicui quouis modo iura, redditus, aut possessiones eiusmodi locorum, sine grani causa, & Prælati consensu, ab officio suspenduntur. Hæc tamen suspensio non est Papæ reservata.

IV. Prælati Regularium non satisfacientes intra mensem, iis qui laxi fuerunt ab eorum Religiosis, ob delicta in Clementina r. de privilegiis prohibita, si ratione eiusmodi excessuum aliquid ad eos peruenit, suspensionem ab officio, & beneficio incurrant.

V. Religiosi solutionem decimarum Ecclesiis debitarum, iniuste impediunt, aut sibi usurpare praesumentes, si requisiti ab iis quorum interest, non desistant impedire intra mensem, aut intra duos menses non restituant, ab officiis, beneficiis, & administrationibus suspenduntur.

VI. Religiosi qui à Rectoribus Ecclesiarum, vel totum Vicariis requisiti, scienter praetermittunt contentibus conscientiam facere de soluendis decimis, ab officio praedicationis tamdiu manent suspensi.

VII. Religiosi pecuniam, vel munera in visitatione accipientes, praeter necessaria ad victum, suspenduntur ab officio & beneficio, nisi intra mensem duplum restituant.

VIII. Religiosi coniungentes in matrimonium, aut benedicentes sponso alienae Parochiae, sine facultate eorum Parochi; vel Ordinarii, suspenduntur ab officio, quamdiu tali Ordinario visum fuerit.

IX. Religiosi nunciantes, aliquem amittentes ad professionem, nondum expleto anno Novitiatus, suspenduntur à receptione quorumlibet ad professionem eiusdem Ordinis.

X. Novitii nondum facta professione, ad sacros Ordines promoti, ab exercitio cuiusmodi Ordinem suspenduntur.

XI. Religiosi aliquem Ordinem suscipientes in Apostasia, ab illius exercitio suspenduntur, etià postquam suo Superiori sunt reconciliati, donec accedat absolutio sedis Apostolicae.

XII. Religiosi post professionem eiecti, perpetuo sunt suspensi ab exercitio Ordinum ita ut locorum Ordinarii talem suspensionem nec tollere, nec moderari possint.

XIII. Religiosi praesumentes introducere mulieres in Monasteria suspenduntur à diuinis, priuantur beneficiis, & ad illa inhabiles redduntur.

XIV. Monachi nigri non videntes habitum, iuxta for-

formam præscriptam in *Clementina 1. de statu Monachorum* suspenduntur per annum. Abbates quidem, & Piores non habentes proprium Abbatem, a collatione beneficiorum; inferiores vero ab administratione si quam habent; aut si carent, ad eam, & ad quodcumque beneficium redduntur inhabiles per annum.

XV. Hæc autem poena extenditur ad duos annos, respectu Monachorum nigrorum qui venationi, vel aucupationi clamorosa, quæ cum canibus, aut aibus peragi solet, ex proposito intersunt. Atque hæc de suspensionibus satis. Reliquum est ut aliquid dicamus de degradatione, & depositione, quæ aliquam habet similitudinem, cum suspensione.

ARTICVLVS VII.

De depositione, & degradatione.

DVPLEX est degradatio, alia verbalis, alia realis: *Verbalis*, quæ depositio dici solet, est poena Ecclesiastica, qua clericus, cum certa solemnitate verborum, priuatur in perpetuum omni officio, ac beneficio clericali, non autem priuilegio Canonis, aut fori. Hoc autem procedit de depositione totali, præterquam datur partialis, perquam clericus priuatur tantum officio, aut beneficio.

Realis vero seu actualis degradatio est, quando clericus primo verbaliter degradatus, spoliatur vestibus omnibus, ac signis clericalibus, omnique priuilegio clericali. Cæterum hæc poena non nisi clericis in sacris constitutis infligi solet, etsi etiam inferioribus imponi possit.

Vnde clericum depositum percutiens incurrit excommunicationem, non autem percutiens realiter degradatum. Si tamen depositus sit damnatus ad trimeses, Magister trimesis eum ex officio percutiens, non ligatur excommunicatione.

L 4

Realis

Realis degradatio est ordinariè irremissibilis, fo-
lusque Papa ex absoluta potestate eam auferre po-
test. Quam per eumque fit vt degradatus tradatur bra-
chio seculari, etiam morte plectendus, quando scili-
cet crimen est valde graue & extraordinarium.

Loquor de reali degradatione nam in verbali e-
riam totali, facta ob adulterium, vel crimina adulte-
rii minora, Episcopus cum clerici, post peractam
pœnitentiam, dispensare potest.

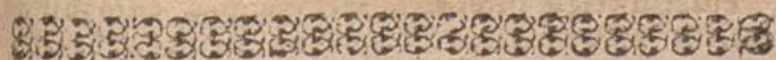
Depositiō verbalis ita fieri debet, vt si Episcopus
fit deponendus Metropolitanus cum aliis duodecim
Episcopis sententiam ferat. Si sacerdos sit deponen-
dus, sufficit quod cum proprio Episcopo conueniant
sex alii Episcopi si Diaconus, vel subdiaconus, tres:
si in minoribus constitutus, sufficit. Episcopus cum
Capitulo.

Verum ex iure nouo causa Episcopi est Papæ reser-
uata, aliorum autem causam solus Episcopus per se,
vel per suum Vicarium Generalem cognoscere po-
test, eosque verbaliter deponere.

Quod si addenda est depositio aetnalis seu realis,
Episcopus per seipsum eam exequi debet, assistenti-
bus duodecim Abbatibus infulatis, vel aliis perso-
nis in Ecclesiastica dignitate constitutis.

Præterea degradatiō realis eam exigit solemnita-
tem, vt degradandus iudutus vestibus sacris sui Or-
dinis, & portans eiusdem Ordinis instrumenta, ad-
ducatur ad præsentiam Episcopi, & ab eo illis publi-
cè exuatur, & radatur prolati verbis huius pœnæ ef-
fectum declarantibus.

Si degradatione facta deprehenderetur eam fuisse
iniustam, tunc degradatus ab Episcopo restituendus
esset, non tantum verbaliter, sed etiam realiter,
per traditionem vestium sacrarum ei
ablatarum.

CAPVT V.
DE INTERDICTO.

ARTICVLVS I.

*De natura interdicti, & variis illius
speciebus.*

INTERDICTVM est Ecclesiastica censura, qua homo priuatur vsu quorundam Sacramentorum, vel officiorum diuinorum aut Ecclesiastica sepultura, quatenus illa sunt quaedam participatio rerum factarum. De quibus effectibus sigillatim postea agetur.

Dico, *vel officiorum*, &c. Isti enim effectus possunt, etiam ab Episcopo separari, ita vt aliquem interdicit ab officio Sacerdotali, non à sepultura, sicut potest aliquem suspendere ab officio, et si eum non suspendat à beneficio.

Non tamen potest Episcopus aliquem excommunicando, effectus excommunicationis in eo separare. Quare verba interdicti diligenter attendenda sunt, quia absolutè latum, ad omnes effectus extenditur; latum verò cum restrictione ad quendam effectum, ad alios extendi non debet.

Interdictum triplex est, locale, personale, & mixtum. *Locale* dicitur, quod immediatè locum ipsum afficit, ita vt nemo possit in tali loco officia diuina persolvere, vel audire. *Personale*, quod personas ipsas vt cum aliquis prohibetur diuinis interesse, vbicumque sit. *Mixtum*, quando locus & persona immediatè interdicuntur.

Vbi nota sub interdicto locali non comprehendì personale, aut vice versa: Excipe, nisi cum aliquis dedit causam interdicto, tunc enim loco interdicto,

cenfetur etiam interdicta persona, quæ culpabiliter illius caufa fuit, ita vt neque ibi, neque alibi facris intereffe poffit.

Interdictum locale rursum duplex eft, generale, & Speciale. *Generale* eft quo interdicitur locus vniuerfalis, vt Regnum, Prouincia, Diœcefis, ciuitas, villa, vel castrum. *Speciale*, quo interdicitur aliquis locus a prædictis diftinctus, vt fi templum aliquod particulare vrbs, in qua funt varix Ecclefiæ, interdicitur.

Eodem modo interdictum personale aliud eft generale, aliud speciale: *generale* habet locum, quando totus aliquis populus vel regni, vel prouinciæ, vel vrbs &c. interdicitur. *Speciale*, quando tantum pars aliqua populi interdicitur vt fi aliquod vrbs Collegium, aut Capitulum, vel aliqua illius persona particularis interdicitur.

Probabile eft clero alicuius Ciuitatis à Papa interdicto, effe etiam interdictos Regulares ibi commorantes, quia cum tota ciuitas diftinguatur in populum, & clerum, regulares sub clero comprehenduntur. Oppofitum tamen videtur probabilius, tum quia in odiosis Religiofi non comprehenduntur sub nomine cleri, tum quia idem corpus proprie cum clericis fecularibus non conftituunt fi eos excipias qui beneficium aliquod pastorale habent. Vnde dicendum Religiofis interdictis, non cenferi clericos interdictos.

Eodem modo fi interdicitur clerus alicuius loci, non cenfetur interdictus populus, aut vice verfa. Quia nomine cleri intelliguntur personæ Ecclefiastica, populus verò non nisi laicos comprehendit.

Interdicta familia, non eft interdictus qui post interdictum fit de nouo pars illius; at interdicta communitate, qui fit membrum illius, interdictus manet. Ratio difcriminis assignatur, quia cum interdictam familia fit speciale, personæ illam conftituentes funt interdictæ fecundum fe, non autem vt familiam cõ-

tituant.

stituunt Quare ad eam accedens non ligatur interd-
dicto iam lato At interdictum communitatis, cum
sit generale, afficit personas illius vt communitatem
constituunt, adeoque ad eos extenditur qui tali cō-
munitati se aggregant.

Vnde collige, si quis ex familia interdicta alio rece-
dat, eum manere interdictum, si autem pars commu-
nitatis interdicta alio transfert domicilium, eam lic-
beram manere, quia non spectat amplius ad eam cō-
munitatem, quæ per se interdicta fuit.

Quando fertur interdictum in aliquam commu-
nitatem, non tantum ciues illius presentes, sed etiã
absentes subiacent interdicto, cum verè sint pars il-
lius communitatis. Et similiter interdicto populi
ciuitatis, censentur interdicti habitantes in suburbi-
is, si ad eundem populum spectent.

Habens duo domicilia, vnum in loco vbi totus po-
pulus est interdictus, aliud in alio, est interdictus,
quando manet in priori, non quando in posteriori.
Extraneus tamen non subiacet interdicto populi,
cum quo ad tempus commoratur.

Interdicta ciuitate censentur interdicta suburbia,
etiam si forte alteri superiori aut temporaliter, aut
spiritualiter sint subditi. Item Ecclesiæ Regularium
exemptorum in iis ciuitatibus, aut suburbiis con-
structæ, modo interdictum locale sit generale. Hos
enim merito à summis Pontificibus statutum est,
quia alioqui interdictum illud esset inutile, eo quod
quilibet posset in suburbiis, vel in Ecclesiis Regula-
rium diuinis interesse.

Interdicta Ecclesia, capellæ & cœmeteria conti-
gua sunt interdicta, secus si non sint contigua; quia
sic non sunt pars illius. Dicitur autem cœmeterium
Ecclesiæ contiguum, quando inter illud, & murum
Ecclesiæ nihil interiacet.

Quando terra alicuius generatim interdicitur, nõ
solum in eas terras interdictum cadit, quarum ha-
bet dominium proprietatis, & usufructum, sed
etiam

etiam in eas quarum solum vsumfructum habet: quia ipsemet censetur puniri tali interdicto. Non tamen in eas quas, retento dominio directo, alicui in emphyteusim, aut feudum dedit.

Aliqui dicunt, si terra quæ subiacet interdicto vendatur, eam manere interdictam post venditionem, quia terra cum suo onere transit. Verum hoc aliis non probatur, nisi quando non solum terræ dominus, sed etiam incolæ causam dederunt interdicto. Quia cum terra interdicatur, ut delinquens puniatur, & corrigatur, nimis durum videtur, quod interdictum post iurisdictionem maneat, si eam incolentes causam interdicto non dederunt.

Quod si Dominus terræ interdictæ terram non interdictam acquirat, aliqui putant eam subiacere interdicto, quia fit pars terræ interdictæ. Alii tamen oppositum docent, quia nec fauores, nec pœnæ debent ad futura extendi: quod non satis consequenter ab iis dictum videtur, cum interdictum extendat ad eos, qui postea fiunt de communitate.

Episcopus ferens interdictum locale, subiacet interdicto ex iure communi, in quo dispensare nequit: adeoque nec ipse, nec eius superior, præter summum Pontificem, potest in tali loco officia diuina persolvere: sicut Episcopus qui aliquem excommunicauit, non potest ex eodem iure, cum eo communicare.

ARTICVLVS II.

De Primo effectu interdicti.

ETSI locus aliquis sit interdictus, possunt in eo administrari Sacramenta Baptismi, & Confirmationis, cum solita solemnitate. Vnde & chrisma confici potest in die cœnæ Domini, ianuis clausis, & sine pulsu campanarum. Potest etiam fieri benedictio, cum eadem moderatione.

Liga-

Ligatus interdicto personali generali, cui causam non dedit, potest Baptismum ministrare etiam solemniter. At si tali interdicto causam dedit, aut specialiter sit interdictus, non potest nisi in necessitate & priuatim.

Similiter potest Confirmationem administrare, ligatus interdicto generali personali, cui causam non dedit: at non si illi causam dedit, aut specialiter sit interdictus. Et idem de receptione confirmationis sentiendum est.

Tempore interdicti localis siue generalis, siue specialis, Eucharistia in mortis discrimine, ex quacunque causa constitutis, cum solita solemnitate conferri potest: non aliis secluso speciali priuilegio. Unde etsi tempore interdicti liceat diuinis officiis interesse in Paschate, non tamen ad Eucharistiam accedere, etiam ad implendum præceptum annuæ communionis.

Quilibet Sacerdos habens aliàs ius administrandi Eucharistiam, potest tunc morituro eam conferre: modo ipse non dederit causam interdicto, aut non sit specialiter interdictus; nisi fortè non adsit alius qui morituro Eucharistiam porrigere possit, neque ipse ab interdicto absolui queat.

Personaliter interdictus potest Eucharistiam recipere in articulo mortis, non aliàs, secluso priuilegio. Verùm si causam dedit interdicto personali generali, aut specialiter interdictus est, debet satisfacere, si potest, aut si nequit, dare cautionem, antequam Eucharistiam recipiat. Imò non debet Eucharistiam sumere, nisi post absolutionem ab interdicto, quam à quouis Sacerdote in eo articulo obtinere potest.

Licet Sacramentum Pœnitentiæ administrare tempore interdicti, aut cuicumque interdicto. Si tamen recipiens dedit causam interdicto, aut specialiter est interdictus, nõ est absoluendus nisi præmittat satisfactionem, aut si non potest satisfacere, cautionem.

Tempore interdicti localis, potest Sacerdos qui ei causam non dedit, administrare Sacramentum poenitentiae in loco interdicto. Potest etiam absolueret confessarius ligatus interdicto generali personali, cui causam non dedit: secus qui specialiter interdictus est, nisi in necessitate. Quod si absoluat, aliqui dicunt absolutionem non valere; alii vero oppositum sentiunt, quia per interdictum non priuatur iurisdictione.

Tempore interdicti localis siue generalis, siue specialis nulli est administranda extrema unctio in loco interdicto. Persona autem siue generaliter, siue specialiter interdicto personae ligatae, nullibi hoc Sacramentum sumere debent.

Sacramentum Ordinis ab interdictis nec recipi, nec conferri potest: & similiter nemo potest hoc Sacramentum in loco interdicto recipere, vel administrare. Unde nec Episcopus qui tulit interdictum, potest ibi ordinare.

In interdicto tamen generali populi, possunt clerici, cum sub hoc interdicto non comprehendantur, ut supra diximus, vltiores Ordines recipere non modo in alio, sed etiam in eodem loco. Imo si interdictum sit locale, possunt siue laici, siue clerici qui ei causam non dederunt, alibi ordinari.

Et si nonnulli existiment matrimonium licite tempore interdicti, vel à personis interdictis celebrari; oppositum tamen videtur probabilius & tutius, eo quod iura quae prohibent perceptionem Sacramentorum tempore interdicti, nisi in quibusdam casibus exceptis, matrimonium non excipiunt; neque vlla ratio affertur quae cogat, ut illud excidere debeamus, nisi forte opposita consuetudo obstet.

Matrimonium tamen cum sit contractus valide tunc etsi non licite celebratur, at sponsalia cum non habeant rationem Sacramenti, sed tantum contractus humani qui nullo iure interdicti tempore prohibetur, non modo valide sed etiam licite tunc peraguntur. AA.

ARTICVLVS III.

De secundo effectu interdicti.

TEMPORE interdicti localis generalis non licet celebrare Missas, aut diuina officia publice in loco interdicto. Licet tamen tunc ea celebrare priuatum ianuis clausis, voce submissa, sine pulsu campanarum, vel organorum sono, exclusisque excommunicatis, & interdictis.

Quando interdictum locale est generale, licet quotidie celebrare Missam modo dicto; si uero sit speciale, id non licet nisi semel in Hebdomada, nimirum ad renouandam Eucharistiam. Quare ubi non solet seruari Eucharistia, nec semel licet.

Quod si interdictum sic personale, siue generale, siue speciale, personarum interdictarum non possunt sacrum facere, vel ei assistere.

Et si tempore interdicti generalis non liceat pulsare campanas ad officia, vel Missam, licet tamen ad concionem, ad salutationem Angelicam, & ad comitandam Eucharistiam, cum ad infirmos defertur.

Ino sunt quedam solemnitates, in quibus licet tempore interdicti localis generalis celebrare Missas & diuina officia publice, etiam admissis interdictis, qui causam dederunt interdicto, modo longè distet ab altari. Nempe festa Natalis Domini, Paschatis, Pentecostes, Corporis Christi, Assumptionis, & Conceptionis B. V.

Communis est sententia festa Natiuitatis, Paschæ, & Pentecostes non comprehendere nisi vnum diem. Aliqui tamen putant singula hæc festa duos, aut tres dies complecti, adeoque toto eo tempore officia diuina, & Missas celebrari posse. Eo vel maximè quia dies festiuitatis Corporis Christi, & Conceptionis conceduntur cum Octaua.

Aliqui dicunt, licitum esse laicis tempore interdicti communicare iis diebus solemnibus, quibus possunt

possunt

possunt Missæ, & officiis interesse Verùm probabilius, & tutius videtur, non alia eo tempore sumi posse Sacramenta quam quæ extra hos dies recipere licet.

Tempore interdicti localis generalis, possunt admitti ad diuina officia quæ secretò fiunt, omnes clerici non coniugati, modo non dederint causam interdicto, vel aliàs impedimentum non habeant.

Eodem tempore non tantùm clerici, & Religiosi tenentur diebus festis sacro interesse, sed etiam ex probabiliori & communiore sententia, laici qui habent priuilegiũ assistendi tunc diuinis officiis. Quia cum iam respectu illorum impedimentum interdicti sufficienter ablatum sit, nulla est ratio cur non teneantur præcepto Ecclesiæ satisfacere.

Possunt etiam famuli, in comitatu dominorum habentium priuilegium, sacris interesse: quod tamen extendi non debet ad eos, qui causam interdicto culpabiliter dederunt.

Aliqui dicunt posse non interdictum audire Missam Sacerdotis nominatim interdicti, modo eum non inducat ad celebrandam: oppositum tamen videtur probabilius, & securius.

ARTICVLVS IV.

De tertio effectu interdicti.

PER interdictum generale locale prohibitum est, ne quis in tali loco habeat Ecclesiasticam sepulturam, nisi sit persona à iure exempta, vel speciale habeat priuilegium ab homine.

Vnde tempore talis interdicti non possunt fideles siue adulti, siue infantes sepeliri in Ecclesia consecrata, aut benedicta, neque in cœmeterio benedicto, inibi existente.

Clerici tamen qui seruarunt interdictum, nec ei causam

causam dederunt, possunt sepeliri in Ecclesia, etiã cū officio Missæ, & defunctorū, dummodo id fiat submissa voce, ianuis clausis, sine pulsu campanarum, &c. Quod si expleto officio, corpus in cœmeterium extra Ecclesiam deferendum sit, id in silentio fieri debet: quomodo etiam per vias ad Ecclesiam defendendum est.

Nomine clericorum intelliguntur omnes clerici, qui gaudent privilegio clericali. Item: Religiosi non modo professi, sed etiam Nouitij. Quare ii omnes tempore interdicti generalis locatis, sepeliri possunt in loco sacro modo prædicto.

Aliqui probabiliter putant, eum qui ex privilegio potest tempore interdicti, diuinis officiis interesse, posse etiam in loco sacro sepeliri. Verum cum tres effectus interdicti numerentur vt distincti, privilegium ex probabiliori sententia, non debet extendi ab vno ad alium. Vnde et si liceat celebrare solemniter officia diuina in supradictis festiuitatibus, non sequitur quod tunc moriens possit in loco sacro sepeliri.

Laici qui tempore interdicti moriuntur, debent sepeliri in loco aliquo non benedicto. Quod si in loco interdicto sepulti sunt, debent exhumari vt alibi sepeliantur. Si tamen non sunt specialiter interdicti, nec causam culpabiliter dederunt interdicto, possunt transferri ad locum non interdictum, ibique Ecclesiastica sepultura frui.

Laiens qui tempore interdicti, sepultus est in loco non sacro, cessante interdicto potest transferri ad locum sacrum, saltem si non dedit causam interdicto, aut quamuis dederit, si pœnitens decessit.

Sepulture prohibitio non tantum habet locum in interdicto locali generali, sed etiam, & multo magis in speciali. Clerici tamen Ecclesiæ specialiter interdictæ, possunt in ea sepeliri, imò & ex multorum sententia, clerici extranei.

Et si

Etsi iura prohibeant ne personæ, quæ interdicto generali personali subiacent, officia diuina audiãnt, aut Sacramenta recipiant, non tamen propterea eas priuant Ecclesiastica sepultura.

Quod si interdictum personale sit speciale, certum est eo ligatum, siue sit laicus, siue clericus, non posse antequam absoluator, in loco sacro sepeliri; modo speciatim denunciatus sit interdictus.

Interdictus ab ingressu Ecclesiæ, non potest in Ecclesia diuina officia audire, vel celebrare, nec frui Ecclesiastica sepultura, si impœnitens moriatur. Poterit tamen sic interdictus, in priuato oratorio facere, vel audire Sacrum.

Non pauci putant eiusmodi interdictum posse Sacramenta in Ecclesia recipere, quando diuina officia non recitantur; quia interdictus ab ingressu Ecclesiæ, non est priuatus vsu Sacramentorum, sed tantum vsu diuinorum officiorum, & sepulturæ. Verum quia hæc ratio ex nullo iure probatur opposita sententia nobis probabilior videtur; cum enim quis ab ingressu Ecclesiæ simpliciter interdictus est, non est ratio cur p. r. se loquendo, magis ei liceat in Ecclesia Sacramenta recipere, quam diuinis officiis interesse.

Propter interdictum non priuatur quis vsu iurisdictionis exterioris; Vnde potest interdictus etiam denunciatus, excommunicare, & ab excommunicatione absolueri.

ARTICVLVS V.

De peccatis, & pœnis violentium interdictum,

IN primis violare interdictum in materia Sacramentorum, est ex genere suo peccatum mortale. Quod non tantum verum est, quando interdictum est personale speciale, sed etiam quando est personale generale, aut tantum locale.

Clerici

Clerici verò qui in materia prædicta violant interdictionem, irregularitatem contrahunt. Censentur autem violare, tum si ipsi interdicti Sacramenta prohibita administrent, tum si cum non sint interdicti, administrent in loco interdicto; at non, ex probabiliore sententia, si Sacramentum conferant personæ interdictæ, quando nec locus, nec ipsi sunt interdicti. Quia talis poena nullibi in iure infligitur.

Verùm in hoc ultimo casu, etsi conferens Sacramentum non fiat irregularis, imponitur illi ipso iure interdictionem ab ingressu Ecclesiæ. Quod intellige, modò Sacramentum suscipiens sit denunciatus.

Similiter ut incurratur irregularitas, administrando in loco interdicto, oportet ut tale interdictionem sit publicè denunciatum. At interdictus Sacramentum conferens, irregularitatem contrahit, etsi ipse denunciatus non sit.

Non tamen incurritur irregularitas à clericis administrantibus Sacramentum aliquod, cuius usus non requirit actum Ordinis, ut si Sacerdos interdictus priuatim aliquem baptizet. Vnde à fortiori Parochus interdictus assistens Sacramento matrimonii, irregularitatem non contrahit.

Etsi incurratur irregularitas modis iam dictis, propter usum actiuum Sacramentorum, qui est actus Ordinis, non tamen propter usum passiuum, seu receptionem eorum.

Secundò clerici violantes interdictionem, in materia diuinorum officiorum, per se loquendo peccant mortaliter. Quod non tantum habet locum in aliis interdictis, sed etiam suo modo in generali locali, ita ut clerici peccent grauiter, si in celebratione officiorum non seruent conditiones supradictas.

Imò ommissio vnus ex illis conditionibus, videtur sufficiens materia ad peccatum mortale, ut si tem-

poris

pore interdicti localis generalis, officia diuina ianuis apertis recitatur: quod verius existimo, etsi forte nullus ingrediatur. Excusat tamen à mortali peccata materia, vt si ianua valde exiguo tempore sit aperta, quando officium recitatur.

Dixi tempore interdicti localis generalis, nam quando interdictum locale est speciale, incurritur irregularitas officia celebrando, etiam ianuis clausis, & sine pulsu campanarum.

Rursus clerici violantes interdictum in materia iam dicta, incurrit irregularitatem. Verum ad incurrendam hanc poenam, ob violationem interdicti localis, debet locus interdictus esse denunciatus.

Requiritur etiam vt clericus exerceat actum sui Ordinis, eo modo quo à laicis exerceri non potest. Vnde subdiaconus cantans solemniter epistolam tempore interdicti, sit irregularis, non autem si non solemniter, seu sine manipulo canat.

Item sacerdos sit irregularis, celebrando in loco interdicto. Imo & Episcopus, si celebret in loco à se interdicto, antequam interdictum tollat: at exercens minores Ordines, ex multorum sententia, irregularitatem non contrahit.

Incurrunt quoque clerici priuationem electionis actiua, & passiuæ, violando interdictum, modo iam explicato, ita vt neque eligere, neque eligi possunt. Ac præterea possunt per sententiam iudicis, affici aliis poenis, vt priuatione beneficiorum, &c.

Clericus non interdictus celebrans coram personaliter interdicto, non fit irregularis. Idem dici potest si celebret coram suspenso, vel excommunicato, etiam vitando.

Non tamen dubium est, quin peccet mortaliter communicans cum nominatim interdicto, in iis quæ specialiter ipsi prohibita sunt. Imo clericus sic communicans interdicatur ab ingressu Ecclesiæ, donec satisfaciat ad arbitrium illius, qui tulit interdictum.

Dico,

Dico, cum nominatim interdicto, nam si quis non sit nominatim interdictus, sed denunciatus, non est peccatum cum eo communicare in predictis. Ceterum ex communi sententia, quando fertur personale interdictum, contra aliquam communitatem, singulæ personæ eam constituentes censentur nominatim denunciatae interdictæ, adeoque sunt vitandæ.

At neque ille irregularitatem contrahit, etsi graviter peccet, qui Missam, aut divina Officia audit in loco interdicto: aut qui facit ut sacerdos interdicto, aliaue censura affectus coram se celebret: vel ut non interdictus coram se interdicto, aliaue censura inuito Sacrum faciat.

Tertio qui interdictus, aut suspensus est ab ingressu Ecclesiæ, sit irregularis, si in Ecclesia celebret, non autem si extra Ecclesiam, vel in oratorio privato sacrum faciat: nisi etiam suspensus sit à divinis.

Peccatum est ex se mortale, violare interdictum in materia Ecclesiasticæ sepulturæ. Incurritur etiam ipso iure maior excommunicatio, tum ab iis qui aliquem sepeliunt in loco nominatim interdicto, tum ab iis qui nominatim interdictum sepeliunt in loco sacro.

Deinde clerici in funere exercentes proprium aliquem actum Ordinis, incurrunt irregularitatem.

Probabile etiam est fidelem sepultum in loco sacro, contra interdictum exhumandum esse quamdiu viget interdictum, etsi aliqui oppositum sentiant.

ARTICVLVS VI.

De interdictis in particulari, qua iure ipso contrahuntur.

In primis interdictum locale generale incurritur, tum quando dominus terræ iniuriosè Episcopum percutit, capit, aut hæc fieri mandat; tum quando impedit ne Legatus, aut Nuncius Apostolicus officium suum exequatur: tum quâdo ciuitas aliqua exigit ab Ecclesiasticis pedagia, vel quidaglia de rebus ipsorum exportandis, vel importandis: tum quando ciuitas aliqua, vrbe excepta, consentit in necem, aut percussionem Cardinalis: tum si ciuitas Episcopum iniuriosè bannierit, occiderit, &c.

Secundò incurritur interdictum speciale locale, tum, quando Episcopus in loco aliquo speciali, vt in castro ab omni populo remoto, per vim detinetur: tum quando clerici, aut Religiosi inducunt aliquè ad iurandum, vt in eorum Ecclesia eligat sepulturam: tum quando hæreticus scienter traditur Ecclesiastica sepulturæ.

Tertio interdictum personale generale incurritur ab vniuersitatibus, concedentibus vsurariis extraneis habitationem, aut concedentibus repræsalias, vel concessas ad clericos extendentibus, aut imponentibus, vel exigentibus decimas, seu tallias ab Ecclesiasticis; aut resistentibus statutis à summo Pontifice, circa diuisionem Episcopatus Tholosani. Incurritur etiam ab vniuersitate, & Capitulo quod non obseruet constitutionem Ioan. XXII. Circa fructus vacantium beneficiorum: aut quod à sententia summi Pontificis, ad futurum Concilium appellat: aut quod sede vacante, infra annum dimissorias concedit, nisi quis ratione beneficii sit ordinandus.

Quarto interdictum personale speciale incurritur,
Iudex

Iudex Ecclesiasticus ferens censuram contra *C. Medicinalis*, de *sententia excommunicationis in 6.* aut ferens excommunicationem non præmissa monitione. Recipiens dignitatem, vel Abbatiam de manu laici Episcopus, vel alius sibi vsurpans ex redditibus Ecclesiæ vacantis. Episcopus, vel Abbas alienans bona Ecclesiæ. Violans interdictum locale ab homine, vel à iure. Episcopus, aut Superior Prælatus in visitatione recipiens ultra ea quæ iis debentur. Iudices Ecclesiastici priuantes beneficiis officiales Romanæ Curiæ, vel alios pro negotiis suis ad eam profectos. Clerici in sacris constituti, qui in crimine fornicationis iacent Prælati edentes commentaria in Tridentinum. Ac denique ii qui culpabiliter causam dederunt interdicto locali generali.

Nota 1. quantum in his casibus se extendat interdictum, ex authoribus qui ista late tractant sumi posse 2. etsi quis ipso iure incurrat interdictum, cum vitandum non esse, nisi sit denunciatus.

ARTICVLVS VII.

De oblatione interdicti.

Interdictum ferri potest, vel in puram pœnam ob peccatum inere præteritum, vel per modum censurae ob contumaciam præsentem. Quando fertur priori modo: non solet ferri nisi cum limitatione temporis, quo elapso cessat, nec ante auferri potest nisi per relaxationem superioris. Idem dic si fertur sub conditione, quod hoc, vel illud fiat, tali enim conditione posita, cessat sine alia relaxatione.

At quando interdictum fertur posteriori modo, necessaria est absolutio, si fertur absolute: si autem sub conditione, tunc etsi probabile sit, posita eiusmodi conditione, interdictum cessare, probabilius tamen est adhuc requiri absolutionem.

Interdictum locale siue generale, siue speciale
cum

cum adhæreat solo, non tollitur destructo loco. Vnde diruta Ecclesia interdicta, non possunt corpora in illius solo sepeliri.

Interdictum personale generale tollitur, dissoluta communitate interdicta, etsi alio qui personæ ipsa quæ communitatem constituiebant, remaneant. Manent tamen interdicti ex ea communitate, qui causam dederunt interdicto.

At interdictum personale speciale non tollitur persona destructa: Vnde si personaliter interdictus ante absolutionem moriatur, debet relaxari interdictum quoad viuentes, vt scilicet cum in loco sacro sepelire possint.

Potest Episcopus tollere interdicta localia, & personalia generalia quæ iure communi imposita sunt, & non reseruaata. Porro nullum iuris interdictum locale est Papæ reseruaatum. At interdictum personale generale cæsetur reseruaatum, quando fertur sub limitatione temporis, vel alicuius conditionis. Vnde non potest Episcopus in eo dispensare, ante aduentum temporis, vel conditionis: nisi ex delicto occulto proueniat.

Quamuis possit Episcopus tollere interdictum locale positum a iure, non tamen latum à Papa, tanquam ab homine.

Non potest Parochus, vel alius simplex confessarius tollere interdictum locale, aut personale generale, potest tamen absoluerè ab interdicto personali speciali, nemini reseruaato.

Habens priuilegium absoluendi à censuris, in foro tantum pœnitentiæ, non potest tollere interdictum locale, aut personale generale:

at potest absoluerè ab interdicto
personali speciali, etiam
reseruaato.

ARTICVLVS VIII.

De cessatione à diuinis.

Cessatio à diuinis est simplex prohibitio, qua ministri Ecclesiae prohibentur persolvere diuina officia, ministrare sacramenta, & sepelire laicos in loco sacro.

Non incurritur à iure, ipso facto, sicut interdictum, sed tantum comminatorie fertur. Et eam violans non incurrit irregularitatem, sicut incurrit violans interdictum, esto grauius peccet.

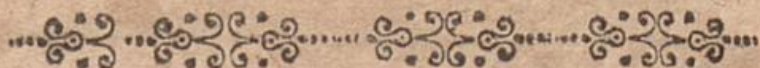
Non licet tempore cessationis specialis, officia diuina publice recitare, aut Missam celebrare. Nec tempore cessationis generalis, etiam in iis festiuitatibus quibus tempore interdicti generalis id licet.

Licet tamen tunc semel in hebdomada, celebrare sacrum cum vno ministro, ad renouandam Eucharistiam, propter infirmos, ne species putrefiant.

Tempore cessationis, possunt administrari in periculo mortis, Sacramenta Baptismi, Confirmationis. Pœnitentiæ, & Eucharistiæ. Imò, ex multorum sententia, pœnitentia extra periculum mortis.

Non tamen licet administrare Ordinem, vel Extremam vnctionem. Probabilius etiam videtur, seclusa consuetudine, tempore cessationis nuptias non esse celebrandas.

Probabile est tempore cessationis, posse in loco sacro sepeliri non modò clericos, sed etiam laicos, sine diuinis officiis.

CAPVT VI.

DE IRREGVLARITATE.

ARTICVLVS VI.

De irregularitate in genere.

Irregularitas est inhabilitas iure canonico inducta, quantum est ex se impediens susceptionem ordinum, vel vsum susceptorum. Vbi sub nomine ordinum comprehenditur etiam prima tonsura, ex communiore sententia.

Quamuis irregularitas magnam affinitatem habeat cum censuris, non tamen est censura proprie dicta; siquidem censura nunquam incurritur nisi ob peccatum; irregularitas vero non modo ob peccatum, sed etiam propter defectum aliquem, qui non est peccatum, contrahi potest.

Irregularitas in eos tantum cadit qui sunt capaces ordinis. Vnde nec viri nondum baptizati, nec feminae possunt irregularitatem istam, à iure Ecclesiastico inductam, contrahere.

Duplex est, alia ex defectu, alia ex delicto. Prior contrahitur sine culpa, posterior nequaquam. Imò hæc non incurritur, nisi ob peccatum mortale.

Vt incurratur irregularitas ex delicto, requiritur actus externus isque consummatus. Vnde irregularitas imposita ob homicidium, non contrahitur ob voluntatem occidendi, nec ob inchoatum homicidium, sed non perfectum.

Non tamen opus est, quod actus in iudicio probari possit.

possit. Quo fit vt excommunicatus occulte celebrans, incurrat irregularitatem.

Irregularitas impedit susceptionem tonsuræ, & omnium Ordinum; & si sit totalis, impedit vsum eorum omnium, non, si tantum sit partialis. Vnde si Sacerdoti amputetur digitus, ille poterit à peccatis absolueri, etsi non liceat ei sacrum celebrare.

Imò poterit per se loquendo, eiusmodi Sacerdos eligi ad beneficium, habens adiunctum onus audiendi confessiones, non autem sacrum celebrandi.

Licet aliqui putent hoc tantum procedere de eo, qui partialiter factus est irregularis, sine sua culpa: alii tamen id extendunt etiam ad eum, qui sua culpa eiusmodi irregularitatem incurrit.

Verum simpliciter irregularis non est capax beneficii, adeoque si illi confertur, curare debet vt obtenta dispensatione ab irregularitate, beneficium ei iterum conferatur. Et idem de pensione clericali dici potest.

Vnde si beneficium confertur irregulari, ante obtentam dispensationem, collatio est nulla, & ille non potest fructus beneficii suos facere, nec exercere actus administrationis ei adiunctos.

At si irregularitas post legitimam beneficii collationem superueniat, ea non priuat, ipso facto, beneficio ante obtento. Quare beneficiarius irregularis potest beneficium resignare in fauorem alterius, non tamen tenetur fructus restituere, si suo muneri per se, vel per alium satisfecerit.

Irregularis ob homicidium, aliudue crimen, priuandus est beneficio, non pensione; ei tamen qui ex ægritudine irregularitatem contrahit, debet dari coadiutor, qui illius vicem suppleat.

Sicut irregularis est incapax beneficii, ita & iurisdictionis ordinariæ ei adiunctæ; adeoque validè accipere non potest iurisdictionem ordinariam fori pœnitentiæ.

Verum quemadmodum beneficiarius qui incidit in

irregularitatem, non priuatur ipso facto beneficio ante obtento, ita potest ille exercere iurisdictionem beneficio annexam, extra vsum Ordinis; vnde Parochus irregularis potest matrimonio assistere, non tamen solemniter benedicere: potest alteri facultatē absoluedi delegare, non tamen ipse potest Sacramentaliter absoluerē.

Irregularis non est incapax iurisdictionis delegatę. Quare Sacerdos qui irregularitatem incurrit, potest validē accipere potestatem delegatam absoluedi in foro pœnitentię; esto non possit eam legitimē exercere, quamdiu tale impedimentum durat.

Confessio scienter facta irregulari nominatim denunciato, est inualida; at quę illi fit ignoranter, non videtur inualida.

Non incurritur irregularitas in dubio iuris, id est quando dubitatur an iure lata sit, vel an ius existat à quo imponatur.

Nec incurritur quando probabiliter iudicatur, per ius non inferri, etsi sit probabile, aut etiam probabilius eam inferri. At si probabile est irregularitatem iure latam esse, nec contrarium iudicatur probabile, id sufficit ad eam incurrendam.

Qui dubitat an actui quem elieuit, iuncta sit irregularitas, non debet contra talem irregularitatem operari; v. c. Ordines suscipiendo, antequam dubium ex causa rationabili in praxi deponat.

Si tamen post adhibitam moralem diligentiam, dubium adhuc perseuerat; aliqui dicunt dubitantes non teneri seruare irregularitatem; etsi alij oppositum doceant.

In homicidio laborans dubio facti, censetur irregularis, quod probabilius ad alia facta. propter quę irregularitas incurri solet, extendi non debet.

Licet autem aliqui putent, id non debere intelligi, nisi de dubio homicidij iniusti, alij tamen putant etiam extendi ad iustum homicidium. Ita vt ille tenetur

neatur
an alio

De ir

VAR

ficatio
sentar
est vni

Ne
veram
nium
uam,

Dic
verè c
tation

si qui
cogni
At
emiss

sa, vel
nium
nosci

Sec
le de
ferat
effec

taten
trech
niqu
buse

Ta
quis
ped
per d

appr

neatur se gerere tanquam irregularem, qui dubitat
an aliquem siue iuste, siue iniuste occiderit.

ARTICVLVS II.

*De irregularitatibus prouenientibus vel ex aliquo
defectu, vel ex delicto.*

VARIAE sunt irregularitates ortæ ex defectu.

Prima est quæ oritur ex bigamia, defectu signi-
ficationis, quatenus bigamus non potest rectè repræ-
sentare matrimonium Christi cum Ecclesia, quod
est vnus, cum vna.

Nota hoc impedimentum incurri, non modo per
veram & realem bigamiam, qua quis verè matrimo-
nium iniit cum duabus, sed etiam per interpretati-
uam, & similitudinariam.

Dicitur bigamia interpretatiua, quando quis non
verè cum duabus contraxit, sed secundum interpre-
tationem iuris censetur cum duabus contraxisse. Vt
si quis contrahat cum vidua, aut cum alia carnaliter
cognita.

At bigamia similitudinaria est, quando quis post
emissum votum castitatis, vel in professione religio-
sa, vel in susceptione sacrorum Ordinum, matrimo-
nium celeb: at cum aliqua, eamque carnaliter cog-
noscit.

Secunda est quæ oritur ex defectu corporis, siue il-
le defectu talis sit, vt nimiam deformitatem secum
ferat, vt si quis careret naso, aut ipsi oculus extractus
esset: siue impediatur executionem Ordinis ob debili-
tatem, vt si quis tremulis manibus non posset con-
tractare calicem, absque periculo effusionis. Siue de-
nique scandalum, & abominationem pariat, vt mor-
bus epilepticus, lepra, &c.

Tertia est ex defectu natalium, quando scilicet ali-
quis natus est ex illicito concubitu. Verùm hoc im-
pedimentum tolli potest 1. per legitimationem. 2.
per dispensationem 3. per professionem in Religione
approbata emissam.

M 3

Nota

Nota legitimatum à Papa fieri habilem ad Ordines, & beneficia, dispensationem verò esse strictè accipiendam, ita vt dispensatus ad Ordines, non censetur dispensatus ad beneficia, aut vice versa.

Quarta est ex defectu originis, aut libertatis. Unde serui sunt irregulares, nec possunt Ordines suscipere, sine consensu domini. Coniugati etiam ad Ordines non debent admitti nisi in casibus de quibus alibi dictum est. Item obligati ad rationem impediuntur ab Ordine susceptione, donec administrationis suae siue publicae, siue privatae rationem reddiderint. Item ij qui ex obligatione seruiunt curijs Principum secularium, vt Iudices, Aduocati, milites &c. donec ab eiusmodi officijs liberi sint.

Quinta oritur ex infamia, quae non solum tunc contingit, quando committitur graue delictum publicum, quod apud viros graues & honesto scensetur infame, vel cui à iure imposita est poena infamiae, sed etiam quando quis artem aliquam vilem & ignominiosam, vt histrionis, macellarij, tabernarij, &c. proficitur.

Sexta oritur ex defectu aetatis praescriptae ad Ordines suscipiendos, quae tollitur quando homo ad legitimam aetatem peruenit, nec ad hoc vlla opus est dispensatione.

Nota ad primam tonsuram requiri aetatem septem annorum, at verò Ordines minores post septennium conferri posse, excepto Acolitatu, qui non nisi anno duodecimo completo administrari debet. Ad subdiaconatum autem requiri aetatem 22. inceptum, ad diaconatum, 23. inceptum, ad presbyteratum, 25. inceptum, & ad Episcopatum, ex iure communi, trigessimum completum.

Septima oritur ex defectu animae, & comprehendit primo Energumenos, seu à dæmone etiam semel possessos; item furiosos ad tempus, & eos qui tantum semel inciderunt in amentiam, lunaticos, seu qui illa habent interualla, &c. secundo comple-

ctitur

stitur Neophitos, seu illos qui recens conuersi sunt ad fidem, siue antea Iudaorum, siue Turcarum, siue Lutheranorum, aut similibus hæreticorum sectæ addicti fuerint. Tertio homines illiteratos, seu qui carent scientia necessaria ex præscripto Ecclesiæ, ad Ordines suscipiendos.

Octaua oritur ex defectu lenitatis, quæ tunc contingit, quando aliquis iuste & ex publica autoritate alium actu occidit, aut mutilat, membrum aliquod amputando, v. c. manum, pedem, oculum, vel aliquam aliam partem corporis, quæ sit instrumentum proximum, & integrum alicuius actionis. Et hæc de irregularitatibus prioris generis, quæ dicuntur ex defectu.

Quod attinet ad eas quæ dicuntur ex delicto, etiam sunt variæ & multiplices. *Prima* censetur quæ provenit ex homicidio voluntario, vel ex mutilatione membri iniusta, ad quam reducitur illa quæ ii ligantur, qui consulunt homicidium, si mors ex tali consilio sequatur; item qui homicidio cooperantur.

Secunda est quæ oritur ex homicidio casuali indirecte voluntario, & culpabili: dicitur autem homicidium indirecte voluntarium, quando non adhibetur debita diligentia, ne homicidium ex actione quæ fit, sequatur. Cæterum si homicidium sit omnino inuoluntarium, non incurritur irregularitas.

Tertis est quæ provenit ex homicidio necessario (seu quod non fit sponte, sed ex causa, & necessitate iustæ defensionis) si moderamen inculpatae tutelæ non intercedat; vt contingit si quis fugæ salutis suæ consulere possit sine dedecore, vel infamia, nec tamē fugiat, sed inuasorem occidat. Quod si prædictum moderamen interueniat, nulla incurritur irregularitas.

Quarta irregularitatis species oritur ex delicto circa administrationem aut susceptionem baptismi, quando scilicet quis denuo baptizat eum, quem
scit

scit antea fuisse baptizatum, quando ille qui baptizatus est, neque ignorantia inuincibili & inculpabili facti, aut iuris laborat, baptismum secundò suscipit.

Quinta prouenit ex delicto circa Sacramentum Ordinis; si quis v. c. furtiuè Ordines suscipiat, aut solemniter ministret in Ordine, quem non habet, aut sit per saltum ad aliquem Ordinem promotus, exempli causa ad diaconatum prætermisso subdiaconatu, & in Ordine sic suscepto, vel in eo quem omisit, ministret.

Sexta oritur ex delicto violationis alicuius censure Ecclesiasticæ, vt si clericus ita exercet actum alicuius Ordinis, vt tali exercitio dicatur violare censuram qua ligatur, nimirum maiorem excommunicationem, suspensionem, vel interdictum, nisi ex ignorantia, obliuione, necessitate, aliaue iusta causa excusetur.

Septima est quæ contrahitur ex delicto hæresis, qua ligantur hæretici, apostatæ à fide, eorumque fautores, etsi sint occulti, dummodo illorum hæresis signo aliquo externo sit manifestata. Extenditur autem hæc irregularitas etiam ad filios hæreticorum, vsque ad secundam generationem per lineam paternam, per maternam vero sistitur in prima, quod intellige de filiis hæreticorum, qui ante mortem non sunt conuersi ad fidem. Sed hæc de irregularitate, adeoque de secunda Summula Casuum conscientie parte, pro nostro instituto dicta sufficiant, ad Maiorem Iesu Christi gloriam, & fidelium vtilitatem.

F I N I S.

Collegii Soc. Iesu 1697
Paderbornensis